University of Alberta Library
0 1620 2352 6575

1938

КАЛЕНДАР

Українського Голосу

20 роковини Першого Листопада •• Спогади перших поселенців в Канаді •• Оповідання •• Господарство — Хроніка •• Вірші •• Ілюстрації.

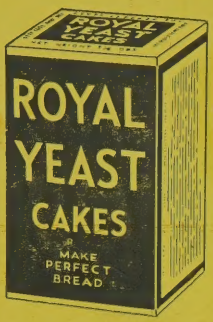

ПРОДУКТИ ЯКИХ ЯКІСТЬ ВОЛІЮТЬ ЛЮДИ

Більшість консументів воліють продукти добірної якости, що дістали публичне признання через ряд літ. Наукові спроби звичайно доказують, що такі продукти є найвищої можливої якости.

Це є причина, чому

STANDARD BRANDS PRODUCTS

є провідниками в своїх окремих галузях.

Коли ви хочете скористати з того, що консументи воліють, вважаючи його за НАЙЛУЧШЕ, —

УЖИВАЙТЕ ЦИХ ПРОДУКТІВ.

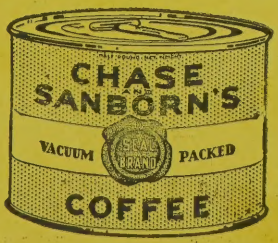

QTANDARD BRANDS LIMITED

ІЛЮСТРОВАНИЙ

КАЛЄНДАР

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

НА РІК

1938

РІЧНИК XXI.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ В КАНАДІ,
ВІННІПЕҐ, МАН.

003177

Printed and published by the Ukrainian Publishing Company of Canada, Limited
210—214 Dufferin Ave., Winnipeg, Manitoba.

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

Printed in Canada.

РІК 1938

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1938 є звичайним роком, числить 365 днів і зачинається в практичному громадянському житті опівночі з 31 груня 1937 року на 1 січня 1938 року. Астрономічний рік 1938 починається щойно 22 березня 48 хвилин по півночі, коли сонце входить у звіздовий збір (знак) „Барана".

ПОРИ РОКУ.

ВЕСНА зачинається дня 21 березня 6 год. і 43 мінут рано, коли сонце входить у звіздовий збір „Барана"; є це весняне зрівнання дня з ніччю.

ЛІТО зачинається дня 22 червня в 2 годині 4 мінут рано, коли сонце входить у звіздовий збір „Рака". Тоді маємо літню перевагу дня над ніччю.

ОСІНЬ зачинається дня 23 вересня в 5 годині вечір, коли сонце входить у звіздовий збір „Ваги". Тоді маємо осіннє зрівнання дня з ніччю.

ЗИМА настає дня 22 грудня в 6 годині 22 хвилини рано, коли сонце входить у звіздовий збір „Козорога". Тоді маємо зимову перевагу ночі над днем.

ЗАТЬМІННЯ В 1938 РОЦІ.

В 1938 році маємо 4 затьміння, а саме двоє затьмінь місяця, а двоє сонця.

1. Повне затьміння місяця припадає в 8.39 годині рано на 14 травня 1938. Затьміння не буде видне на европейськім континенті.

2. Повне затьміння сонця припадає 29-го травня в 2 годині по обіді. Буде видне тільки в деяких краях полудневої Америки.

3. Повне затьміння місяця в годині 10.23 вечером, 7 листопада. Затьміння буде видно в північній частині Африки.

4. Частинне затьміння сонця 22 листопада, пять мінут по півночі.

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЄНДАР

ПАСХАЛІЇ.

Рік 1938 є 6651 юліянського навороту, а 7446—7447 візантійської ери.

Пасхальна буква: „v".

В руці літо: до 14 березня „г", а від 14 березня „д".

Мясниці тривають від Різдва Христового, тобто від 7 січня до мясного пущення, тобто до 27 лютого включно, то значить 7 неділь і 3 дні.

Тріодь пістна зачинається 13 лютого, тобто в неділю Митаря і Фарисея.

Мясне пущення дня 27 лютня в мясопустну неділю.

Сирне пущення дня 6 березня в сиропустну неділю.

Благовіщення Пресвятої Богородиці дня 7 квітня в четвер пятого тижня великого посту.

Середопістя в середу, 30 березня.

Поклони 5 тижня великого посту в середу вечером, дня 6 квітня.

Пасха — 24 квітня.

Переполовлення празника Пасхи — в середу четвертого тижня по Великодні, дня 18 травня.

Віддання празника Пасхи — в середу перед Вознесенням Господнім, дня 1 червня.

Вознесення Господнє, 8 червня.

Поминальна субота перед Зеленими Святами, 11 червня.

Пресвятої Тройці (1-ий день Зелених Свят), 12 червня.

Неділя Всіх Святих, 19 червня.

Св. Апостолів Петра й Павла в вівторок 12 липня.

ПОСТИ.

1. В навечерії Богоявлення Господнього — 18 січня.

2. Великий піст — від понеділка по сиропустній неділі, 7 березня до Великої суботи 23 квітня.

3. Петрівка — від понеділка по неділі Всіх Святих, 20 червня до навечерія св. ап. Петра й Павла, 11 липня, то значить 3 тижні й 1 день.

4. Спасівка — від 14 серпня, до 27 серпня.

5. В день Усічення голови Святого Івана Хрестителя, 11 вересня.

6. В день Воздвиження Чесного Хреста — 27 вересня.

7. Пилипівка від 28 листопада до навечерія Різдва Христового — 6 січня, 1939.

8. Кожної середи й пятниці крім загальниць.

9. В сирний тиждень у всі дні тільки з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

1. Від Різдва до Богоявлення Господнього, крім навечерія Богоявлення Господнього.

2. Від неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного сина, тобто від 13 до 20 лютого.

3. Від Великодня до Неділі Томиної, тобто від 24 квітня до 1 травня.

4. Від Зелених Свят, 12 червня, до неділі Всіх Святих, 19 червня.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ ТА ЗАБАВ З МУЗИКОЮ.

1. Всі середи і пятниці, крім загальниць.

2. Від початку Пилипівки, 28 листопада до Богоявлення Господнього — 19 січня.

3. Від понеділка по неділі Мясопустній, 28 лютого до Томиної неділі — 1 травня.

4. У Петрівку.

5. У Спасівку.

6. У день Усічення Голови Святого Івана Хрестителя — 11 вересня.

7. У день Воздвиження Чесного Хреста — 27 вересня.

ПУБЛИЧНІ СВЯТА В КАНАДІ.

Ціла Канада святкує такі свята:

День Нового року.

Великодну Пятницю.

Великодний Понеділок.

Вознесення Господнє.

День королеви Вікторії (24 травня).

Уродини короля в день, який буде проголошений.

Домініон Дей (1 липня).

Лейбор Дей (перший понеділок в місяці вересні).

День подяки.

День замирення, 11 листопада, або в найблищий понеділок, що звичайно проголошують.

День Різдва Христового.

Січень - January

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
С	1	Боніфатія муч.	**Новий рік 1937**
Н	2	**Нед. св. Отців. Перед Різдв.**	**2 по Різд.** Макарія
П	3	Уляни мч. Петра митр. Київ.	Ґеновефи
В	4	Вмч. Анастасії	Тита еп.
С	5	10 мучеників на Криті	Імени Ісус
Ч	6	Навеч. Різдва. Евгенії.	**Трох королів**
П	7	**Різдво Христове**	Валєнтина, Св. Р.
С	8	**Соб. ПБ., Йосифа**	Северина
Н	9	**Нед. по Різдві. Стефана прв.**	**1 по 3 К.** Юліяна
П	10	20 тис. муч. в Никомидії.	Івана еп.
В	11	14 тис. уб. у Вефл.	Гиґіна **папи м.**
С	12	Анисії і Теодори	Аркадія
Ч	13	Меланії пп.	Леонтія еп.
П	14	**Новий Рік. О.Г. Вас. Вел.**	Ілярія
С	15	Сильвестра	Мавра
Н	16	**Нед. пер. Просв.** Малахії	**2 по 3 К.** Маркила
П	17	Собор 70 Апостолів	Антонія
В	18	Навеч. Богоявл. Теоп.	Прест. св. Петра
С	19	**Богоявлення Господне**	Марії м.
Ч	20	**Собор св. Івана Хрест.**	Фабіяна
П	21	Ґеорґія	Агнети
С	22	Полієвкта мч.	Вінкентія м.
Н	23	**Нед. по Просв.** Григорія	**3 по 3 К.** Раймунда
П	24	† Теодосія Великого	Тимотея еп.
В	25	Мч. Татіяни	Нав. Ап. Павла
С	26	Єрміла мч.	Полікарпа
Ч	27	ОО. в Синаї	Івана Золотоуст.
П	28	Павла Т., Івана К.	Кароля В.
С	29	Покл. ок. св. Петра	Франца Салез.
Н	30	**Нед. 31 по З. св. Д.** Антонія	**4 до 3 К.** Мартини
П	31	Атанасія і Кирила Олекс.	Петра з Н.

КОЖНОГО МІСЯЦЯ В РОЦІ УЖИВАЙТЕ

PURITY FLOUR

(МУКУ ПЮРИТІ)

НАЙЛІПША ДЛЯ ВСЯКОГО ВАШОГО ПЕЧИВА

Записки:

EMPIRE DRUG STORES

Selkirk & McGregor Selkirk & Arlington

WINNIPEG, MAN.

До набуття, по умірковании цінах, все, що входить в обсяг аптикарства.

Пишіть за інформаціями.

Старокраєві пявки, баньки, машинки.

Лютень - February

— має 28 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
В	1	Прп. Макарія	Ігнатія еп. м.
С	2	†Евтимія Великого	**М. Б. Громн.**
Ч	3	Максима	Власія
П	4	Тимот. ап., Атаназія	Вероніки
С	5	Климентія	Аґати д. і м.
Н	6	**Нед. 32 по З. св. Д.** Ксенії	**5 по З К.** Тита еп.
П	7	† Григорія Богослова	Ромуальда
В	8	Ксенофонта й ін.	Івана з Мати
С	9	† Перен. м. Івана Золот.	Апольонії
Ч	10	Пп. Єфрема	Схолястики
П	11	Ігнатія Богон., Романа	Поява М. Б. Люр
С	12	**Трьох Святителів**	7 Основ. Серв.
Н	13	**Нед. Мит. і Фар.** Кира і Івана	**Старозап.** Григ. II
П	14	Трифона мч.	Валентого
В	15	**Стрітення Господне**	Фавстина і Йов.
С	16	Симеона і Анни пр.	Юліяни діви
Ч	17	Ізидора	Юліяна
П	18	Мч. Агафії, Теодозія	Симеона
С	19	Вукола, Юліяна	Ґабіна м.
Н	20	**Нед. Блуд. Сина.** Партенія	**Мясоп.** Льва еп.
П	21	Вм. Теодора Страт.	Фелікса еп.
В	22	Мч. Никифора	Марґарети з К.
С	23	Харлампія	Петра
Ч	24	Власія, Віґілія	Віґілія
П	25	Мелетія еп., Антонія	Матея ап.
С	26	Пп. Мартиніяна	Вальбурґа
Н	27	**Нед. Мясоп.** Прп. Авксентія	**Запуст.** Алекс. м.
П	28	Ап. Онисима, Євсевія пуст.	Теофіля

Записки:

Др. ВАСИЛЬ ЯРЕМІЙ M.D., C.M., L.M.C.C.

ЛІКАР, ХІРУРҐ і АКУШЕР

З чотири-літньою практикою в шпитали St. Joseph's Hospital, Toronto

Веде свою канцелярію під адресою:

Dr. W. J. YARMEY — 314 Bathurst St., — TORONTO, Ont.

Tel. Elgin 5050

Березень - March

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
В	1	Памфила	Альбіна
С	2	Теодора вмч.	**Попел.** Сиплікія
Ч	3	Льва п.	Кенеґунди
П	4	Архипа, Филимона	Казимира
С	5	Льва еп., Аґатона	Адріяна
Н	6	**Нед. Сироп.** Пп. Тимофія	**Вступна.** Перпетуї
П	7	Муч. що в Євгенії; мч. Мавр.	Томи з Акв.
В	8	Полікарпа	Вінкентія
С	9	†1 і 2 н. г. Івана Хр.	Франціски **Рим.**
Ч	10	Тараса еп.	40 Мучеників
П	11	Порфирія **еп.**	Константина
С	12	Прокопія	Григорія В.
Н	13	**1 Нед. посту.** Василя еп.	**Суха.** Христини д.
П	14	Пм. Евдокії, мч. Нестора	Матильди
В	15	Теодота	Климента
С	16	Евтропія, Кл.	Киріяка м.
Ч	17	Гарасима	Патрикія еп.
П	18	Мч. Конона, Іроїди	Кирила
С	19	42 **муч. в Аморії.**	**Йосифа Обруч.**
Н	20	**2. Нед. посту.** Василія Євфр.	**Глуха.** Евфимії д.
П	21	Теофілякта еп.	Венедикта
В	22	† 40 мч. в С.	Катерини
С	23	Кондрата	Оттона
Ч	24	Софронія	Гавриїла Архистр.
П	25	Теофана пов.	**Благовіщення**
С	26	Никифора	Емануїла
Н	27	**3 Нед. посту. Хрестопоклін.**	**Середопісна**
П	28	Св. Олександра, мч. Апулія	Івана Кип.
В	29	Мч. Савина	Кирила
С	30	Олексія чол. Божого	Квірина
Ч	31	Кирила Єрусалимського	Бальбіни

КОЖНОГО МІСЯЦЯ В РОЦІ УЖИВАЙТЕ

PURITY FLOUR

(МУКУ ПЮРИТІ)

НАЙЛІПША ДЛЯ ВСЯКОГО ВАШОГО ПЕЧИВА

Записки:

Heap, Arsenych & Murchison

АДВОКАТИ, ПОВНОВЛАСНИКИ, НОТАРІ і т. д.

Перепроваджуємо судові справи, карні і цивільні. Також справи старокраєві.
Позички на звичайний процент на оброблені фарми і міські реальности.

ПИШІТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ:

712 McINTYRE BLOCK, WINNIPEG, MAN.

Телефон 94 122

Квітень - April

— має 30 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
П	1	Хрисанта, Дарії	Гуґона
С	2	Івана мч., Сергія	Франца
Н	3	**4 Нед. посту.** Якова ісповід.	**Чорна. М. Б. Стр.**
П	4	Василія священмч.	Ізидора
В	5	Пп. Нікона	Вінкента
С	6	**Поклони.** Пп. Захарії, Якова	Келестина папи
Ч	7	**Благовіщення Пр. Богор.**	Епіфанія
П	8	Собор Арх. Гавриїла	Діонізія
С	9	Матрони	Марії Єгип.
Н	10	**5. Нед. посту.** Іларіона	**Пальмова.** Єзек.
П	11	Марка і Кирила	Льва вел.
В	12	Івана Л.	Юлія
С	13	Іпатія	Юстини
Ч	14	Марії Єгипетської	**Вел. Чет.** Юстина
П	15	Пп. Тита, Амфіяна	**Вел. Пят.** Анаст.
С	16	Микити	**Вел. Суб.** Венед.
Н	17	**Нед. квітна.** Пп. Йосифа сп.	**Великдень**
П	18	Мч. Агатопода й Теодула	**Світ. Пон.** Апол.
В	19	Євтихія арх.	Кресцента
С	20	Юрія еписк.	Сульпіція
Ч	21	**Вел. Четвер.** Ап. Іродіона	Анзельма
П	22	**Вел. Пятниця.** Мч. Євпсихія	Сотера
С	23	**Вел. Субота.** Мч. Терентія	Войтіха еп.
Н	24	**Великдень.** См. Антипи еп.	**1. Біла.** Феделіса
П	25	**Світ. Понеділок.** Василія	Марка еван.
В	26	**Світ. Вівторок.** Мч. Гомаїди	Клита і Марк.
С	27	Св. Мартина	Петра Кан.
Ч	28	Ап. Аристарха	Павла від Х.
П	29	Мч. Агапії, Ірини і Хіопії	Петра з Бер.
С	30	Симона еп. Перх. та ін. мч.	Катерини Сієн.

1 Ме
сяц

ЗАЩАДІТЬ ОДНУ ТРЕТЮ НА КОШТІ МАЛЬОВАННЯ

Система Стівенсового подвійного мальовання вимагає тільки:—

● Одного мальовання КЛІНҐ-КОВТ-ом

Ковт досконалої підставиі... закриває і забезпечує перехід оливи... нова стендардова фарба для першого мальовання.

● Одного мальовання ФАРБОЮ СТІВЕНСА

Для охорони, краси і довготревалости уживайте СТІВЕНС ФАРБУ... ґарантована звиж 50 літами вдоволяючого уживання.

Побачтеся з нашим найблащим аґентом фарб, або пишіть впрост до:

G. F. Stephens & Co. Limited

WINNIPEG, MAN.

Записки:

Травень - Мау

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
Н	1	**1. Нед. Томина.** Пп. Івана	**2 по В.** Филипа
П	2	Пп. Івана, Юрія еп., Триф.	Жигмонта
В	3	Пп. Теодора, Тріхіни, Анас.	Знайдення Хреста
С	4	Ст. Ануарія та ін., Теодори	Фльоріяна
Ч	5	Теодора Сиксот.	Пія V.
П	6	**Вм. Юрія Переможця**	**Вознес. Господ.**
С	7	Мч. Сави Стратил.	Флявії
Н	8	**Нед. Мирон.** † Ап. єв. Марка	**3 по В.** Станислава
П	9	См. Василя Амас. Стеф. еп.	Григорія еп.
В	10	Ап. Симеона	Ізидора
С	11	Ап. Язона і Сосипатра	Францішка з Гієр.
Ч	12	Мч. 9 в Кізику	Панкратія
П	13	Ап. Якова	Серватія
С	14	Пр. Єремії; см. Макарія	Боніфатія
Н	15	**Нед. Розсл.** Атанасія Вел.	**4 по В.** Івана зі С.
П	16	† Теодосія печ. мч. Тимот.	Андрея Боб.
В	17	Пм. Пелагії	Пасхаліса
С	18	Вм. Ірини; пп. Адріяна	Хр. Дні. Венанція
Ч	19	Пм. Йова	Петра Кел.
П	20	Зявл. Ч. Хреста	Бернарда
С	21	† Івана Богосл.	Олени К.
2. М Н	22	**Нед. Самар.** Пер. м. Мик. ч.	**5 по В.** Юлії д.
П	23	† Ап. Симона Зилота	Десідерія еп.
В	24	Кирила і Методія печ.	Йоанни
С	25	Епіфана еп. Кипр.	Григорія VII.
Ч	26	Мч. Гликерії діви	**Вознес.** Филипа
П	27	Ізидора, Максима	Беди
С	28	Пахомія В.	Августина
Н	29	**Нед. Сліпор.** Теодор. освяч	**6 по В.** Марії Маг.
П	30	Ап. Андроніка й Юлії	Фердинанда
В	31	Теодота М.	Петронелі

КОЖНОГО МІСЯЦЯ В РОЦІ УЖИВАЙТЕ

PURITY FLOUR

(МУКУ ПЮРИТІ)

НАЙЛІПША ДЛЯ ВСЯКОГО ВАШОГО ПЕЧИВА

Записки:

Червень - June

— має 30 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
С	1	См. Патрикія	Якова
Ч	2	**Вознесення Господнє**	Марцеля
П	3	Рівноап. Константина і Ол	Кльотильди
С	4	Мч. Василіска, Володим.	Квірина
Н	5	**Нед. св. Отців.** Сп. Михайла	**Зісл. св. Духа**
П	6	Симона Див. Микити пер.	**Пон. св. Духа**
В	7	† Найд. гол. Івана Хрест.	Роберта
С	8	Ап. Карпа, вм. Юрія нового	Медарда
Ч	9	См. Терапонта	Феліціяна
П	10	Микити еп. Халк., Ігнатія	Марґарети
С	11	Мч. Теодосії діви Тирськ.	Варнави
Н	12	**Пресв. Тройці (Зел. Свята)**	**Св. Тройці.** Івана
П	13	**День св. Духа (2-ий д. З. С.)**	Антонія з П.
В	14	Мч. Юстина	Василія еп.
С	15	**† См. Івана Сучавського**	Бенона
Ч	16	Муч. Лукиліяна	**Боже Тіло**
П	17	Митрофана	Райнера
С	18	См. Доротея еп. Тир.	Ефрема діяк.
Н	19	**Нед. 1 по Зісл. св. Д.** Всіх Св.	**2 по З.** Серця Ісуса
П	20	Муч. Теодота Анкір.	Сильверія
В	21	Теодора Страт.	Альойзія
С	22	Кирила арх. Алекс.	Павлина еп.
Ч	23	Свм. Тимофія	Аґрипіни
П	24	Ап. Вартоломея	Різдво Івана
С	25	Пп. Онуфрія Вел.	Вільгельма ав.
Н	26	**Нед. 2 по З. св. Д.** Мч. Акил.	**3 по З.** Павла і Ів.
П	27	Пр. Єлисея, Методія патр.	Владислава
В	28	Пр. Амоса	Іринея еп.
С	29	Тихона еп. Амафун.	**Петра і Павла ап.**
Ч	30	Мч. Мануїла	Пам. св. Павла

З. місяці
Чуї

Записки:

JOHN YATCHEW

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК, НОТАР і т. д.

Член Палат Адвокатських — Провінцій Онтеріо та Манітоби.

Доктор Юридичних Наук Мішіганського Університету, Злучених Держав Америки.

Перепроваджує всякі судові справи. Спеціяльну увагу звертає на справи кримінальні, розводові, відшкодовання та іміграційні. (При амер. границі проти міста Детройт).

909 GUARANTY TRUST BUILDING,
Windsor, Ontario, Canada.
Tel. 3—5300

Липень - July

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
П	1	Мч. Леонтія, Ігнатія	Іпанія. Кр. І. Хр.
С	2	† Ап. Юди, брата Господ.	Посіщ. ПДМ.
Н	3	**Нед. 3 по. З. св. Д.** Мч. Мет.	**4 по З.** Анатолія
П	4	Мч. Юліяна Тарс.	Теодора
В	5	Євсевія	Кирила
С	6	Мч. Агрипини	Ісаії пр.
Ч	7	**Різдво Івана Предтечі**	Вілібальда
П	8	Февронії	Єлисавети
С	9	Давида Солун., Івана еп.	Вероніки
Н	10	**Нед. 4 по З. св. Д.** Самсона	**5 по З.** Братей м.
П	11	Кира й Івана	Пія І папи.
В	12	**Ап. Петра і Павла**	Івана Ґв.
С	13	Собор 12 Апостолів	Анаклита п. і м.
Ч	14	Безср. Кузьми і Дамяна	Бонавентури
П	15	Пол.. риз П. Богор.	Генрика
С	16	Мч. Гіяцинта, Діомида	МБ. Шкаплір.
Н	17	**Нед. 5 по З. св. Д.** Андрія	**6 по З.** Алексія
П	18	Сергія Радон., Атанасія аф.	Симеона
В	19	Уляни діви	Вінкентія
С	20	Пр. Хоми Малеїна, Акакія	Чеслава
Ч	21	Вм. Прокопа	Пракседи
П	22	Смч. Панкратія	Марії М.
С	23	† Пр. Антонія печ.	Аполінарія еп.
Н	24	**Нед. 6 по З. св. Д.** Мч. Євт.	**7 по З.** Кунеґунди
П	25	Мч. Прокла й Іларія	Якова ап.
В	26	Арх. Гавриїла	Анни
С	27	Ап. Акіли, мч. Юста	Рудольфа Акв.
Ч	28	**Рівноапост. кн. Волод. Вел.**	Віктора
П	29	Смч. Атиноґена	Марти д.
С	30	Вмч. Марини, Іринарха	Руфіна
Н	31	**Нед. 7 по З. св. Д.** Мч. Гіяц.	**8 по З.** Ігнатія

1 Ме
сяц
літа

КОЖНОГО МІСЯЦЯ В РОЦІ УЖИВАЙТЕ

PURITY FLOUR

(МУКУ ПЮРИТІ)

НАЙЛІПША ДЛЯ ВСЯКОГО ВАШОГО ПЕЧИВА

Записки:

КЛЕЙРС НЮ ГЕКЛА ФОРНЕС

ЩАДИТЬ ОДИН ТОН ВУГЛЯ НА СІМОХ

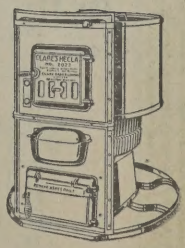

Коли вставляєте форнес, ви хочете знати не тільки початковий кошт, але що важнійше, також ОСТАТОЧНИЙ кошт.

ОСТАТОЧНИЙ кошт є початком з доданням операційного кошту. Іншими словами — ЗУЖИТТЯ ВУГЛЯ. І, судячи після цего мірила новий Клейр Форнес є найдешевший, який ви можете купити.

Коли ви мешкаєте в лісистій околиці, ми доставимо спеціяльно збудований форнес для палення дровами.

Ваш найблищий аґент Гекла радо подасть вам повні інформації відносно НЮ-ГЕКЛА. Або коли маєте яку трудність дістати їх пишіть до

Clare Brothers Western Limited

DISTRIBUTORS

THE WINNIPEG PAINT & GLASS Co. Ltd., 179 Notre Dame East — Winnipeg.

Серпень - August

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
П	1	Пр. Макрини	Петра
В	2	† **Пр. Іллі**	БМ. Ангел.
С	3	Симона Юрод. Івана стовп.	Найд. св. Стеф.
Ч	4	Марії Магдалини	Домініка
П	5	Мч. Трофима	МБ. Сніжної
С	6	† Мч. Бориса й Гліба	† Преобр. Госп.
Н	7	**Нед. 8 по З. св. Д.** Пр. Анни	**9 по З.** Каєтана в.
П	8	Смч. Єрмола, Єрмипа	Киріяка
В	9	Пантелеймона	Романа
С	10	Ап. і діяк. Прохора	Лаврентія м.
Ч	11	Мч. Каленика	Сузанни
П	12	Ап. Сили, Сильвана	Кляри Д.
С	13	Євдокима, мч. Юдити	Гіполита
Н	14	**Нед. 9 по З. св. Д.** Пер. д. Г.	**10 по З.** Евзевія
П	15	Архид. Стефана, Нікодима	**Успіння Пр. Бог.**
В	16	Ісаакія	Йоакіма
С	17	Мч. 7 отрок ефес.	Яцка в.
Ч	18	Мч. Евсигнія	Єлени кор.
П	19	**Преображення Г.Н.І.Х.**	Людвика
С	20	Дометія перс. мч. Марина	Стефана Кор.
Н	21	**Нед. 10 по З. св. Д.** Еміліяна	**11 по З.** Іванни Фр.
П	22	† Ап. Матвія, мч. Антонія	Тимотея
В	23	Лаврентія	Филипа
С	24	Мч. Євпла діякона	Вартоломея ап.
Ч	25	Мч. Аникити	Людвика
П	26	Максима, Іполита	МБ. Ченст.
С	27	Пр. Михея, Теодосія печ.	Йосифа Каляс.
Н	28	**Нед. 11 по З. св. Д. Ус. Пр. Б.**	**12 по З.** Августин.
П	29	Нерукотв. Образа (3 Спас)	Усік. гол. Ів. Хр.
В	30	Мирона	Рожі Лім.
С	31	Мч. Флора й Лавра, Єрма	Раймунда Нон.

друк
гни

Записки:

Др. В. Ф. БАЧИНСЬКИЙ
M.D., L.M.C.C.
ЛІКАР, ОПЕРАТОР і АКУШЕР
Екс-Рей і Флороскопія
405 McARTHUR Bldg.
Офіс при резиденції під ч.
512 Mountain Ave., — Winnipeg, Man.
Тел. офісу: 95 075 — Рез. 52 502

Др. ІЛІЯ ВАХНА
ДЕНТИСТ
Беремо ЕКС-РЕЙ.
Урядує від год: 10—13 рано
і 2—9 вечір.
386 BATHURST Street
Tel. Elgin 6515 Toronto, Ont.

Вересень - September

— має 30 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
Ч	1	Андрія Стратилата	Броніслава
П	2	Пр. Самійла	Стефана
С	3	Ап. Тадея; мч. Васи й дітей	Зенона
Н	4	**Нед. 12 по З. св. Д.** Мч. Аг.	**13 по З.** Розалії д.
П	5	Віддання Усп. Лупи мч.	Паврентія
В	6	Петра митр. Київського	Захарії
С	7	Ап. Вартоломея й Тита	Бл. Мельхіора
Ч	8	Мч. Адріяна і Наталії	Різдво ПДМ.
П	9	Пп. Пимена	Петра Кл.
С	10	Мойсея мур. Сави печ.	Николая з Тол.
Н	11	**Нед. 13 по З. св. Д. Ус. г. І. Х.**	**14 по З.** Прота м.
П	12	Св. Олександра, Івана й Пав.	Н. ім. Мат. Божої
В	13	Положення пояса Богород.	Филипа
С	14	Семена стовп.	Воздв. Ч. Хр.
Ч	15	Маманта	Стр. ПДМ.
П	16	Антипа еп.	Корнилія
С	17	Вавили еп. Антіох.	Знаки св. Фран.
Н	18	**Нед. 14 по З. св. Д.** Пр. Зах.	**15 по З.** Йосифа
П	19	Чудо Архистр Мих. в Хонях	Януарія
В	20	Созонта	Евстахія
С	21	**Різдво Пресвятої Богород.**	Матея ап.
Ч	22	Богоотців Якима і Анни	Томи з Вілян
П	23	Мч. Минодори	Теклі д.
С	24	Теодори Олександ.	ПД. Викупл.
Н	25	**Нед. 15 по З. св. Д.** Від. Різ.	**16 по З.** Бл. Волод.
П	26	Оновл. хр. В. муч. Корнилія	Кипріяна
В	27	**Воздвиж. Чесного Хреста**	Косми і Демяна
С	28	Вмч. Микити, Порфира	Рячеслава кор.
Ч	29	Евтимії, Віктора	Михаїла Арх.
П	30	Мч. Віри, Надії і Любови	Єроніма

третий
пом
нас
осінь

КОЖНОГО МІСЯЦЯ В РОЦІ УЖИВАЙТЕ

PURITY FLOUR

(МУКУ ПЮРИТІ)

НАЙЛІПША ДЛЯ ВСЯКОГО ВАШОГО ПЕЧИВА

Записки:

П. І. ЛАЗАРОВИЧ

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК, НОТАР і т. д.
Бувший управитель Інституту ім. Мих. Грушевського.

Перепроваджує всякі судові справи — карні, цивільні, спадкові і розводові. — Також справи старокраєві.

Адреса:

P. J. LAZAROWICH,

2 National Trust Bldg., Edmonton, Alta.

Жовтень - October

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
С	1	Євменія еп. горт., мч. Софії	Бл. Івана з Дуклі
Н	2	**Нед. 16 по З. св. Д.** Мч. Тр.	**17 по З.** Ангелів
П	3	Вмч. Остапа, Теопистії і діт.	Кандида
В	4	Кондрата	МБ. Рож.
С	5	Смч. Фоки Синоп.	Плакида м.
Ч	6	Зачаття Івана Предтечі	Брунона
П	7	Рівноап. Теклі, Копрія	Марка п.
С	8	Пр. Євфросинії, Сергія Рад.	Бриґіди д.
Н	9	**Нед. 17 по З. св. Д.** Івана Б.	**18 по З.** Людвика
П	10	Мч. Калистрата й вояків	Францішка
В	11	Харитона	Еміліяна
С	12	Киріяка анахор., мч. Дади	Максиміліяна еп.
Ч	13	Григорія Вірменина	Едварда кор.
П	14	**Покров Пр. Богородиці**	Каликста
С	15	Смч. Кипріяна й мч. Юстини	Тереси д.
Н	16	**Нед. 18 по З. св. Д.** Діонісія	**19 по З.** Ґерарда
П	17	Смч. Ієротея еп. Атен.	Марґарети
В	18	Харитини	Луки ев.
С	19	† Ап. Томи	Петра з Ал.
Ч	20	Сергія і Вакха	Івана Кант.
П	21	Пр. Палагії, Таїси	Уршулі
С	22	† Ап. Якова Алф.	Кордулі д. і м.
Н	23	**Н. 19 по З. св. Д.** Від. у. ієр.	**20 по З.** Северина
П	24	Ап. Пилипа, Теофана еп.	Рафаїла
В	25	Прова і Тараха	Криспина
С	26	Мч. Карпа й Папили	Евариста пап.
Ч	27	Назарія	Фльорентія
П	28	Пр. Євтимія, Лукіяна	Симона
С	29	Мч. Лонгина сотника	Наркіса еп.
Н	30	**Нед. 20 по З. св. Д.** Пр. Осії	**21 по З.** Альфонса
П	31	† Ап. єв. Луки; мч. Марини	Вольфґанда

Записки:

Др. Г. НОВАК
M.D., C.M.
ЛІКАР, ХІРУРҐ і АКУШЕР
Dr. G. NOVAK
459 Selkirk Ave., cor. Powers St.
WINNIPEG, MANITOBA
Телефон: 54 351

Др. П. ПОТОЦЬКИЙ
M.D., L.M.C.C.
ЛІКАР, АКУШЕР і ОПЕРАТОР
Dr. P. POTOSKI
Yorkton, Saskatchewan
Телефон 117

Листопад - November

— має 30 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
В	1	Йоіля прор.	**Всіх Святих**
С	2	Вмч. Артема; пр. Артема	День Задушний
Ч	3	Іляріона Вел.	Губерта
П	4	Мч. Олександра	Кароля Бором.
С	5	Ап. Якова брата Госп.	Захарія і Єлисав.
Н	6	**Нед. 21 по З. св. Д** Арети	**22 по З.** Леонарда
П	7	Мч. Маркіяна й Мартирія	Бл. Антонія
В	8	**Дмитра Вмч.**	Ґотфріда
С	9	Мч. Нестора, Капітолини	Теодора м.
Ч	10	Терентія і Неоніли	Андрія з Авел.
П	11	Бл. Марії, Анастазії	Мартина еп.
С	12	Мч. Зиновія й Зиновії	Мартина папи
Н	13	**Нед. 22 по З. св. Д.** Стахія	**23 по З.** Станіслава
П	14	Безсреб. Кузьми й Демяна	Йосафата
В	15	Акиндина	Ґертруди
С	16	Мч. Акепсима еп.	МБ. Остробрам.
Ч	17	Йоанікія Вел.	Сальомеї
П	18	Мч. Галактіона	Романа
С	19	Св. Павла арх. Конст.	Єлисавети кор.
Н	20	**Нед. 23 по З. св. Д.** Мч. 33	**24 по З.** Фелікса
П	21	**Собор Архистр. Михаїла**	Введ. Пр. Бог.
В	22	Онисифора	Кекилії діви
С	23	Ап. Єраста, Олимпа	Климента пап. м.
Ч	24	Віктора, Стефаніди	Івана від Хр.
П	25	Івана Милост.	Катерини
С	26	† Івана Золот. арх. Конст.	Леонарда
Н	27	**Нед. 24 по З. св. Д.** Филипа	**1 Адв.** Валеріяна
П	28	Мч. св. Гурія, Салина	Здислави
В	29	Ап. Матея	Сатурніна
С	30	Григорія чуд. еп. Неокес.	Андрія ап.

КОЖНОГО МІСЯЦЯ В РОЦІ УЖИВАЙТЕ

PURITY FLOUR

(МУКУ ПЮРИТІ)

НАЙЛІПША ДЛЯ ВСЯКОГО ВАШОГО ПЕЧИВА

Записки:

HARVIE, & YANDA

АДВОКАТИ І НОТАРІ в ЕДМОНТОНІ, АЛТА.

202 BANK OF TORONTO Bldg.

Phone 22115

Полагоджуємо всякі судові справи: кримінальні, цивільні тестаментальні, інкорпораційні, а також старокраєві.

МОЖЕТЕ РОЗМОВИТИСЯ, АБО ПИСАТИ ДО НАС У РІДНІЙ МОВІ.

Грудень - December

— має 31 днів —

Дні		Українські свята	Латинські свята
Ч	1	Мч. Платона	Елігія еп.
П	2	Пр. Авдія	Бібіяни д.
С	3	Григорія Декапол.	Франца Ксав.
Н	4	**Н. 25 по З. св. Д. Введ. в хр.**	**2 Адв.** Варвари д.
П	5	Ап. Филимона, Архипа	Сави еп.
В	6	Амфілохія	Миколая
С	7	Вмч. Катерини	Амврозія еп.
Ч	8	Климента	**Неп. Зачаття ДМ.**
П	9	Пр. Аліпія стовп.	Леокадії
С	10	Вмч. Якова; пп. Романа	МБ. Льорет.
Н	11	**Нед. 26 по З. св. Д.** Стефана	**3 Адв.** Дамазія п.
П	12	Мч. Парамона і з ним 370	Александра
В	13	Андрія првмч.	Лукії діви
С	14	Пр. Наума; мч. Ананії	Спіридіона еп.
Ч	15	Пр. Авакума	Валеріяна
П	16	Пр. Софронії	Евсевія
С	17	Вм. Варвари; Івана Дамас.	Лазаря еп.
Н	18	**Нед. 27 по З. св. Д.** Пп. Сави	**4 Адв.** Очікув. МБ.
П	19	**Св. Миколая архиеп. Мирл.**	Немезія еп.
В	20	Амврозія еп.	**Теофіля м.**
С	21	Пп. Потапія; ап. Состена	Томи ап.
Ч	22	Зач. Анною Пресв. Богор.	Зенона м.
П	23	Мч. Мини, Єрмогена	Вікторії д.
С	24	Пп. Данила Стовп., Луки	Нав. Р., Адама і Е
Н	25	**Нед. св. Праотців.** Спирид.	**Різдво Христове**
П	26	Мч. Євстратія, Авксентія	**Стефана**
В	27	Мч. Тирса	Івана ев.
С	28	См. Єлевтерія і матері його	Дітей убит. у В.
Ч	29	Пр. Аггея	Томи еп.
П	30	Пр. Данила, Ананії	Евгенія
С	31	Мч. Севастія й др.	Сильвестра пап.

Записки:

Др. І. ВЕРХОМИН

ЛІКАР і ХІРУРҐ

Пересвітлення лучами Рентґена (X-RAY)

Dr. J. VERCHOMIN

423 Tegler Bldg. — Edmonton, Alta.

Тел. офісу: 24548 — Рез. 73158

Др. Ф. ҐОВДА

ДЕНТИСТ

Беремо ЕКС-РЕЙ

423 Tegler Bldg. — Edmonton, Alta.

Office Phone 24543 Res. Phone 23845

50-ті РОКОВИНИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ Ґен. В. СІКЕВИЧА.

Від кількох літ живе в Торонто, Онт., як сталий поселенець, ґен. Володимир Сікевич, бувший посол Української Народньої Републики в Будапешті, столиці Угорщини та один з найвищих командантів в українській армії. Якраз в 1937 р. скінчилося 50 літ від того часу, як ґен. Сікевич зачав свою військову службу. Тому 50-ті роковини військової служби ґен. Сікевича вважали українці в Торонто за відповідне відсвяткувати публично. Свято відбулося в двох днях, 25 і 26 вересня.

25 вересня, в суботу в вечері устроєно в честь ґен. Сікевича святочну академію в салі Українського Народнього Дому. Першу промову на Академії мав мейор міста Торонта, Робинс. Дальше говорив бувший ґенеральний правник Артур Робак в імени правничої професії, ґен. Ренні в імени вояків і редактор щоденника „Телеґрам" Снайдер в імени анґлійських приятелів України. Мали промови також визначні місцеві українці. Крім промов була гарна концертова програма, устроєна найкращими українськими силами.

Слідуючого дня, в неділю ґен. Сікевич, в українськім військовім однострою в присутности великого числа місцевих і позамісцевих українців зложив вінок на памятнику „невідомого вояка" перед торонтонським „сіті-голом". Опісля відбувся знов в салі У. Н. Дому величавий бенкет в честь ґен. В. Сікевича.

УКРАЇНІ.

В 20-літні роковини Першого Листопада
1918 — 1938

Із темних провалів столітньої неволі,
Із глибини страждань в ворожому ярмі,
Із хвиль кривавих рік на боєвому полі
Та з прірв закованих рабів в тюремній тьмі —
Ти, Земле Рідная, о, Земле України,
Вознеслась вольная ще раз на свій престол!
Державу Народа Ти двигнула із тліни,
І сонцем блиснув Твій державний ореол.
О, Нене Рідная, о, Україно Мати,
Яке же свято це, якої ж слави день!
Якими ж гимнами Твій подвиг прославляти,
В якому храмі нам співать Тобі пісень?
Твоя державність нам — цілющеє проміння,
Нам свобода Твоя — увесь вогонь буття.
Від покоління вже у нас до покоління
Нам воля мріла в снах — загравою життя.
О, Нене Рідная, о, Україно Мати,
Яке же свято це з Листопадовим Днем!
Нам розсвіт волі в нім судилось величати,
Й запалювать серця геройським жар-вогнем.
У нас же кров батьків, — кров добра, гайдамацька,
Хмельницький прадід нам, й Мазепа наш Герой,
І в нас вдача їх — бунтарська і юнацька,
І в нас горить душа на вид лицарських зброй.
І хоч ще раз зайшло нам ясне сонце Волі,
І знов наш край в пітьмі, в оковах ворогів,
То ні — ніколи ми не скоримось неволі,
Не лишимо ми рук у скрутах ланцюгів!
Ми встанем ще раз за Волю України,
Ми — Революції обєднані сини
І двигнемо ще раз престол наш із руїни,
А шабля нам здійснить державно-творчі сни.
Так будь прославлений у вік, Дне Листопада,
І душі нам кріпи до бою, що гряде.
А там — з розкутих рук знов вийде рідна Влада,
І вольний стане люд, і вольний Край буде.

О. Г.

ПРОГОЛОШЕННЯ ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ І БОЇ ЗА ЛЬВІВ

В 20-літні роковини 1-го Листопада.
1918 — 1938

Щойно в половині жовтня 1918 року почали наші політичні круги думати над загальним положенням. Та події не давали на себе ждати. Приходилося радити на вогні. Багато було таких, які ще вірили в Австрію і цісарський маніфест з 16 жовтня, який перетворював неіснуючу вже австрійську монархію в Союз національних держав. Одначе, проголошення польською Реґенційною радою незалежної Польщі дня 8 жовтня і ухвали віденського Кола польського з 9 жовтня, могли переконати тим разом найбільш віруючого, що небезпека вже висить у воздусі.

Дня 19 жовтня зароївся Львів від українських парляментарних та соймових послів Галичини й Буковини та партійних делеґатів. У великій салі Народнього Дому проголосили Українські Національні Збори на українських землях бувшої Австрії Українську Державу, в склад якої мала увійти: Східна Галичина, північна Буковина та північна Угорщина.

Тільки представники Соціяльно-демократичної партії, Українських Січових Стрільців та студентської молоді не погодились з такою концепцією і жадали злуки всіх українських земель в одну соборну велику Українську Державу зо столицею в Києві.

Вже на оцих Національних Зборах утворились два непримиримі табори, які почали ворожнечу між собою і грозили розбиттям у цій критичній хвилі.

На другий день збори продовжувались при великому здвизі народа, бо зїхались делеґати з усіх закутків краю. Президент Української Національної Ради, посол Евген Петрушевич, проголосив тоді офіціяльно ухвали попередних зборів та склав святочну заяву, що з нинішним днем відмовляється Австрії, зокрема міністрові заграничних справ ґр. Бурянові, заступати справи українських земель бувшої Австрії, які тепер зявляють собою окрему державу зо своєю владою — Українською Національною Радою.

Народ невмовкаючими окликами приняв проголошення Української Державі. Тільки ворожнеча поміж соборниками, які хотіли проголошення єдиної великої України вже тепер, а тими, що були за хвилевою окремішністю почала заострюватись. Опозиція з послом Вітиком на чолі зібралась по зборах на площі Юра і тут посол Вітик проголосив злуку всіх українських земель в одну Соборну Українську Державу зо столицею Київ.

Хто знає, чим був би покінчився оцей роздор, коли б не грізна хвиля, яка не дозволювала на дальші спори. Треба було готовитись на небезпеку, яка грозила з усіх боків.

Кінець жовтня давав усякі познаки, що і поляки не спали. Польські військові орґанізації і другі відбували сходини і нараджувались у який спосіб захопити владу.

Ліквідаційна комісія з Кракова назначила вже свойого військового команданта полк. Сікорського, а також

польського намісника в особі кн. Чарториського.

До останньої хвилі, саме до першого листопада, не було згоди поміж поодинокими польськими тайними військовими гуртками щодо особи команданта і одноцільности акції. Щойно день 1-го листопада згуртував їх до купи і команду обняв австрійський сотник від маґазинів Чеслав Мончинські, бо командант полковник Сікорскі виїхав до Перемишля.

старшин до негайного й рішучого виступу.

Так звана Ґенеральна команда, до якої належали тоді старшини У.С.С. сотник Дмитро Вітовський, сотник Сень Ґорук, поручник Богдан Гнатевич, поручник Ілько Цьокан і підхорунжий Дмитро Паліїв рішили негайно ділати.

Таки зараз пішли висланці до львівських касарень, щоб приєднати до виступу українських вояків. Поча-

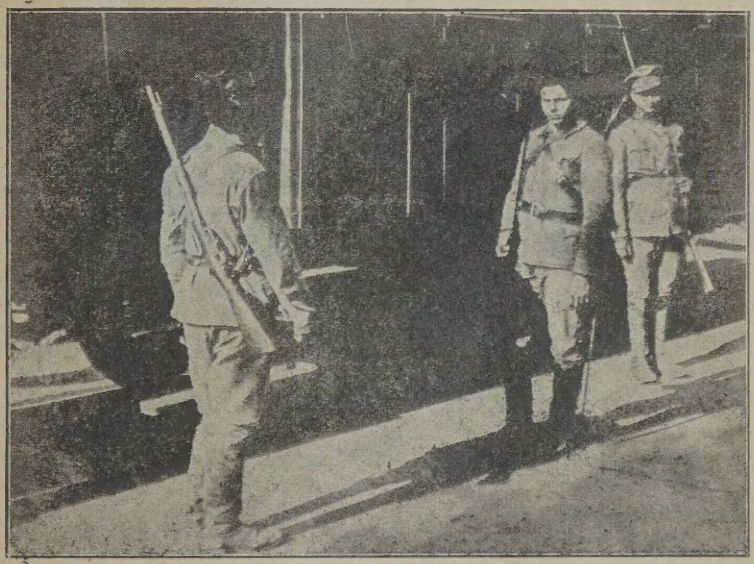

Українська військова варта 1918 р.

Заняття Львова українцями відбулось майже доривочно.

Січові Стрільці стояли тоді на Буковині та Бесарабії. В самому Львові було декілька старшин У.С.С. та не багато старшин з австрійських полків. З Буковини приїхав ще сотник Дмитро Вітовський. Починалась підготовка. Та вістка, яка дійшла до українських кругів, що на другий день поляки перебирають владу і що приїздить представник польської ліквідаційної комісії, приневолила гурток українських

лось з 15 полку піхоти в касарнях на Курковій, 19 полку піхоти на Петра й Павла і куріня 41 черновецького полку піхоти, які в більшости складалися з українців.

Полки приєдналися з захопленням до акції, хоч всі ці вояки були здебільша старші люди так звані ополченці.

Рівночасно цієї ночі пішли і польські висланці до австрійських полків. В брамі перед касарнею 15 полку піхоти впала перша жертва з польського боку, а то поручник Баталія, застріле-

ний українською стійкою цього ж полку. Над ранком вирушили українські сотні львівської залоги на місто і позанимали усі важніші установи. Ранок 1-го листопада розбудив мешканців вже в українськім Львові. На ратуші замаяв гордо жовто-блакитний прапор а по вулицях стежили військові стійки з українськими відзнаками на австрійських шапках.

Перший день в українськім Львові проминув доволі спокійно. Тільки в околиці польського академічного дому, на розі вулиці Баторого, впав перший стріл, який приніс вже другу, тим разом українську, жертву: польський студент застрілив вартового, який хотів його задержати.

Коло полудня під костелом Єлисавети на Городецькім передмістю, почали скупчуватись польські леґіонери. Український відділ на грузовім самоході розігнав збираючуся товпу скорострілом. Більших сутичок не було. Та вже другого й третього дня на вулицях Львова закипів бій, який згодом почав набирати усіх правильних форм позиційної війни зо скорострілами, гарматами та мінометами.

На вулицях покладено засіки та барикади, доми поперемінювались у твердині. Закипіла пекольна боротьба. Часами бої велись у одній камяниці, так що на партері була одна сторона, а на поверсі друга. Крізь мури пороблено хідники, якими можна було пройти здовж цілої вулиці.

Вже третього листопада появились на мурах міста оголошення з підписом Національної Ради, яка взивала населення до порядку та спокою. Та коли це не мало наслідків, військовий комендант отаман Вітовський проголосив виїмковий стан.

Міське населення, головно дрібна інтеліґенція, стануло по стороні поляків. Жиди були здебільша невтральні а навіть прихильні новій українській владі, яка усім меншостям забезпечувала широкі права.

Але бій приходилося вести нерівний. Поляки користувались допомогою міського населення, яке визнавалося в терені і зросло з містом, противно українці в перших днях мали тільки рештки старих австрійських ополченців, головно селян, які не почували себе певними серед мурів. Вони по правді сповнювали свої обовязки солідно і гідно, та це переходило їхню змогу. Нераз цілі дні і ночі стояли вони без зміни на варті, в голоді та холоді і тільки напруженням останків сил видержували на становищі. Але нічим була їхня посвята, коли перевтома вибивала з сил. Ряди маліли. З хвилею приходу першого відділу Українських Січових Стрільців з Буковини, положення у Львові було майже безнадійним. Військових частин не ставало...

Усусуси пішли наступом на головний двірець та кадетську школу. Опанування двірця являлось конечністю. Передчасна втрата такої важної точки опору, не тільки для Львова, але й цілого краю, була одною з причин пізнішої невдачі.

Та наступи Усусусів, через брак відповідного військового проводу і непотрібну зміну команди, принесли зо собою крім неуспіху ще й багато жертв. Поляки від самого початку сконцентрували всю свою силу в околиці двірця, школи Сєнкевіча та Техніки і відти починали акцію. Виперти було їх важко, тимбільше, що положенням домінували вони над цілим українським Львовом. Наші скупчились непотрібно в самому місті на долі, а Народний Дім являвся осередком і головною кватирою. Треба бу-

ло тепер забезпечувати стан посідання і боронити випадами середину міста. Тому українці сильно обсадили будинок Сойму при Єзуїтському городі. Головну пошту, касарню Фердинанда на Городецькій вулиці, а свіжий відділ Українських Січових Стрільців, який приїхав на допомогу, заняв Цитаделю.

Фронт перебігав тоді від двірця на Підзамчу через Замарстинів, вулицею Бема, Зиґмунтівську, Єзуїтський город, Цитаделю, Супінського, Софії, на Гору Яцка. Цитаделя, Головна пошта, Сойм, касарня Фердинанда були точками опору для оборони і дальших випадів. Довкола них загорів найзавзятіший бій. З дня на день змагалась боротьба і приносила з собою сотки жертв з обох сторін. На Головній пошті віддалення противників від себе числилось заледви на кілька кроків. Коли не помагали кулі, боротьба пішла на ручні ґранати, які вкидувано через вікна та двері. Вкінці загреміли гармати і потрясли мурами стрівоженого міста. Детонації оглушували, з вікон сипалось скло, експльозії бухали стовпами пороху та тринку. До цього пекольного акорду причинялись ще важкі міномети.

Боротьба набирала вигляду модерного бою зо всіми засобами новітньої техніки.

Поляки діставали допомогу від заходу, куди мали догідне получення: українці не зірвали в Перемишлі моста!

Українська боєва сила топніла. Старі ополченці знемоглись і їх вже не стало, а Січові Стрільці на протязі цілих тижнів стояли в бою без зміни, ні в день ні в ночі не замикаючи очей. Були це самі молоденькі хлопці: всі старші мусіли йти до австрійського війська, бо до Стрільців вільно було брати тільки добровольців від 16 до 18 літ. Та скільки було таких, що мали всего 14 або й менше.

Укр. інваліди, що брали участь у нашій визвольній війні 1918—1919 р.

І ті наймолодші переносили всі труди з великим завзяттям. В касарні Фердинанда, на вулиці Бема, видержували вони усі ворожі удари, окружені зо всіх боків. Коли будинки стояли у вогні, підпалювані горіючими шматами, які вкидувано через вікна, стрільці держались дальше відбиваючи з вікон наступи противника, хоч дим випікав очі і давив у грудях. Одні стріляли, а другі на зміну гасили пожежу.

Так велась боротьба за кожну важну позицію, за кожну пядь землі і муру.

Окрім касарні Фердинанда, Цитаделі і Пошти, важною точкою і місцем кривавих боїв був ще Сойм. Цього будинку боронила гуцульська сотня У. С.С. Всі масові атаки противника розбивались о завзятий опір залоги.

По кожнім такім наступі встелювався Єзуїтський город сотками трупів і ранених, які розпучливими зойками благали о поміч. Тоді наставала передишка. Зазбирувано ранених...

На протязі цілих трьох тижнів, в часі львівських боїв, було декілька таких завішень оружжа, які все виходили українцям на шкоду. Поляки за той час діставали допомогу і покріплялись на силах.

У львівських боях приймала участь крім У.С.С. головно молодь. Ґімназисти, ремісничі та торговельні помічники і рештки бувших австрійських військових, які не порозходились по домах після демобілізації.

Жертв було багато. Поляг найкращий цвіт, найбільш ідейні одиниці, які в критичний мент хотіли засвідчити не тільки словом, але й ділом, що вміють покласти голови в обороні старого княжого городу.

Від 1-го до 22-го листопада велись оці криваві змагання. І хоч ціла східна Галичина була вже в українських руках, то край не вспів ще на стільки зорґанізуватись, щоб міг надіслати відповідну допомогу для загроженого Львова. Щойно по опущенню міста українцями почалося формування галицького війська для відбиття Львова і оборони краю.

Та поляки в часі львівських боїв діставали значні підкріплення, так що сили їхні переважали чотирократно, а може й більше, коли взяти під увагу всіх цивільних, які приймали участь в боях.

Січові Стрільці, які на протязі двацяти днів видержували в боях, втратили у вбитих і ранених більшу половину свого стану.

Коли надійшли від сторони Кракова і Перемишля ще нові польські підкріплення, під командою полковника Токаржевського, українська залога була змушена покинути досвітком 22 листопада місто, зберігаючи решти своїх сил від окруження.

Галицький уряд перенісся тоді до Тернополя, а команда до Бережан. Решти У.С.С. задержалися під Львовом і створили нову боєву одиницю т. з. „Ґрупу Схід", яка в стрічних боях з поляками заняла винницькі узгіря, вибила противника з Підборець, та опановуючи домінуючу стратеґічну точку — Чортівську Скалу, яка стала зачатком нового фронту в облозі Львова.

Ще до весни велись бої довкола обложеного Львова. Край орґанізувався, ряди Української Галицької Армії більшали. Аж вкінці за допомогою Антанти на Галицьку Армію вдарила нова грізна сила: ґенерал Галєр, який був висланий ніби то проти большевиків...

На зади скривавленої армії рушили і жадні легкої наживи румуни. Ще раз зривались галицькі полки на Львів літом після побідного бою під Чортковом і Бережанами, поки не покинули Галицької землі, щоб шукати нової дороги „через Київ до Львова".

З того часу залишились у Львові і довкола нього сотки могил, а Янівський і Личаківський цвинтарі гостять рік-річно в Зелені Свята здвиг народа, який приходить віддати поклін тіням відомих і невідомих героїв, що полягли в пропамятні дні визвольних змагань.

Л. Л.

ПЕРЕД 1-ШИМ ЛИСТОПАДА

(СПОГАД)

Було гарне, тепле літо, коли проголосили мобілізацію. Народ, як бджоли, обсідав потяги і їхав співаючи до своїх полків. Можна було думати, що люди таки справді з радости співають. Та хто придивився їм ближче, бачив на лицях скоріше розпуку, ніж радість, особливо у старших. Молодь — як молодь. Більше відваги чи пак легкодушности, недоцінювання життя.

Я теж — хоч і непричасний до війська — їхав до Львова. Як невійськовому, припало мені місце на даху ваґону. Доїхав. Львів. Який гамір, який рух у масах народу. Одні співають, жінки плачуть. Одні приїхали до Львова, інші виїздять зо Львова. Метушня, бо юрба юрбою. Здавалось, що хоч нема ще ворога, то за кров і за трупів не важко.

З трудом дістаюся на місто. Йду пішки і приглядаюся заплаканим лицям жінок, що проводять своїх синів і чоловіків... Мені стає чогось соромно. Я і невійськовий і ніхто мене не провожає... Непотріб — думаю — завада і ніщо більше. Але чи і з мене не може бути „щось"? З тими думками опиняюсь на вулиці Городецькій, де на одному з вікон трафіки розвішений часопис „Українське Слово". Купую, щоб довідатись де ворог і хто побіджає. На першій стороні видруковано великими буквами: **„Вступайте в ряди Українських Січових Стрільців! Україна вас кличе!"...**

Боже, а це що? Невже ж Українська Армія таки буде і буде здобувати Україну? Не думаю ні хвилини. Серце прискореним биттям диктує ногам скоріші кроки. Йду на сказану адресу: Коперника ч. 5.

Я вже там. Дивлюсь, а при брамі в уніформі стрільця стоїть з крісом на рамени дівчина. Я занімів. Як же це так? Чи вже в нас мало хлопців, що аж дівчина стоїть „на варті"? Огорнув мене сором і чим скорше втиснувся я в канцелярію. Хвилина одна, друга, і я вже у списі січових стрільців. Дістав картку до Академічного Дому, а там мене приділили у третю чету.

Їдемо зо Львова на Стрий, відтак на Лавочне — Мункач до Страбичева і Ґоронди, де розтаборились, як справжнє військо. Лише без мундурів та без крісів. Ще трохи „муштри" і моя сотня, як перша, вирушила через Мункач до Веречок. Зодягнули нас як мадярів і дали нам кріси найстаршого типу, здавалось — одною кулею із нього можна б сотню ворогів покласти. І не минуло багато часу, як ми вперше змірялись з ворогом у Веречках. Тоді то вперше пролялась наша кров, тоді вперше появились наші інваліди. Воювали дальше, скільки сил було, добували слави для Неньки-України, як могли і вміли.

Прийшла врешті весна 1918-го року, а з нею вістка: йдемо на Україну! Йдемо, то знову їдемо, і раннім ранком доходимо до Збруча. Гей, хлопці, чи знаєте де ми є? Хлопці, чи знаєте що це за річка? І покотилась грімка команда „Позір! Шапки в низ!" А потім дійшли до нас слова, що за серце хапали: Хлопці! Схиліть голови і просіть у Бога багато сили, щоб змогли зміряти ногами той бік Збруча, нашу кохану Україну. І знову приказ „Ходом руш!" По тимчасовому мості переходимо туди. Сотня йде мовчки. Дивлюсь на товаришів, а їм сльози, мов горох, котяться по лицях. Хочу

щось їх спитати, годі. Я не плакав, але щось так здусило горло, що і слини не міг проковтнути. Глянув ще раз на сусідів і вони на мене та мовчки порозумілись. О, Україно Ти наша, як ми Тебе любимо!... Неси Ти нас по свойому чорноземі легонько, бо йдемо від Сяну, а до Дону далеко, дуже далеко....

Вийшли ми на горбок. „Стій!" — почули команду. І дальше: Хлопці! Подивіться ще раз на той бік України, бо дорога нам далека і не скоро повернемо до дому. А — зрештою — ніби ми не дома? Для Усусуса нема дому, нема родини, батьків, жінки чи дітей! Він бачить одно: Неньку-Україну. Де на українській землі його нога стане, там він дома!...

Славно!... славно! Так є! Де наша нога стане, там ми дома.

Йдемо дальше. Перше село... Щось гей би не наше. Маєш враження, що не село це, а густий сад. Загород так і невидно за гущавиною дерев. Увійшли в село. Живої душі не видно, лиш крізь вікна крадьком заглядають якісь лиця. Їх чимало...

„Сотня стій!" Розглядаємось... Запитали б про дорогу, а може і харчів яких придбали б...

— Гей, хазяїне! — гукаємо — ану ходіть до нас. Ми лише вас запитаємо!...

Не виходять. Ми до дверей — замкнено...

Сотня розсілась попід паркани і давай пісню завела. Сміються Усусуси, жартують.... Пісня пішла ген-ген по селі і гляди: люди вийшли з хат, а якийсь дядько таки близько підійшов.

— Що, ви не ґерманці? — питає.

— Та хто? Ми? Хіба ж не бачите? Ми Українське Військо, Усусуси. Приходимо до вас порядок завести на Україні...

— Ей... невже правду говорите? — питає недовірчиво. — Таки ґерманці, лиш так обдурюєте нас...

— Ні, батьку, — кажемо дядькові, що крутить головою, — ми ваші сини, лиш зо Львова...

— Ага, знаю, знаю, зо Львова, я там був ще тоді, коли війна почалась. То ви наші? Українці?

— Так, батьку! Діждалися ми хвилини, що всі ми вже сини одної Неньки-України...

У. С. Стрільці в Герезієнштаті.

— Куди ж йдете? — питає дядько.

— У Київ!... — кажемо.

— О, дорога далека, — а може ви голодні, бо якось недобре виглядаєте.

Відійшов на бік і крикнув: „Гей, людоньки, а зайдіть сюди! Прийшло Українське Військо зо Львова і йде в Київ. А винесіть чим погостити".

Повірили і знесли: хліба, біленького, як паска, сала, масла, молока... Обступили нас і питають:

— Ви не ґерманці?...

— Боже, що за щастя, — каже один зо старших, трохи сивавий. Вже можу без жалю умірати, бо дожив до того, чого так щиро бажав: Україна... Українське Військо зєднане... Боже! Щасти їм...

— „Позір!" Йдемо... Здорові оставайте, добрі люди! Слухайте нас, а Україна не загине...

А вони:

— Та ще трохи підождіть, пане команданте! Ще хвилин декілька останьте! Та де так, — таке щастя для нас, а ви вже йдете... Залишіться ще! —

— Не можемо! Нам час у дорогу. Київ далеко. Здорові будьте...

Ми вже далеко за селом, а люди залягли дорогу і шапками нас прощали у щасливу дорогу. Так нас витали і так нас прощали у кожному селі...

З Києва ми завернули і пішком поволі зайшли до Олександрівська над Дніпром. Усусуси і військо Великої України з Натієвом на чолі розтаборились разом. Коби ще раз можна було пережити таку хвилину, як тоді, в Олександрівську. Боже! Тьма-тьменна Українського Війська... Дніпро... а на другому боці Хортиця, кладовище з могилами отаманів. Усусуси щоденно йдуть на Хортицю, то знову на кладовище, де пісню співають „Чуєш, брате мій", чи цю другу: „Ой, у лузі червона калина"...

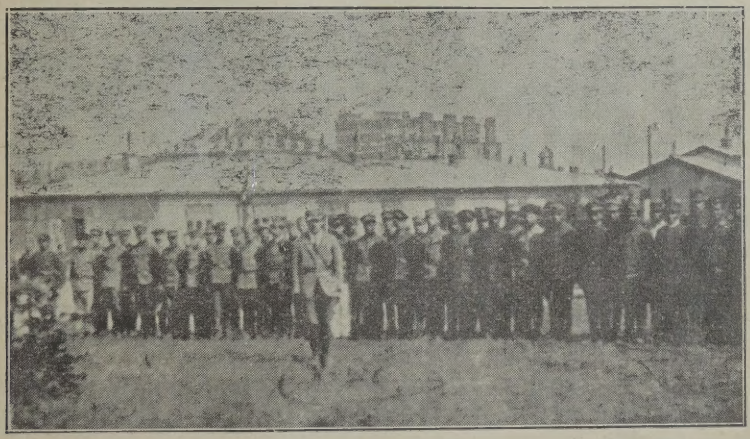

Булавна Сотня Українських Січових Стрільців.

З Олександрівська потягами повезли нас знову на захід, у Чернівці. Осінні дні вже були короткі, але погідні. Сиділи ми там безчинно і тужили за Україною... Переживали в душах те, що довелось переживати Україні...

Аж тут одного дня, раненько, ще поки сонце зійшло, входить на нашу кватиру Влодко (він мав тоді службу) і кричить несамовито:

— Що ви спите? Ви знаєте, що сталося? Вставайте! Львів! Львів!

І, недоговоривши, вийшов на двір, сперся на паркан і заридав. Ридав гірко і не міг плачу зупинити.

— Що сталося, Влодзю? Говори, ради Бога!

— Підождіть! Не можу!...

— Та говори, говори, що сталося?!

І він крізь сердешні сльози радости витиснув з горла.

— Львів!... Львів... столиця!... Вільна Україна!...

— Збирайтеся, бо відїздимо ще сьогодні! — загула громада.

Це був 1 ЛИСТОПАД, 1918 року...

Я. Скопляк.

У. С. Стрілець веде дітей до школи.

НАПИС НА СТРІЛЕЦЬКИХ ГРОБАХ

Лежимо у гробах при дорозі,
Де боролись за справу і впали.
Знайте браття, що ми не в трівозі,
А спокійно і гордо конали.

Знайте браття, що ми не просили
Ані ласки в кого ні пощади.
Лиш боролись, поки стало сили, —
Це говоримо вам для розради.

І не жаль нам життя молодого,
Що мов квіття буйне не доцвіло.
Довго жити, а марно — що з того?
Скоро й славно умерти — як мило!

Тож не жалуйте нас, не ридайте,
Нас оплакують роси у лузі.
Ви чимскорше до праці ставайте,
Щоб леміш не заржавів при плузі.

Щоб шляхи не покрились тернами,
І щоб стіни дорешти не впали.
Щоб не глумився ворог над нами,
Що ми даром так славно вмирали.

Богдан Лепкий.

ДЕ ЛЕЖИТЬ УКРАЇНА, ЯКІ ЇЇ МЕЖІ Й СУСІДИ?

По вченому кажуть, що наша Україна лежить між 43-им та 54-тим ступнем північної ґеоґрафічної ширини й між 21-им та 47-им ступнем східної ґеоґрафічної довжини. Ці числа кожний може відчитати на мапі України. Земля наша, бачите, це велика куля; щоб на ній означити положення якоїсь країни чи місцевости, потягнено здовж і поперек цеї кулі лінії, та й поназначувано їх числами.

Та ці числа нам ще нічого не говорять. То ж оповімо словами про положення України.

Україна лежить у тій части світа, що її звемо Европою. Є в цій Европі багато інших країв, ось Анґлія, Франція, Італія, Німеччина, Австрія, Угорщина, Московщина, Польща й багато ще інших. Европа що правда менша від інших частей світа, прим. від Азії, Америки чи Африки, зате вона густо заселена людьми й ці люди, що мешкають в Европі, дійшли до найвищого ступня просвіти. Ми українці тим, що наша країна лежить в Европі, є теж европейці, себто належимо до гурту народів, що тепер володіє усею землею як велика вона й широка. Не можна нам з цього боку гордитись, бо ж ми серед усіх народів Европи найбільш нещасливий народ. Та про те треба нам невпинно старатися, щоб ми, українці, якнайскорше дорівняли іншим народам Европи нашим розумом, просвітою, багацтвом і політичним значінням.

Україна положена в східній части Европи, недалеко тих меж, за котрими зачинається сусідна часть світа—Азія. Найбільше просвічені й багаті народи живуть в західній і середущій її части — ми, українці, живемо на сході, далеко від просвічених, багатих земель, близько до непросвічених, бідних, степових та пустинних земель Азії. Одно ще добре, що доля поставила Україну на південнім краю східньої Европи, над Чорним морем. Все таки на Україні підсоння гарніше й тепліше, як пр. на Московщині чи на Білій Руси, всіляке збіжжя, городовина, деревина куди роскішніше в нас розвивається, лекше народови жити. А Чорним морем легка дорога у весь світ, на кораблях чи в пристанях легко заробітку добути, та й рибою не одного море прокормить.

Пригляньмося ж близше положенню України!

На захід сонця сягає Україна по межі Волощини, Словаччини, Мадярщини й Польщі. Волоський народ сидить у південній частині гір Карпат, у Молдаві, Буковині та Бесарабії. Наш український народ межує з волохами спершу в Бесарабії на устях Дунаю і Дністрових гирлах, коло міст Ізмаїла, Кілії, Акерману й Бендерів, потім здовж ріки Дністра коло городів Оргієва, Білців, Могилева, Хотиня, потім на Буковині, коло Чернівців, Серету, Сторожинця, Довгополя, вкінці на Мармароши коло Боршови, Вишева й Сиготу. Великі, веселі українські села межують з волоськими серед роскішних піль, огородів, садів і винниць Бесарабії, на соняшнім буковинськім Підгірю і в темних лісах та зелених полонинах нашої карпатської верховини. По південнім уже боці гір, де степові угорські низи підходять під виноградом укриті узбіччя Карпат, межує український народ з мадярами коло міст Вуйлока, Берегова, Мукачева й Ужгорода. Тут на низьких горбах, що поволі ростуть у висоту, зустрівся наш народ споконвіку зо словаками здовж

межі, що йде попри Ужгород, Бардиїв, Сабінів, Кежмарк й Любовлю до границь Галичини.

Тут на Лемківщині починається наша границя з поляками. Українці довгим клином врізалися здовж карпатського хребта між словаків та поляків. На польській границі стоять місточка: Пивнична, Грибів, Горличі, Жмигород, Дукля, Риманів і Заршин.

На дальше відділює поляків від українців ріка Сян, хоч у багатьох місцях українські села переходять і на лівий його бік. Сянік, Динів, Дубецько, Радимно, Ярослав, Сінява, Лежайськ оце міста й місточка, що в цім місці зазначують польсько-українську границю.

Прямуючи відтепер прямо на північ, йде межа української землі між українською Холмщиною попри Тарногород, Білгорай, Щебрешин, Замостє, Красностав, Любартів, Радин, Луків, Соколів, Дорогичин, Білськ до річки Нарви, що витікає в величезних лісах-темеях біловежської пущі. Цей могутній праліс споконвіку творить північно-західний вугол української землі. Звідси її межі звертаються на схід сонця, на північ від них сидить вже не поляк, а найблищий рідний брат наш білорусин, або як у нас часто кажуть литвин.

Між нами й білорусинами нема такої гострої межі, як між нами й поляками або москалями. Правду кажучи народ, що живе на широкій полосі землі лівобіч ріки Припяти, це український народ, в котрого мові є багато білоруських примішок. Звичайно кажуть, що границя між українцями й білорусинами йде горі Нарвою до її джерел, потім попри місточко Пружани, ріку Ясельду, Вигонівське озеро і доходить до ріки Припяти, там де в неї вливається річка Цна. Далі вже границею є ріка Припять, аж до її устя в Дніпро, потім уже сам Дніпро горі аж до города Лоєва. Дійсна границя України й Білоруси йде північними межами повітів: пинського, мозирського, річицького й гомельського й потім на

2 гривні УНР., пущені в обіг 1918 р.

північний схід попри міста: Новозибків, Нове місто, Сураж до Мглина. Тут кінчиться білоруське сусідство й починається великоруське або московське.

Оця межа України із усіх найдовша і найбільше замотана. Землі, куди вона проходить, були ще перед триста роками майже безлюдною пустинею, знищеною татарським лихоліттям. Коли татари ослабли, почали ці багаті землі заселюватись українцями, однак багато наплило сюди й москалів та й сіло всуміш з українцями, хоч звичайно в окремих селах. Тому то в Слобожанщині, Донщині, Ставропільщині перемішані українські села з московськими. Межа суцільної, українським народом заселеної країни йде спершу вздовж східної границі чернигівської ґубернії до Глухова, потім же попри міста: Рильск, Суджу, Миропілє, Обоянь, попри джерела Псла й Ворскли, міста Корочу й Новий Оскол і доходить здовж річки Потудані до ріки Дону коло Острогожська. Тут покидає межа України Дін при устю річки Ікорця, перетинає річку Битюг і правцює попри велику слободу Бутурлинівку до річки Хопра коло Новохоперська. Потім уже держиться межа України правобіч річки Хопра, проходить Дін коло ст. Мигулинської, слідкує лівобіч річки Калитви до річки Кумшака та йде здовж неї аж до її устя в Дін. Звідси завертає границя України здовж правого берега річки Салу до меж Астраханщини аж під Сарепту, потім же здовж стрімкого узбіччя Єрґенських горбів і довгого ряду степових озер доходить коло Шуралинська до побережжа Каспійського озера.

10 карбованців Української Держави, пущені в обіг 1918 р.

Південну границю України творять величні гори Кавказу з їх підгірям. В них сидить багато всіляких дрібних кавказьких народів та дещо й московських поселенців-кольоністів. Границю України зазначують тут ріки Терек і Малка, гори Ельбрус і хребет Кавказу. Звідси сходить границя України долі коло місточка Ґаґрі над Чорне море. Всю іншу південну границю України творить беріг Чорного та Озівського моря, звідсіля аж знов до гирла Дунаю, де ми почали вести українські межі.

В оцих широчезних межах уміщається наша рідна Україна. Обіймає вона звиш один мільйон квадратових кільометрів простору (кільометр має 100 гектарів, гектар майже такий великий як десятина), тобто близько два рази більше як Анґлія. На тому просторі України жило в 1914 році 54 мільйони населення, з якого приблизно 39 мільйонів українців.

багато є таких між волохами в Бесарабії здовж Прута й на сусідній молдавській землі, в Добруджі при устях Дунаю, на південній Буковині, між мадярами на угорській рівнині, між поляками в Люблинщині, між москалями в Курщині, Вороніжчині, Донщині, Саратівщині, Самарщині, Астраханщині, між ріжними кавказькими народами за Кавказом. Інші українські кольонії

10 гривень УНР., пущені в обіг 1918 р.

Та український народ живе не лише на Україні, розлився він майже по усіх частях світа, по ріжних далеких землях, де лиш підсоння нашим людям сяк так пригоже. Біда й злидні прогнали його з цвітучої України, з оцеї „нашої, не своєї землі". Пішли українці в далекі чужі землі й сіли там більшими громадами. Ті оселі українців на чужій землі зовемо кольоніями.

Українські кольонії по части розсипані недалеко від меж України. Ось

відбилися дуже далеко від рідної землі. Довжезним рядом простяглися вони здовж південних меж азійської Росії, від Оренбурщини по афґаністанську границю і Тихий океан. Зустрічаємо великі українські кольоніяльні землі в Кірґізьких степах в Акмолинщині, в Закаспійській области, в Туркестані, у південній Томщині й Єнісейщині, в Амурській области на Зеленім Клині, над рікою Уссурі коло китайської границі, вкінці ж у Приморській

области коло Владивостока. Так само далекі від рідного краю українські кольонії в Злучених Державах північної Америки, в Канаді, Бразилії та Арґентині. В цих кольоніях жило в 1914 році поверх 4 мільйони українців.

Більше як тисячу двісті років сидить на своїй землі український народ. Вже найдавніші вісти, що переховалися про наш народ в старих рукописах і книгах, подають, що жив він у Карпатах, над Бугом, Дністром, Прутом, Припятю, Дніпром, Богом, Доном, над ку задержали в своїх руках і захищували від ворогів свої землі, то невелику ще втяли штуку. Їх землі відділені від сусідів глибокими морями й ріками, піднебесними, вічною кригою вкритими горами. Нам українцям не дав Бог такого щасливого положення. Україна — це немов родюча нива, необгороджена при битому шляху, на порозі між двома світами: Европою, де жили й живуть на багатих землях просвічені народи, й Азією, де по пустих степах кочували напів дикі татарсько-

50 карбованців Укр. Держави, пущені в обіг 1918 р.

Чорним морем гень-гень аж під Кавказ. Що більше! Можемо напевно думати, що український народ жив на своїй теперішній землі ще давніше, в часі Христового Різдва, або ще й перед ним. Українська земля це не новизна, видерта іншим, це споконвічна батьківщина і власність українського народу! Ніякий інший народ немає права бути на цій землі господарем лише український народ!

Коли анґлійці, французи, італійці, еспанці хваляться, що вони споконві- монгольські орди зо своїми войлочними шатрами та стадами ріжної худоби. Багаті культурні землі надили грабіжних кочевиків до себе й одна за другою, одна страшніша від другої перли на захід в Европу; страшні гуни, що знищили стару римську державу, жорстокі авари (обри), котрі так страшно гнобили наших предків, що й до нині згадуємо їх у наших пословицях, могутні хозари, грабіжні мадяри, настирливі печеніги, погані половці, а вкінці найгірша язва України — тата-

ри, що звиш пів тисячки літ мов опир ссали кров України. Раз-пораз виходили з азійських степів величезні орди кочевиків і сунули українськими степами, наче битим шляхом, на захід і південь. Більш як тисячу літ заливали ці хижаки Україну морем крови, пожежі, безконечного моря. Та не зломили української сили. Могутньою стопою станув український народ на своїй рідній землі. Безчисленні орди розбивалися об його грудь мов морські хвилі об могутню скалу. Цілу Европу, цілу культуру, ціле християнство захищав український народ своїми грудьми, втратив у цій непосильній боротьбі свою давню державу, свою культуру, свій добробут, пішов під владу сусідних народів, що поза його плечима могли безпечно перетривати татарське лихоліття! Але остав на своїм місці, вдержався на своїй рідній землі. Що лишилося із тих страшних кочевих орд, що грозили загибіллю всій Европі? Нужденні останки в Криму й на Підкавказю, що ледви животіють серед українців. І там, де колись українські невольники по тюрмах, з татарської неволі, з землі бісурманської посилали свої сльозні нещасні молитви „на ясні зорі, на тихі води, у край веселий, у мир хрещений", там тепер розсілися веселі українські села, заквітчані зільниками, умаєні садами, там спокійно ходить за плугом український хлібороб і лунає українська пісня!

Так що ж з того! Пропала сила кочевиків, та прислабла й наша. Український народ ще й досі не встиг вийти з вікового ослаблення. Не що інше, а татарське лихоліття є причиною що український народ є до нині поневолений і мусить на рідній землі чужим панам служити.

100 карбованців УНР., пущені в обіг 1917 р.

Сусідство України з азійськими степами, повними всілякої хижої татарви, впродовж усеї української історії висіло над Україною як тяжка змора. Воно найперше тим було шкідне, що зачинило українцям дорогу крізь Чорне море до Царгорода й сусідних багатих земель, звідки всяка наука, поступ і добро могли йти на Україну.

Українці мали тисячу років тому

100 гривень УНР., пущені в обіг 1918 р.

свою власну, питому, велику й могутню державу; в Києві сидів на золотокованім престолі князь, що володів від Сяну до Дону, від Чорного моря до далекого Великого Новгорода й Ледового океану. Ось тоді давні українці торгували всяким добром з Царгородом, всею Грецією й Малою Азією, привозили звідти багато дечого: і знаряддя і зброї й одіння дорогого та що найвартніше, вчилися у чужих, як жити і як своїй рідній землі порядок давати. Від культурних греків прийшли на давню Русь-Україну проворні купці, зручні ремісники, потім учителі нової віри. Наші пращурі прийняли від греків Христову віру, за нею прийшло письменство, культурніший спосіб життя, одним словом давні українці пристали до сімї культурних народів Европи. Все те прийшло за легкою лучбою з південними заморськими землями, куди йшов свобідний шлях Чорним морем.

Цій лучбі України з Царгородом і іншими грецькими землями зробив конець не хто інший, а азійські кочевики. Вони поперли чорноморськими степами й немов клином відсунули українців від лучби з греками, що тоді були найкультурнішим народом всього світа. Прорвалася нитка на кілька сот літ, над Чорним морем запанували татари й турки. Коли ж їх силу зломлено півтораста літ тому, і коли українці знову заселили береги Чорного моря, вже над ним не було культурних земель. Україна положена тепер дуже далеко від дійсно культурних країв: Анґлії, Франції, Німеччини і т. і., тому не дивно, що українці такі відсталі культурно від цих щасливіших народів Европи. Бо всі безпосередні сусіди українців — чи це румуни, чи мадяри, чи словаки, чи поляки, чи білорусини, чи москалі самі геть то не дуже високо зайшли в культурі й поступі. Не було ось кому нас українців добру навчити!

250 карбованців Українськьької Держави, пущені в обіг 1918 р.

Біда була Україні з тим сусідством азійських кочевиків. Та прецінь і тут не обійшлося без добра. Бо вічні набіги кочевиків насталили українську силу, спонукали до самооборони. Граблені та войовані татарвою українці за-

чали зброїтись і гуртуватись. Тим робом через татарські набіги витворилося й зросло в силу українське козацтво. Воно зробилося національним українським військом і вибороло Україні під стягами Хмельницького по трьох століттях неволі нову самостійність — славну Гетьманщину.

Друга добра користь з татарського кочевого сусідства була ось яка. Татарва не сиділа на своїх степах густо, а волочилася лише туди й сюди зо своїми табунами, чередами й отарами. Коли татар півтораста літ тому приборкано, всі їх землі стали доступні українським хліборобам. На ці нові землі посунула тьма-тьменна українського народу, поселилася там і тим робом простір українських земель майже в двоє збільшився.

Під теперішню пору, коли по азійських кочевиках давно й слід загинув, положення ґеоґрафічне України стало навіть дуже корисне. На Чорному морі з року на рік зростає корабельна плавба, бо світові шляхи морської торговлі проходять недалеко — Середземним морем і Суезьким каналом. Недалекий час, коли Дніпро стане доступний морським кораблям і піде ним судоходна сполука Чорного моря з Балтійським морем.

Ще важніше є те, що Україна лежить саме на найкороткім сухопутнім шляху з західної й середущої Европи (з Анґлії, Франції, Німеччини, Австрії) до Індії, найбагатішого краю на всій землі. Один з найголовніших шляхів світа мусітиме йти впродовж усеї України. Хто на Україні пануватиме, буде держати в своїй руці ключ до доброї пайки світової торговлі й лучби.

Велика наша Україна, широко простяглася вона над Чорним і Озівським морем від Карпат по Кавказ, над величніми судоходними ріками, над найважнішими шляхами світа. Було б де зажити на славу не то пятдесятьом мільйонам людей, а сотні мільйонів, не в злиднях, а в достатках. Бог і природа все своє зробили, треба ще тільки, щоб український народ двигнувся з довговічного занепаду й засукав рукави до великого діла: стати домовитим господарем на своїй рідній землі!

Степан Рудницький.

КІЛЬКО КОШТУВАЛА СВІТОВА ВІЙНА.

Минувша Світова Війна загально коштувала — опріч 30 мільйонів людського життя — 400 більйонів доларів. За ці гроші ми могли б були набудувати хатів по 2,500 доларів, придбати до кожньої з них меблів за 1,000 доларів, примістити кожню хату на 5 акровім городі по сто доларів за акер і дати таку хату кожній родині в Канаді, Злучених Державах, Австралії, Анґлії, Валії, Ірландії, Скотландії, Франції, Бельґії, Німеччині й Росії. — Дальше, ми могли б були придбати для кожнього міста від 20,000 мешканців вгору, в кожній з вище згаданих країн, за пять мільйонів доларів бібліотеку і за десять мільйонів доларів університет. — Решту грошей, які ще були б нам осталися, можна б було зложити в банку на пять процент і з цього проценту ми могли б були давати платню по 1,000 доларів річно для 125-тисячної армії учителів і таку саму платню для другої 125-тисячної армії шпитальних доглядачок.

УКРАЇНІ.

Ти звеш мене, й на голос милий твій
З гарячою любовю я полину;
Поки живуть думки в душі моїй,
Про тебе, ненько, думати не кину.
Як мрію чистую з найкращих мрій,
Я заховаю в серці Україну,
І мрія та, як світище ясне,
Шляхом правдивим поведе мене.

Нехай той шлях важкий, нехай тернистий!
Але хіба тоді квіток шукать,
Коли тебе, твій любий образ чистий
Несхнучі сльози тяжко туманять?
Коли твій ґеній навіть променистий
Онемощів і почина згасать?
О ні, того скарають муки люті,
Хто зможе в час такий тебе забути!

В біді твоїй рідніша ти мені;
Тобі несу я сили всі, що маю:
І працю тиху, і мої пісні
На вівтар твій побожно я складаю.
Натхни ж мене! Нехай у мертвім сні
Я днів моїх даремно не загаю!
Нехай я знаю, що не дурно жив,
Що за життя тобі я заплатив.

Коли я був дитиною малою,
Красу твою повсюди я вбачав;
Здавалась ти веселою, ясною,
Мене твій вид веселий чарував;
Тоді я ще душею молодою
Про муки тайнії твої не знав,
Тепер же бачу я твої страждання
І ще зросло моє к тобі кохання.

Прийми ж мої пісні, як дар милий
Великої і вірної любови!
Що зможе дати мій талан слабий
В скарбницю любої твоєї мови,
Він певно дасть, і знай, що в час страшний
Твій син тобі не пожаліє крови,
І що не спинить страх усіх погріз
Моїх пісень, моїх за тебе сліз.

Володимир Самійленко.

ЖИДИ ПРО ХМЕЛЬНИЦЬКОГО І ПРО КОЗАЦЬКІ ПОВСТАННЯ.

Подаючи відомості у своїй „Жидівській Енцикльопедії" (том. IV, стор. 39—40), про гетьмана Богдана Зиновія Хмельницького, жиди викривають на себе таку правду, якої не найдете в жадній нашій історії.

В „Історії України", М. Грушевського, з 1912, Київ-Львів, подається на стор. 325—326, що:

... „Приключилася кривда велика отому сотникови чигиринському Богданови Хмельницькому: забрали йому старостинські урядники його батьківщину суботівську, знищили господарство, наругалися з сімї його, а як він став тої кривди доходити, сам опинився у вязниці панській"...

Нема навіть згадки про те, як називалися ті урядники та якої народности вони були. А це все докладно подають жиди у своїй енцикльопедії. Ось послухайте, як то воно, після жидівської історії, було:

„Коли ще Хмельницький занимав підрядний чин козацького сотника і був підданим польського дідича Конецпольського, його позбавив чигиринський підстароста, Чаплинський, його хутора в Суботові. Чаплинський, користаючи з нагоди неприсутности Хмельницького, напав на його хутір, молодого сина Хмельницького побив так, що той помер, а Хмельницького (другу) жінку забрав із собою.

„В цім нападі Чаплинському помагав арендатор Чигирина, жид — Захарія Забіленький.

„Другого разу жид доніс польському урядови, що Хмельницький заключив із татарами тайну угоду. Ці особисті зневаги і вбиття сина викликали у Хмельницького ненависть до поляків і жидів.

„Очевидним, отже є, що його великою амбіцією було стати володарем визволеної України, і це було його головним мотивом, який довів його до викликання повстання українського народа проти поляків і жидів.

„Хмельницький зужив великий засіб ненависти проти жидів при вложуванню плянів протижидівського повстання. Він сказав людям, що поляки продали їх проклятим жидам, як невільників. З цим, як із їх воєнним кличем, козаки дали свободу своїм пристрастям і в дуже безпощадний спосіб вирізали 1648—1649 около 300,000 жидів.

До цеї великої катастрофи жиди могли себе належно приготовити, як би вони були запамятали собі добре повстання козаків у 1637 р., коли то біля 2,000 жидівських арендаторів (посесорів) і податкових колекторів убито в Переяславі й околиці його.

(Про битву козаків у Переяславі в 1637 р. наша історія не згадує. У тім році звели були козаки битву з поляками між Мошнами й Россю, але в ній поляки перемогли козаків і ті мусіли втікати. Битва козаків (під проводом Тараса Трясила) з поляками у Переяславі, як подає наша історія, відбулася 1630 р. — Автор).

„Цю неоправдану короткозорість можна приписати вчасти впливам кабалістичного навчання, яке домінувало (панувало) в мозках українських жидів, і яке, на основі пояснення кабаліста (знавця жидівських книг) Зогаря,

виробило у кабалістів тверду віру у прихід Месії в 1648 р.

(В цім році наша історія занотовує велике повстання Хмельницького, якого українці можуть сміло назвати своїм Месією. — Примітка автора).

Історія про Хмельницького в „Жидівській Енцикльопедії" закінчується такими словами:

„Можна додати, що помимо його численних погромів поляків і жидів — Хмельницькому невдалося здобути свободу для України."

„Польський король Стефан Баторий, який володів у 1575—1586 рр. і який старався розбити козаків через те, що вони, як він казав, були небезпекою для Польщі, незадовго перед своєю смертю сказав:

„Із цього шумовиння повстане колись незалежна держава."

„Від часу, як польські князі — Вишневецький, Потоцький і Конєцпольський — поселилися на Вкраїні і почали будувати палати і замки, **жиди були їх повіреними аґентами й управителями, винаймаючи в них або беручи в аренду їх маєтности, млини, коршми, ріки, озера і всі інші джерела доходів.**

500 гривень УНР., пущені в обіг 1918 р.

КОЗАЦЬКІ ПОВСТАННЯ.

Про козацькі повстання на Україні пишеться в „Жидівській Енцикльопедії" (том IV, ст. 283—8) багато більше, як про гетьмана Хмельницького. Опис тих повстань є для нас українців незвичайно інтересний тим, що **жиди зовсім щиро признають себе винними за ті повстання.** А ось що і як вони про них кажуть:

„Коли в році 1569 король Жигмонт Авґустус злучив Польщу і Литву до купи, провінції Волинь, Поділля й Україна були забрані від Литви і прилучені до Польщі.

„Число жидів на Вкраїні на початку 17-го віку дуже зросло. **Вони були не тільки зарядчиками податків, а навіть брали доходи з греко-православної Церкви. За кожні хрестини або похорон селянин мусів платити жидови данину.**

„Коли польський пан або член шляхти винаймив жидови своє село або маєтність, то тим самим він передавав жидови свою власть так, що **жид мав право видавати засуди над селянами".**

„Повстання селян на Україні приписують майже всі історики гнетови жидів арендаторів а так само привілеям, які дали жидам польські королі та польська шляхта".

І читаємо дальше в „Жидівській Енцикльопедії":

„По втечі з польської вязниці, до якої він був кинений Конецпольським на донос жида за тайну угоду з татарами, Хмельницький виголосив до січовиків (козаків) таку промову:

„Ви мусите бути свідомі того факту, що польський народ скріпляє свої сили кожного дня, і, що він гнете наших одновірців. Але то не лише польська шляхта панує над нами; навіть найпідліший народ, якому на імя жиди, держить нас у ярмі."

„Така промова вистарчала до підбурення українського народу проти поляків і жидів.

„Про задумане повстання козаків знали жиди заздалегідь і перестерігали перед ним польських воєнних вождів — Потоцького і Конецпольського, — але вони зовсім не послухали тої перестороги. Дня 18-го травня, 1648 р. поляків розгромили козаки коло Жовтих Вод.

„Після цеї битви громади запорожців і козаків нападали на такі міста як: Переяслав, Пірятин, Лубний, Льохвіцу, пльондрували і грабили жидівські маєтки, а самих жидів убивали.

„Найбільш жорстокими провідниками були: Кривоніс, Морозенко і Хмельницького син Тиміш.

„Після розбиття поляків під Корсунем (28 травня, 1648 р.) козацькі війська і банди селян під проводом Ганжи пішли на укріплене місто Немирів, у якім жило 6,000 жидів. Ця жидівська громада була дуже багата. Жиди, які мали кріпость, замкнулися в ній, але греко-православне населення міста, перебране за польських жовнірів, вблагало жидів, щоб відчинили браму для їх приятелів. Жиди послухали і відчинили та тільки на те, щоби їх козаки вирізали. Це сталося 10-го червня, 1648. Залишили при життю лише тих жидів, що згодилися приняти віру християнську, хоча — після повстання — вони знова вернули до жидівської віри.

1000 карбованців Української Держави, пущені в обіг 1918 р.

„У місті Тульчин около 600 поляків і 2000 жидів схоронилися перед козаками в кріпости Нестров. Будучи в малому числі і знаючи, що силою не здобудуть кріпости, козаки взялися на штуки. Вони запевнили польську шляхту, що в них ненависть є тільки до проклятих жидів, і якщо поляки віддадуть їх у руки козаків, то вони відійдуть. І на це поляки згодилися. На просьбу польської шляхти, щоби жиди віддали їм їх оружже, жидівський рабін Тульчина Аарон уповні згодився, почім негайно поляки впустили в місто козаків. Забравши від жидів усе, козаки дали жидам до вибору, вихреститися або згинути. Три рабіни благали своїх братів не змінювати своєї релігії, в наслідок чого около 1000 жидів страчено на очах польської шляхти. Це сталося 24 червня, 1648 р.

„З Подоля банди повстанців перейшли на Волинь, де різанина тревала ціле літо й осінь 1648 року. В Полоноє козаки вбили або татари забрали в полон около 10,000 жидів . . .

„Року 1654 Богдан Хмельницький заключив з москалями Переяславську угоду і в тім самім році московські війська перейшли Білу Русь і Литву та зачали з Польщею війну, яка тривала цілі два роки. На протязі тих двох літ жиди зазнали багато лиха. Прим. у Могилеві москалі вирізали всіх жидів. У Витебську жиди воювали проти москалів і за те мусіли вихреститися або попасти на заслання до Пскова, Новгорода і Казану, у північній Росії.

„Потерпіли жиди і в Вильні (столиці Литви): перед наближаючимися москалями деякі жиди втекли, а тих, що москалі застали ще в місті — вирізали.

„До війни Московщини проти Польщі прилучилася 1655—1658 Швеція під пануванням Карла Ґустава і тоді різня ще збільшилася: різали так жидів як і ляхів.

„По закінченню цих воєн вибухнула велика пошесть, яка здесяткувала і так уже знищене війною населення Польщі. Жиди подають, що від 1648 до 1658 рр. згинуло на Вкраїні й Росії понад 500,000 жидів. Понад 300 жидівських громад було вирізано й ограблено. Тільки десята частина жидівського населення остала живою на Україні під Польщею, на Волині і Поділлю."

Погроми над жидами в роках 1648—1656 відбулися у 160 містах і місточках України, Галичини, Польщі, на Литві і Білій Руси.

„Жидівська Енцикльопедія" подає повний спис назв тих міст і місточок. — Прим. Автора.

О. Г. Гикавий.

ГУМОР.

Примірний зять.

— Ов, а ви чого так захрипли, пане Щипавка?

— От так. Моя теща має катар і цілу ніч пчихала. А я говорив їй увесь час „на здоровля" і тому так захрип.

Суджені.

— Я оженився б з тобою, але не знаю, який ти маєш посаг.

— Та маю два воли, а як оженишся, то буде три . . .

В лікаря.

Пацієнтка: Але ж, пане докторе, вже десять хвилин тримаю так виставлений язик, а ви на нього зовсім не дивитеся.

Лікар: Вже можете його сховати, бо я хотів тільки спокійно рецепту написати.

ЗРАДНИК.

I.

Осіння днина палає, аж на березині лист жовтіє і трубкою точиться.

Муха січе і кривавить маржину та спиває її сльози з великих чорних очей.

Аби сльози не падали в порохи.

Птаха під крильми упріває і отвореним дзюбом собі холод робить.

На царині половик убиває жайворона.

Ліс листом спиває сонце, бо сили потребує.

Аби студінь перезимувати, аби рости у весні, аби вітрові не даватися та й аби війну перебути.

Бо війна корчує ліси, корчує села і озером сльози збирає, життя топить.

Зпід цього ліса дивиться на село Василева хата та й потерпає.

Бо назад плечей її фронт учинився.

Під самим лісом з другого боку до схід сонця.

А за тими шанцями неприятель зарився в землю і надслухає.

Ворожила Василеві покійничка неня, що прийде рік плідний на птаху і гаддя, — то аби син сокотився, бо то чорний гід.

Село дух із себе, дух у себе.

II.

Муха так утяла Василеву чорну корову, що корова звиріла. Виломила собі ріг, бовтаючи головою по яслах, урвала курмей і побігла лісом настрімголов через військо, через шанці одні й другі, через дріт геть на Попадюківський верх.

Через час став неприятель метати ґранати в самі шанці противника.

Командант казиться. Скликає підстаршин і вояків та сварить за то, що не сперли чорної корови та перепустили зраду...

Чорна корова то був знак для неприятеля — кричить командант, а жовнірня біситься.

Зрада, зрада...

Паде бефель: знайти зрадника і повісити.

Біжить патруля просто на Василеву хату...

III.

Гармати бють — горами хитають.

Василь косить коло хати отаву тай вгадує, що чорнейка забігла вже десь до жіночої нені у темну стайню.

Василиха сидить на отаві і плекає дитину.

Василь усміхається до дитини і питається подруги, чи їх жовнір не кидається від гарматних стрілів, — а Василиха плеще і цілує дитину та й хвалиться, що її Андрійко не страшків син, гармат не боїться.

Кидає Василь косу і гоцкає хлопця та радіє, що таке воно тверде, таке запечене, таке волохате.

— Хлопець, гей вовче, нівроку!

Входить патруля.

— Твоя чорна корова? — ломлють собі язик до Василя і справляють руками, як корова бігла.

— Так, то моя корова, вона збицкалася, бо спека велика, муха тне, побігла в темну стайню до жіночої нені. Або що?

Жовніри засміялися до себе і вмить скували руки Василеві та й розглянувшися, схопили його гей зрубане дерево і несли під явір навперед хати.

Василь зразу думав, що жовніри на збитки його страшуть і для того не боронився, лиш усміхався та допитувався, що вони від нього хочуть.

Жовніри сміялися і показували на своїх шиях, що хочуть його повісити.

Тоді Василь зумівся і жахався та цілував ненині слова.

Василиха впялила зір у жовніра і зойкнула несамовито. Дитина на її грудях розплакалася.

Чорна як ніч гадка вдарила Василиху в голову.

— Гей, світку ти мій нещесливий, ви хочете його вбити!

Василь глянув на подругу і на дитину мокрими очима.

Чорний туск сціпив його серце

Небіжка неня йому привиділася.

— Не бійтеси, нене, я з цего вийду.

Неня тримала його гарячу голову в студених руках і холодила сина.

Жовніри закинула курмей на явір та й зашморгнули Василеву шию...

Марійка минається...

Одні його підносять, другі тягнуть посторонок.

Василь вже під галузею гойдається, — вже лице синіє.

Але галузь ломиться і з Василем паде на землю.

Дрібні розмінні знаки УНР. від 10 до 50 шагів, які ходили на рівні з дзвінкою монетою.

— Дай ко-ста, Марічко, дитину, най її приголублю...

Марічка ліворуч несла сина, а праворуч відривала мужа зпомежи жовнірів.

Жовніри відтручували її, штовхаючи по соромах, а Василеві очі як ватра розсипали іскри.

— Мой бре, не поштуркуйте челідину.

Жовніри били його прикладами по голові, аж кров чюріла, а Маріка гей вірлиця боронила, квиліла, запаскою кров обтираючи.

Жовнірів лють черленила, а Василя кров повенила.

Він схоплюється на коліна, відриває з шиї зашморг і паде лігма.

Під зеленим явориним гіллям плаче та синіє дитина.

Василеві світ темніє.

Отік-би велика плита на нього впала і йому голову розторощила.

Отік-би тверда кремініця роздавила його Марічку і його дитину.

А от зпід кремінної плити видко Марійчину голову...

І діточе, мохнате тімя біля неї...

Воно висовується зпід плити і діточі очі, гей дві чічці, усміхаються.

— Ти жиєш, опришку мій любий?

Він збирає всю силу, аби кремінну

плиту з Марійчиної голови на бік відкотити.

— Гей, Марічко любко!

Підоймався і рвався з землі, як би ланцами прикований.

То гора на ньому розсілася, все пропало...

Глипав білком на Марійку і дитину.

Пізнав Марічину твар і заревів ревом.

Маріка пробудилася з болю.

Дитина усміхалася.

Та усмішка підлітала, як біленька пташка і сідала на кутиках його уст і на його лиці костеніла.

Жовніри дали собі знак і обступили його лискучою крицею.

Тільки голих ножів!

Роздався жіночий плач, що здрігав селом.

— Васильку мій, куда тебе ведуть?

IV.

Видерли його з гнізда і провадили селом під острими баґнетами.

Аби при дорозі на дужчій галузі задавити, аби не урвався.

Йшов кроком рівно з жовнірами і усміхався усмішкою, що замерзає і морозить життя.

Отави вяли на сонці, а військо селом холодів шукало.

Село німіло.

За ним ішла Марійка в рантусі білому.

Ні, то не рантух, — то її твар як біль біла, а на її грудях великий вінок.

Вона йде до шлюбу в кожусі білому, в киптарі вовнистому, в жовтих чоботях, палає на сонці позлітка.

Чому її вінок упав на груди, чому?

А може то лишень тінь її?

Коби йшла, коби цих дружбів не скидалася.

Йому ялося таких дружбів мати.

Такі пави навкруг нього.

А може він її зуритився?

Ні, вона деревце на грудях несе.

— Марічко, а ти нащо поклала деревце в бисаги?

Сміх морозив дорогу.

А Марічка тулила до грудей дитину і голосила:

— А куди ж я тебе виряжаю, Васильчику любий?

— За що берете мені ґазду з хати, нашо дитині дедю відбираєте?

— Хто ж мені тепер талан приобріє, хто дитину приголубит?

— Ой ви гори кремінисті, чіму не лупаєтеси?

— Ой ви громи швидконогі, де ж ви поховалиси?

— Ой головко моя бідна, чіму не розсипаєшси?

— Дитино моя люба, Андрійку мій маленький, ану йди на руки дедеви.

— Не пізнає тебе дедя, небоже, аби їх так днина не пізнала.

— Таже це твій Андрійко, дитина твоя, наша надія, Васильчику, мій соколе любий.

Підносив сковані руки і намагався спіймати ту білу пташку, що йому на тварі сиділа.

Але та пташка перемінилася в його дитину, злопотіла крильцями і полетіла наперед нього.

З білих крильців стікала кров на дорогу.

Ввесь задрижав і скочив наперед як ранений лев.

Біг і скованими руками ловив дитину.

Вояки розступилися в один ряд, вхопили кріси на груди і цілили просто в нього. Карабіни гримнули, Марійка зойкнула, гори то повторили, а Василь повалився насеред дороги такий усміхнений, гейби пестив свою дитину.

Гей би кинув косу на косовиці і ляг на спочинок...

— Чіму не говориш, Васильку, чи я тобі надоїла?

— Чи я тобі світок загаїла?

— Чи може ти тісареві хлібець переїв?

Андрійко досягнув дєдю ручками і накрив його рани пальчиками, як прутчиками квітів.

А з дєді чюріла посока і дитині ніжки красила.

Най цвіт у керві бродить, най сонце в керві свій образ видить.

Марійчині плачі розлетілися зозулями понад село і сіяли тривогу.

Але вояцькі кулі їх доганяли і наскрізь пробивали.

Марко Черемшина.

ПСАЛОМ 43

Боже! Нашими ушима
Чули Твою славу.
І діди нам розказують
Про давні крівaві
Тії літа, як рукою
Твердою своєю
Розвязав ти наші руки
І покрив землею
Трупи ворожі, і силу
Твою восхвалили
Твої люди і в покої,
В добрі одпочили,
Славя[1]) Господа. А нині
Покрив-еси знову
Срамотою[2]) свої люди, —
І вороги нові
Розкрадають, як овець, нас
І жеруть... Без плати
І без ціни оддав-еси
Ворогам проклятим;
Покинув нас на сміх людям,
В наругу сусідам,
Покинув нас, яко в притчу[3])
Нерозумним людям.
І кивають, сміючися,
На нас головами;
І всякий день перед нами —
Стид наш перед нами.
Окрадені, замучені,
В путах умірaєм,
Не молимось чужим богам,
А Тебе благаєм:
Поможи нам, ізбави нас
Вражої наруги!
Поборов Ти першу силу[4]),
Побори і другу,
Ще лютішу. Встань же, Боже —
Вскую[5]) будеш спати,
Од сліз наших одвертатись,
Скорби[6]) забувати?
Смирилася[7]) душа наша,
Тяжко жить в оковах!
Встань же, Боже, — поможи нам
Встать на ката знову!

Тарас Шевченко.

---

[1]) Стара форма — славлячи.

[2]) Ганьбою, соромом

[3]) У нас кажуть: притча — це таке оповідання, що в ньому щось із чимось порівнюється, але не назване те, з чим порівнюється, хіба що на кінці розяснюється; такими притчами вчив, напр., Христос (притча про сівача, напр.); тут можна розуміти — зразок, образ.

[4]) Як прикласти до України, то перша сила — Польща, друга, ще лютіша — Москва; кат — цар, кат України.

[5]) Чого, чому.

[6]) Горе, біду, скорбити.

[7]) присмирніла, смирною зробилася, тихою стала.

З КНИГИ ЖИТТЯ.

В кожнім ділі кінець починається зараз в самих початках і часто його можна добачити.

Коли ти знаходишся в товаристві людей, яких поведінка тобі подобається і ти хочеш їх наслідувати, вперед всего запитай себе: чи розумно буде тобі йти по їх слідам?

Нема більшої школи від школи життя.

Коли ти кого неслушно обидив, так май відвагу перепросити його. Мудрий зате не назве тебе ані трусом, ані глупим.

Не відкладай на завтрі того, що можеш зробити нині.

Чи не було б гарніше не допускати до бідноти, ніж помагати в біді?

Скупий подібний до осла, який ціле життя трудиться, а опісля з його шкіри виробляють бубни на потіху другим.

Тайна продовження нашого життя полягає в тім, щоб його не скорочувати.

Жінки дають більше, ніж обіцяють, а чоловіки обіцяють більше, ніж дають.

Одні очі і плачуть і одні сміються.

Одні набувають знання, щоб про других знали, а інші, щоб про них знали.

Не трать часу на пусту балаканину, але говори в чім діло, або мовчи.

Не купуй неконечне лише тому, що воно дешеве.

Коли в суперечці тебе переконують, перестань говорити, бо чим довше будеш говорити, тим глупіша буде твоя бесіда.

Добро, яке ти зробив, не пропаде, хоч би ти й забув про нього.

Не звертай уваги на того, що всіх ганить, а лише тебе хвалить.

Стережіться тих, що радіють злому, гірше чим тих, що чинять зло.

Декому вірять без доказів, а деяким навіть із доказами сумніваються.

Година добрих діл і справедливости значить більше, ніж сімдесять літ молитви.

Не велика будучність такого народу, який не годен розріжнити добра від злого.

Лише тому не страшне лихо, хто все готовий його стрінути.

Ніякі гроші не дадуть такого великого проценту, як гроші видані на просвіту.

Поборюй гнів лагідністю, зло добром, скупість щедротою, брехню правдою.

Ніяка ціль не може оправдати брехні.

Бійся того, хто тебе боїться.

В життю, як на ярмарку, не можна без того, щоб один одному на пальці не наступив. А кому наступили — того болить. — Іван Франко.

Свободу не можуть дати люди людям: свободу має тільки той, хто сам собі її здобув.

Поступ це неволя для тих, хто не йде разом з ним.

Коли всякий замете сміття перед своїми дверима, то вся вулиця буде чиста.

Думати, що слабий ворог не пошкодить, це значить думати, що іскра не годна спричинити пожежі.

Людям недостає не сили, але волі.

Не в тім діло, щоб довго прожити, а в тім, щоб життя марно не пройшло.

Шукайте сил в самих собі, а найдете їх. Чужа поміч помагає, однак нічого не творить.

Тисяч разів покаєшся, що говорив, а один раз, що мовчав.

Якщо не стидаєшся запитати про те, чого не знаєш, ти вже розумний чоловік.

Не заставляй другого робити те, що самий можеш зробити.

Світ все останеться світом, хотяй його сліпий не бачить.

Кожний повинен боронити свій рідний край, не жалуючи життя.

Своїми гарними вчинками може кожний українець здобути собі вдячну память у свойого народа.

Чи можеш любити свого батька, як ти його не знаєш? Чи можеш любити свій нарід, як ти не знаєш його історії? Купи собі її і читай!

Всі знають, що ти українець, але не знають, чи ти зробив коли щось доброго для свого народу. Не забувай же про те.

Як би ми були мали науку, то за невіжеством своїм не прийшли б до такого занепаду.

Україна — це твоя слава. Роби ж так, щоб вона засіяла славою на цілий світ!

Ти відрікаєшся свого народа, а ще хочеш, щоб тебе люди шанували?

Не шукай за правдою у других, як у тебе її нема.

Не збивай яблука, поки зелене, як дозріє, само впаде.

Самолюбство — це смерть, любов — це життя.

ПРИПОВІДКИ ПРО НАУКУ І РОЗУМ

За науку поцілуй в руку.

Наука в ліс не веде, а з ліса виводить.

Аби наука, то й розум буде.

Вчитися ніколи не пізно.

Без муки нема науки.

Поки не намучишся, поти не научишся.

Наука срібло, а практика золото.

Науки ні вода не затопить, ні вогонь не спалить.

Чого Івась не навчиться, того Іван не буде знати.

Не йде наука в ліс, але в мир.

Не штука наука, а штука розум.

Вчися розуму не до старости, а до смерти.

На чужий розум не спускайся.

Не вчи розуму до зросту, а до гробової дошки.

Прибудь розум, щастя буде.

Де сила не може, там розум поможе.

У кого розум, у того і щастя.

Як Бог розум відбере, то й коваль не вкує.

Ліпше з розумним згубити, як з дурнем знайти.

Розумна голова не числить лихі слова.

Розумний під стіл не ляже.

Лопатою розуму не вложиш.

У кого розум короткий, тому вуха натягають.

Який розум, така й бесіда.

Не той батько, що сплодить, а той що до розуму доводить.

З розумним розуму наберешся, а з дурним і свій стратиш.

Догана розумного більше варта, як похвала дурного.

Не кайся рано встати і замолоду учитися.

Вчися азбуки, прийде хліб у руки.

Вчися замолоду, не зазнаєш на старість голоду.

(Етноґр. Збірник, Том 24, 27)

СВІДОК.

Я просив знайомого суддю, щоб мені позволив прислухатись розправам в суді, і дав мені знати, коли буде що інтересне. Я бажав придивитися нашим людям з села, бо я їх мало знаю, а в суді є нагода пізнати їх ліпше, бо вони то більше то менше подратовані справою, для котрої їх покликано з села, виявляють свої думки і вдачу нераз дуже різко. Суддя казав мені звичайно, що нема нічого інтересного. Але раз передав мені возним карточку, на котрій писав:

„Я пришлю Вам сьогодня Василиху Калинчукову з Комарівки і Ви переслухаєте її в такій справі: Петро Мафтеїв і Олексій Зелепуга мають поле об межу. На межі плота вже давно не було. Цього року Мафтеїв поклав новий пліт, а Зелепуга в ночі розібрав і викинув. Каже, що Мафтеїв заліз йому з плотом на його поле. З того процес. Ґрунтових книг і мап нема, бо згоріли в часі війни. Тому треба свідків питати про границю між сусідами. Калинчукова є свідком. Буду Вам вдячний, коли Ви мені коротенько переповіжте це, що вона Вам буде розказувати".

Справді Василиха прийшла. Поважна, статочна господиня, літ коло пятьдесять, в новім кожусі і з головою перевязаною потрійно: одна хустка покривала голову, друга вязала її від чола на потилицю, третя від тімени попід бороду. Чудно було, що вона чула ще щось в таких тяжких перевязках, з котрих було видно тільки частину лиця.

Я привитав її.

— Ви Калинчукова Василиха з Комарівки?

— А-я, прошу пана, Василиха. А ви мене звідки знаєте?

— Як же не знати такої славної ґаздині?... Ви тут прийшли до суду за свідка в справі того плота, що Зелепуга поклав, а Мафтеїв розкинув.

— Не Мафтеїв! — крикнула баба перелякано. — Хто ж вам таке сказав? То Зелепуга розкинув.

Я заглянув до записки, що мені прислав суддя, і поправив себе:

— Так-так, то Зелепуга розкинув, я забув. Ну, якже ж то було?

— Але ви мене послухаєте? — питалася Василиха і кивнула головою, немов би просила, щоб я їй не відмовив. — Бо тамтой пан, що мене слухав, немав часу і все казав: скоро! скоро! — та й не вислухав всего. А то я найліпше знаю, по чиїм боці правда.

— Говоріть, ґаздине, а я вас послухаю і все запишу собі.

Ґаздиня, дуже вдоволена, махнула собі кулаком попід ніс і почала оповідати.

— То, прошу пана, так було. Заскаржив Николай Мафтеїв, той, що його мама була сліпа на одно око, Василя покійного Штефана Зелепуги за поле. Ще Николай покійний та тримали доньку війтову, того, що тепер вже третій по нім, як він був, та дав Катерині пайку, а Штефан поклав пліт насеред загона. Тепер прийшла комісія та й викинула пліт.

— Чекайте, ґаздине. Це ви про який пліт говорите? Адже його поклав Петро Мафтеїв, а ви кажете про якогось Штефана.

— Е! прошу пана, то я кажу про той пліт, що я ще дівков запамятала. Але ви лиш послухайте, як то було. То не проста справа. Ну, прийшла комісія і викинула пліт. Але Штефанів брат, Тодор, той, що його вуйка сестра та

покумалася з Грицишиним Миколаєм, каже, що він також приналежний до тої пайки. Вони ще притягнули Тодосія і Івана Семенового з гори коло майдану. А Тодосія син, Николай, то ходив до дівки Грицишинової та й тепер вмішався також до тої пайки. Бо, каже, що його мачуха Василина, що була за Тимофієм Кобзаєвим, ще його первого брата похресниця, — — бо вона і Олексій Зелепуга, Штефанів син, то були якось в третім хресту, а Николай Тодосія то був зведенюк, — то як Тодосієва жінка, Оксана, вмерла, то він оженився з Василиною покійного Тимофія. Адже ви її мусіли знати?

— Знав! — кажу я. — Якже ж ні? Я вже не нинішній. То ви досі казали про родину Зелепуги?

— Де ж там! Це Мафтеєва родина.

— Ага! Ну, то говоріть дальше, я все записую.

— Пишіть, паноньку, хай буде все по правді, як Бог приказав. Так слухайте дальше! Семен Забурений, ще покійного Васильчука братової первої сестри син, той, що мав тестя — ой! ой! як же він звався? так мені лиш на язиці плиничиться... той, що байки казав... ага! Прокопій звався він — то він оженився з Марієв, а Марія з Николаєм тримали до хресту в Таньки Василевої, що коло потока, і вони собі також приходили не чужі, бо її мама, а моя тета, Настасія Калинчукова і Фрузина Дьордієва, що була за Грицем Макухом, то були собі дуже близькі, — так Семен, чоловік Марії, також вмішався до того права. Але бо й Николай, ще Грицевого брата від першої жінки син, той, що йому, вибачте, свині хату завалили, — то-то було сміху колись на ціле село, — і він також пристав до того права. Але суд відкинув рекурс і ґрунт дав Василеви, другому синови Николаєвого діда.

— Заждіть, ґаздине, хвилиночку, нехай я собі допишу. Ваша родина, бачу, не маленька.

— О, є нас доста, слава Богу. А що дітей тепер по війні! Як маку. Мене цеї осени сім раз за куму кликали.

— Не пропадемо?

— Ей, де там!

— Ну, добре. Тепер я вас, ґаздине, хочу спитати: Ви досі говорили про той давний пліт, чи про новий?

— Про давний, ще як я дівков була. То, вважаєте, не проста справа. Тягнеться не від нині. Я вам зараз розповім все, як Бог приказав, і присягну.

— Це непотрібне. Ви вмієте читати?

— Ні.

— Я вам тут напишу карточку і ви з тою карточкою вернетеся до того пана судді, в котрого ви нині були. Він слухав уже інших свідків і може поїде на комісію і мене возьме, то ми на місці розберемо, по чиїм боці правда. Згода?

— Та що робити? Але я вам дуже хотіла б розповісти, як то було.

— То вже на місці в Комарівці.

До судді написав я карточку:

„Відсилаю Вам з подякою Василиху Калинчукову. Від неї знаю дещо тільки про давний пліт, ще як баба дівкою була. До нового плота я не дійшов, бо дуже далеко, найменше трицять літ. А в мене нема стільки часу".

З тою запискою вислав я Калинчукову до судді, котрий певно вже дійшов до нового плота.

Осип Маковей.

ОЖЕНИТИСЯ НЕ ШТУКА

Молодий Петро (його батька називали старим Петром) вже прямо не міг без Катрусі жити. Прямо не міг витримати, як не бачив один день Катрусі. Як згадає про неї, то в його грудях неначе горобчик крильцями затріпає.

Тягне Петра до Катрусі, неначе стома шнурами. Якби не мусів йти до дому, то, здається, що навіть стома ланцюгами не відтягнув би його ніхто від Катрусі.

Коли прощалися, то Катруся звичайно питала:

— Завтра прийдеш?

— Прийду, — відповідав Петро.

І приходив.

Не робило ріжниці, де він її стрітить і яку її стрітить, аби лише її побачив. Коли вона робить щось в хаті, то він також буде цілий час в хаті, а коли вона на дворі, то він також буде на дворі. Йде вона до сусідки, то він також йде з нею. Раз каже Петро до Катрусі:

— Не можу Катрусю надивитися на тебе. І день і ніч дивився б і здається нічого більше не хотів би, лише завжди дивитися на тебе.

— І я вже так з тобою привикла, що як не прийдеш одного вечера, то мені так сумно, що не знаю, що з собою робити.

— А мені так весело, як тебе побачу, що серце моє з радости мало що не фуркне до тебе.

— Я вже навіть не кажу, як мені є...

— Я вже не в силі без тебе довше витримати.

І як це сказав, то прийшло йому на думку слово „женитися!" і він неначе зрадів.

— І я також не годна, — так тихо прошепотіла, що майже не було чути, але Петро почув.

— Ну, то підеш за мене?

— Піду — і мама годяться... Але запитай ще тата, чи позволять...

— Ну, то підемо до тата.

— Ти вперед йди сам. Я прийду пізніше.

Петро зайшов у хату, став перед батьком Катрусі і не вспів ще промовити слова, як той запитав:

— Чому ж ти, Петре, став передімною так, як перед яким святим? Чому не говориш?

— Та хочу... — замнявся. — Та прошу, аби ви дали за мене свою Катрусю, бо я не в силі без неї жити.

— Не можеш жити?! Що я чую? Ну, та може й твоя правда. А чи знаєш ти, що то не штука оженитися, але штука жити з жінкою в згоді? Ніколи не сваритися з нею і любити її, як самого себе?

— Знаю... Тому я прошу, аби ви її за мене дали...

— Не знаю, чи ти це знаєш. А от, скажи ти мені, чи ти багато сердишся?

— Як коли, то й серджуся.

— Ну, то не можу я дати за тебе, Петре, своєї дочки Катрусі...

— На Катрусю я ніколи не буду сердитися. Правду вам кажу.

— Я хотів би переконатися.

— Щиру вам правду кажу. Та я скорше вмру, чим мав би на неї сердитися, або, й сам вже не знаю що...

— Побачимо. Тепер ще одно. Я також не знаю, Петре, яка з неї може бути господиня.

— Катрусю, Катрусю, ходи сюди!

— Чого хочете, тату, я тут.

— А, то ти нашу розмову підслухувала? Ну, що ж ти кажеш? Можна тебе вже віддавати заміж?

— Я не знаю, як ви скажете...

— А ти знаєш вже, як що робити? Заступила б маму? Знаєш спечи хліб, випрати, вшити, зварити обід?

— Знаю...

— То не штука сказати, але штука зробити! Хочу переконатися, чи ти знаєш ту роботу, що належить до жінки. Що ти не сердишся, то я певний, але не знаю, чи жіночу роботу робити можеш. Бо то не штука віддатися, або оженитися, але штука вміти жити подружeним в згоді. Ти, Петре, цей цілий тиждень не приходи до нас. Я переконаюся про те, чого ще не знаю, і, як буде всьо добре, тоді скажу свою відповідь.

Це було якраз в саму неділю.

— — — — — — — — — —

В понеділок рано ще всі спали.

Катруся встала, запалила в печі і почала місити хліб.

— Ти, Катрусю, принеси води, а я замішу хліб, — відозвалася з кута мама.

— Ні, мамо, ви собі ще лежіть і підете опісля в город. Я всьо в хаті зроблю. І хліб спечу, і виперу, і обід зварю.

— А то звідки взялася в тебе така охота? — замічує мати.

— Коли така чемна, то нехай докаже, що вона знає, — сказав батько. — Ти, мамо, підеш таки в город. Я хочу знати, що маю Петрови сказати.

— Він тобі може щось говорив?

— Говорив, говорив, але до кінця ми ще не дійшли. Я не знав, що про Катрусю сказати.

— А що ти міг сказати? Боюся того казання.

— Моє казання добре. Я хочу переконатися, чи Катрусю можна вже давати заміж, от і всьо. Цілий цей тиждень ти будеш робити в городі, а вона в хаті.

— А це по якому? Свою рідну дитину мучити? Що, ти її не знаєш? Що я знаю, те й вона знає.

— А звідки я можу знати? Я не хочу, щоби опісля старий Петро витикав мені дочкою і хвалився своїм золотим сином, а мою дочку зневажав.

— Ти завжди так, що тобі аж треба показати, як на лопаті. Я ручу за неї.

— То не штука сказати. Лучше побачимо. Кожна мама свою дочку хвалить.

— — — — — — — — — —

Цілий тиждень збіг Катрусі в хаті за роботою. І що вона не робила! Хліб спекла такий пухкий, як булки. Випрала сорочки кожному на неділеньку святу такі білі, як сніг. Що зварила, то кожний від смаку аж облизувався. В хаті чисто-чисто, неначе в зеркалі. Коли вже не мала що робити, то шила, латала, гачкувала і навіть корови помагала доїти, — така була чемна.

— От наша Катруся, що чемна, то чемна, — тішиться батько.

— Робить, неначе яка машинка, — додає мати. — Але хіба ж я тобі не казала, що вона знає всьо зробити?

— Казала... Та я хотів певність мати.

— А чому мені не повірив?

— Ти й сама не могла так вірити, а тепер вже знаєш.

— Я її вчила і за неї ручила, а ти мені таки не вірив.

— Те, що я тобі не вірив, не зашкодило ні мені, ні тобі.

— Та тобі того лише було треба. Ти таки, небоже, Томин син!...

— — — — — — — — — —

В неділю не треба було на Петра довго чекати. Катруся також від самого ранку виглядала його. То у вікно погляне, то на двір вийде і навіть на вулицю побіжить буцім подивитися, чи де гуси в пашню не зайшли, а завжди позирає в один бік.

Коли Петро прийшов, Катруся мало не впала зо зворушення.

— Ну і що? — питає Петро.

— Всьо добре, — відповідає Катруся.

— То я йду просто до тата, — радіє Петро.

Вийшов з хати батько Катрусі. Поглянув на Петра і всміхнувся.

— Видко, що жених, бо не дав на себе довго ждати.

— Та не знаю ще, чи буде що з того, — каже несміло Петро.

— Щодо Катрусі, то її навіть і завтра можна віддавати заміж. Але я ще не є певний за твою натуру. Та почекай хвильку, я принесу води . . . Поговори з Катрусею, я зараз тут буду.

Петро не вспів ще розговоритися і навіть не зауважив, як батько Катрусі наближився з водою. А той, як лише став перед Петром, то просто в його лице бухнув ціле відро води.

Петро лише охнув. Кинувся, обтирає з лиця воду, переляканий не може слова промовити.

— Тату! — крикнула Катруся.

— А то що? . . . — добув з себе накінець і Петро.

— Ти, може, сердишся на мене, Петре?

— Та ні . . . Чого? . . .

— Маєш щастя, що не сердишся. Я хотів переконатися, чи ти дуже сердишся. Можеш, Петре, брати собі Катрусю за жінку. Я від себе благословлю вас і нехай вас Господь благословить.

А. Новак.

ВЕСЕЛЕ.

Вічні питання, на які нема відповіди.

Чому кельнер у каварні завсігди мусить станути між вами і гарною жінкою, на яку ви хочете подивитися?

Чому людське життя продовжуючися стає щораз коротше?

Чому чим більше жінка купує суконь, тим частіше каже, що не має в що одягнутися?

Чому десять українців, кожний зокрема скажуть вам завсігди дуже розумно, що треба в якійсь справі зробити, а коли зберуться на засідання разом, приймають завсігди нерозумні резолюції?

Чому актори не вміють про ніщо інше говорити, тільки про себе і свої ролі?

Чому жонаті довідуються завсігди останні про свою жінку те, що повинні би знати перші?

Чому коли вам хто заміняє кальоші, то залишає завсігди гірші?

Чому кіновий білєтер заслоняє вам завсігди екран при найцікавіщій сцені?

Чому річ, якої шукаємо по кишенях, находиться завсігди в останній?

Чому кожний, з ким українці заключували союз, швидко після того падав?

Чому трамвай, на який нетерпляче чекаємо, приходить щонайменше десятий з черги?

Чому шпинка від ковнірця паде завсігди в таке місце, що не можна її найти, коли ви саме не маєте часу її шукати?

НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ

Хоч каменем у голову, хоч головою у камінь, все голові біда.

Не мож нараз на двох конях сидіти.

Хочеш їсти колачі, то не сиди на печі.

Біда тому дворови, де корова розказує волови.

Який мельник, такий млин, який батько, такий син.

Як замолоду дбаєш — так ся на старість маєш.

Чоловіка біда найде, хоч і сонце зайде.

Ягоди тоді збирають, коли пристигають.

Тричі міряй, а раз край.

Який корінь, таке дерево.

Добрий кухар — смачні страви.

Гроші зможуть много, а правда все.

Волієш не обіцяти, як слова не додержати.

Біда біду перебуде, одна мине, десять буде.

Пусти пса під стіл, він лізе на стіл.

На язик два замки: і зуби і губи.

Не лізь у воду, не знаючи броду.

Вигодуй ворону, виколе ти очі.

Громада по нитці — бідному сорочка.

Добре на старім вогнищу вогонь класти.

Дурний спить і дурне йому сниться.

Силуваним оком далеко не ввидиш.

Коваль тому кліщі тримає, щоб його не пекло.

З одного дерева і хрест і лопата.

За правду не сердися, здійми шапку поклонися.

Хто винен — віддати повинен.

Випустиш слово, то вже не спіймаєш.

Будь добрим слухачем, будеш добрим оповідачем.

Хто високо літає, той низько сідає.

Де багато бесіди, там без гріху не обійдеться.

Як би чоловік свою біду знав, то би її на сто миль обминав.

Навчить біда ворожити, як нема що в рот вложити.

Нема більшої біди над лихі сусіди.

Хто в біді дав, два рази дав.

На біса вирубай і пів ліса, то біс бісом, а ліс лісом.

Як чоловіка блуд нападе, то серед села дороги не найде.

Три дні блукай, а дурня дороги не питай.

Боже поможи, а ти небоже не лежи.

Хто Бога не боїться, той і людей не соромиться.

Хто з Богом, Бог з ним.

Як би Бог пастуха слухав, то би весь товар виздихав.

Багатого і серп голить, а вбогого і бритва не хоче.

Умер багатий: ходім ховати! Умер убогий: шкода дороги.

В болото влізти легко, а назад хоч воли випрягай.

Хто в болото лізе, того ще і піпхнуть.

Босого не треба визувати.

Порожна бочка гудить, а повна мовчить.

Маєш брехати, ліпше німим остати.

Брехня лиш раз їсть колач.

Хитрий.

— Ну, що сказав лікар про твою хоробу?

— Що не вільно пити ні вина ні пива...

— А горілку?

— Про горілку нічого не казав, а я не хотів питатися...

УКРАЇНСЬКІ ГИМНИ І ЇХ ТВОРЦІ

Гимн, це святочна пісня в честь Бога, святого або героя; вокальний або музичний твір високого пориву, що здебільша висловлює загальну збірну ідею. Гимни були першою формою поезії; подибуємо їх уже у Ведах, в індійських епопеях, у Зенд-Авесті і в Біблії. У Греції „гимн" означав виключно релігійну обрядову пісню. В нових часах появилися гимни національні, в яких висказані народні бажання (Ще не вмерла Україна!). Усі культурні народи мають свої національні гимни, мають їх і українці. Нижче подаємо слова й мельодії українських гимнів з коротким поясненням про їх творців. Кожний українець і українка повинні вміти співати їх напамять.

1. „Мир вам, браття, всім приносим . . ." — Перший гимн, який українці в Галичині почали співати десь від половини 18 століття, як гимн народній на всяких святочних зібраннях, починався словами: „Мир вам, браття, всім приносим . . ."

Слова гимну написав Іван Гушалевич, галицько-український письменник (1823-1903), катехит української ґімназії. На літературну ниву виступив 1846; відомі й досі в Галичині його поезії: „Щасть нам, Боже", „Где єсть руська вітчина" й інші. Співробітничав у „Зорі Галицькій", яку редаґував у 1854. Видавав часописи: 1849 „Новини" і „Пчолу", 1863-4 „Дом и Школа". Вкінці 60-их років стає москвофілом. Написав чимало популярних і наукових розвідок та лібретта до двох мельодрам „Підгіряни" (музика М. Вербицького) й „Обман очей" (не друкована).

Музику до слів „Мир вам, браття" написав Петро Любович, галицько-український композитор старшої доби.

Зміст цього гимну був такий, що українці співаючи його, заявляли свою любов, мир і братерство зо всіми словянами тоді, коли „браття словяни", як от москалі й поляки, висмоктували з нашого народу послідні життєві соки, тримаючи його „в неволі тьми й ярма".

Так співали собі українці цей гимн через кількадесять літ, і може й дальше були б його співали, не добачуючи в тім нічого злого.

Та знайшлася молода українська жінка, Констянтина Малицька, яка застановившися над змістом гимну „Мир вам, браття", і над гнітом, який українці терплять від „братів словянів", взяла та й написала вірш, як парафразу до цього гимну — „Не миритись милі браття, а боротись нині нам!" Молодші, більш поступові українці, почали співати ці нові слова на ту саму мельодію, що й гимн, і цим завдали смертельний удар нашому першому гимнові.

(Констянтина Малицька, галицько-українська просвітна діячка, педаґоґ і письменниця, уроджена 1872, директор шкіл Українського Педаґоґічного Товариства, редактор „Дзвінка"; написала багато поезій, оповідань і сценічних образків для дітей під псевдонімом Віра Лебедова; почесний член Товариства Просвіта у Львові.

2. Український національний і державний гимн. — Автором слів українського національного і державного гимну є Павло Чубинський, український громадський діяч і етноґраф (1839-1884). Від 1862 до 1869 був на засланні в Архангельську за українську справу; кермував етноґрафічною експедицією на Україні (1869-70), був редактором „Трудів" цієї експедиції (7

томів 1872-78), секретарем і заступником голови київського відділу Російського етноґрафічного общества; орґанізував українські вистави на Київщині та в Києві з аматорами. Написав збірку поезій п. н. „Сопілка".

Автором мельодії українського національного і державного гимну є Михайло Вербицький, перший галицько-український композитор XIX в. (1815-1870). Він скомпонував також інші музичні твори: Уступи до Служби Божої на мішаний і мужеський хор, світські хори, виключно мужеські, кантата „Заповіт" Шевченка, співогри „Підгіряни", „Сільські пленіпотенти" та інші, 8 симфоній (увертюр) на орхестру на зразок Россіні та Обера, сольоспіви й інші.

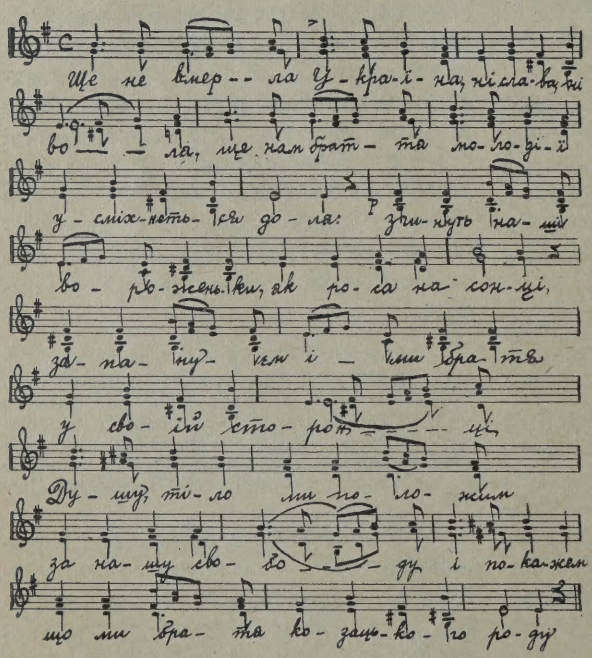

Ще не вмерла Україна і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Наливайко, Залізняк і Тарас Трясило
Кличуть нас ізза могил на святеє діло.
Ізгадаймо славну смерть лицарства-козацтва,
Щоб не втратить марне нам свойого юнацтва.
Душу, тіло ми положим . . .

Ой Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!
На що дав ти Україну москалям поганим?!
Щоб вернути її честь, ляжем головами,
Назовемся України вірними синами!
Душу, тіло ми положим . . .

3. Український національний гимн „Не пора"! — Автором слів українського національного гимну „Не пора" є великий галицько-український письменник, учений і громадський діяч — д-р Іван Франко. Народився 1856 р. в селі Нагуєвичах біля Дрогобича, скінчив ґімназію в Дрогобичі, університет у Львові й Відні. Працював у всіх ділянках літературної творчости. Збірки поезій: „З вершин і низин", „Зівяле листя", „Мій Ізмарагд", „Із днів журби", „Semper Tiro", поеми: „Панські жарти", „Смерть Каїна", „Поеми", „Мойсей"; повісті: „Захар Беркут", „Boa constrictor", „Основи суспільности", „Для домашнього огнища", „Перехрестні стежки"; оповідання і новелі: „В поті чола", „Полуйка", „Сім казок", „Добрий заробок", „Панталаха", „Малий Мирон", „З бурливих літ", „На лоні природи", „Маніпулянтка", „Місія"; драми: „Украдене щастя", „Учитель"; книжки для дітей: „Коваль Бассім", „Абу-Каземові капці", „Коли ще звірі говорили" та інші; численні переклади чужих поетів; критичні студії по журналах про українську і чужу літературу, зокрема „Нарис історії української літератури" і „Молода Україна", статті та огляди у чужих мовах; дослідник і видавець памяток старо-української літератури:

„Апокрифи", „Варлаам і Йоасаф", „Приповідки". Як письменник належить Франко до перших реалістів у Галичині. Умер в 1916 році.

Слова гимну легкі, для всякого зрозумілі, коли читаєш вірш, здається самий такий написав би. Але ті слова надзвичайно сильні, вони лізуть глибоко в душу, зовуть до згоди всіх українців, поривають до чину, кличуть до бою з ворогами України, вдаряють немов обухом в чоло займанців. І в тім як раз міститься сила й ґеніяльність твору. Його тепер співають українці на своїх святочних зібраннях більше, ніж гимн „Ще не вмерла".

Музику до гимну „Не пора" написав Денис Січинський, галицько-український композитор (1865-1909), автор популярних сольоспівів: „Фінале — Розжалобилася душа", „Бабине літо", „Про Нечая", „Як почуєш в ночі", то що, та хорів: „Даремне пісне", „Дніпро реве", „Лічу в неволі" — з орхестрою, опера „Роксоляна".

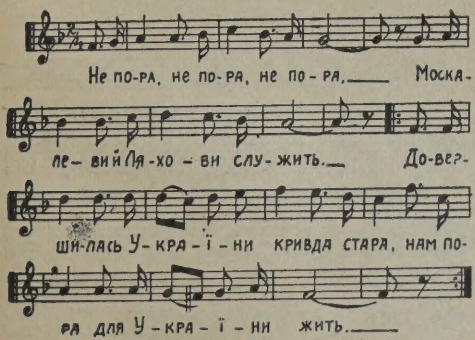

Не пора, не пора, не пора
Москалеві й ляхові служить!
Довершилась України кривда стара, —
Нам пора для України жить.

Не пора, не пора, не пора
За невигласків лить свою кров,
І любити царя, що наш люд обдира, —
Під Украйни єднаймось прапор!

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Хай пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймось прапор!

Бо пора це великая єсть:
У завзятій, важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю, і щастя, і честь,
Рідний Краю, здобути Тобі!

1880.

4. Гимн українських соколів. — Слова гимну українських соколів написав І. Корженко. Цей гимн починається так:

Не буря то по морі заревіла,
Не грім гуде, та не сокіл квилить —
Народ встає, знимається до діла
І оклик волі громом рокотить . . .*)

Музику до слів сокільського гимну написав Я. Ярославенко (вл. Вінцковський), галицько-український композитор, інженер, уродився 1888. Скомпонував багато стрілецьких і інших пісень, видання „Торбана" у Львові.

Ярославенко є автором слів і мельодії дуже популярної пісні „Марш Соколів", яку співають і грають українці по цілому світу. І канадійські українці часто співають цей марш на святочних зібраннях, або до походу, співають його і українські діти в рідних школах підчас походу і руханкових вправ, тому низше подаємо опис про створення цього маршу.

5. Як повстав сокільський марш. — Про те, як повстав сокільський „Марш Соколів", пише композитор цего маршу, Ярослав Ярославенко, в „Сокільських Вістях" за лютий-березень 1932 так:

„На тому місці, де поставлено будинок „Дністра" від вулиці Підвалля у Львові, стояла колись стара жидівська камяниця, а в ній замешкав у перших своїх літах наш „Сокіл-Батько". До „Сокола" я вступив в осени 1898 року разом з іншими молодими приклонниками великої ідеї і праця в ньому ішла нам початково дуже тяжко, бо дійсно „Сокіл" тоді спав. Нам треба було хо-

*) Слова й музика до цього гимну (на мужеський хор) є уміщені в 4-ім збірнику Е. Турули п. н. „Українські Гимни",

дити самим за ключами від домівки, самим купувати нафту й освічувати домівку, замітати хату ітд., а що найголовніше: збирати та вписувати нових членів до товариства.

„Таку й подібну роботу ми продовжували безупинно майже через 2 роки, а в міжчасі я продумував над тим, як би то написати пісню, чи якийсь бадьорий марш тощо, щоб ним захопити наших оспалих „рутенців" та втягнути їх до сокільської роботи. Скоро й непомітно минали дні за днями й ночі за ночами. Проби співу в „Бояні", години руханки в „Соколі", засідання старшин, виклади на техніці (я був тоді слухачем перших років політехніки у Львові), іспити, вечерниці, рандки, „мале пиво" у Райха ітд. все це кружляло мені в голові, а пісні „Соколів" таки не було.

„Нарешті по 2 роках невсипущої праці, ми рішили з тодішнім головою „Сокола", побр. Альфредом Будзиновським, улаштувати прилюдний виступ сокільський, на якому мусів очевидно взяти участь також сокільський хор під моєю управою.

„Я став шукати за пісенним матеріялом, бо колись мав існувати в „Соколі" якийсь хор, ну і на моє велике здивування я найшов в домівці „Сокола" в шафі партитуру й голоси пісні „Марш Соколів", слова С. Яричевського, з музикою Д. Січинського. Але ані слова, ані музика якось не впали мені до вподоби. Тоді я звернувся листовно до С. Яричевського, щоб змінив в дечім тяжкий зрештою його вірш, та коли він відмовився, я зліпив якось сам нові й цілком інші слова, написав до них давно складену мною мельодію і в 3-ох голосному укладі почав розучувати пісню в сокільському хорі. Це було більше-менше у початкових місяцях 1901 року. В такому власне виді моя пісня під наголовком „Марш Соколів" залунала у перший раз з естради салі польського Сокола, де дня 6 квітня 1901 відбувся перший прилюдний виступ, тоді щойно: Ґімнастичного Товариства „Сокіл" у Львові.

„Окрім самої пісні, яку відспівав мужеський хор, грала її також військова орхестра, що брала участь у тім вечорі. При звуках цеї пісні входили руховики вправ і з нею виходили. А **що до неї я скомпонував одночасно** вступ у 2-х частинах, то композиція прибрала форму 3-х дільну і таку цілість відіграла також тоді орхестра на закінченню.

„Пригадую собі, що пісня, а зглядно уже й цілий „Марш Соколів" зробив тоді велике враження на учасників, а задля своєї бадьорости скоро розповсюднився по цілім світі і хто знає, чи не причинився багато до розвитку українського сокільства.

„Хоч я не поет, то слова мойого „Марша Соколів" не стали позаду вартости мельодії, однак згодом треба було їх трохи вигладити, а в останній редакції виглядає пісня ось як:

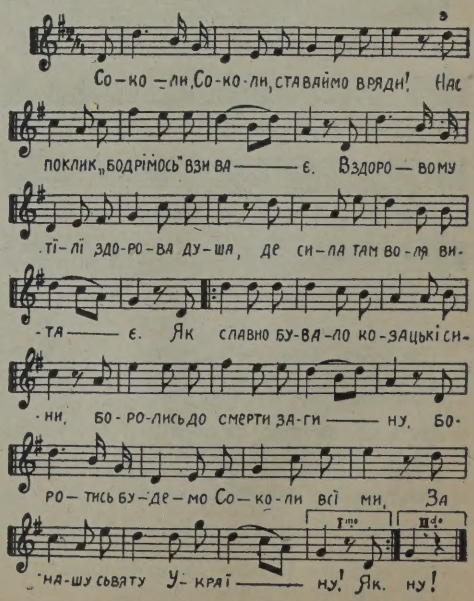

Соколи, Соколи ставаймо в ряди,
Нас поклик „бодрімось", взиває,
В здоровому тілі — здорові душі,
Де сила — там воля вітає
Приспів:
Як славно бувало, козацькі сини,
Боролись до смерти — загину,
Боротись будемо Соколи всі ми
За нашу, святу Україну.
Лети же, Соколе, далеко в степи,
У гори, луги та лимани,
Прапор наш сокільський високо неси,
Під ним най народ вольний стане.
Приспів:
Як славно бувало... ітд.

Разом же, Соколи, ставаймо в ряди,
У бій за прапором гай сміло,
До праці для неньки у вічні часи,
Несімо все душу і тіло.
Приспів:
Як славно бувало... ітд.

„Моя пісня стала популярною, а за нею пішли у світ інші подібні як: „Сонце по небі колує" й „Гей пластуни, гей юнаки", обидві пластові пісні, а далі багато січових ітп. пісень. Співають їх та перекручують як тільки можуть, але мені завжди є приємно, що все ж таки з моєї праці щось осталось — ну бодай кілька тонів, хоч трохи чистих".

6. Гимн Українських Січових Стрільців. — Про автора гимну Українських Січових Стрільців — „Ой у лузі червона калина" — тяжко щось певного сказати. В „Сурмі", збірнику воєнних пісень, накладом видавничої спілки „Червона Калина", Львів 1922, на стороні 8, під наголовком цього гимну є маленька примітка: „Пісня принята, як гимн УСС., записана між стрільцями". А в „Співанику Українських Січових Стрільців", виданім у Відні 1918 року заходом „Артистичної Горстки", накладом „Центральної Управи Українських Січових Стрільців", на стороні 8 над нотами цього гимну є написано: „Народна. С. Чарнецький". З цього виходило б, що мельодія гимну є народня, а слова як не уложив, то записав від стрільців і вигладив С. Чарнецький, який у війні брав живу, ріжнородну участь. (Степан Чарнецький, галицько-український письменник, уродився 1881, член „Молодої Музи", театральний референт, опісля (1913) директор театру „Руської Бесіди"; збірки ліричних поезій: „В годині сумерку", „В годині задуми", „Сумні ідем"; фейлєтони (під псевдонімом Тиберій Горобець) „Дикий виноград"; статті про український театр в Галичині). Сяк чи так, але слова й мельодія пісні дуже гарні, тому стала вона популярною. Співають її як гимн на всяких торжествах. Хто ще не знає, повинен її навчитися.

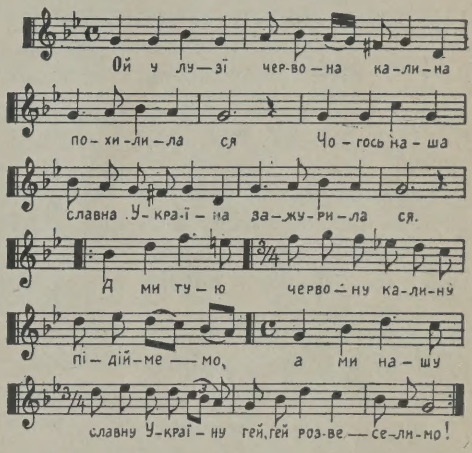

Ой у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну гей! гей!
розвеселимо!

Машерують наші добровольці у кровавий [тан,
Визволяти наших українців з московських [кайдан.
А ми наших братів-українців визволимо,
А ми нашу славну Україну гей! гей!
розвеселимо!

Гей у полі ярої пшенички золотистий лан,
Розпочали Стрільці Українські з москалями [тан!
А ми тую ярую пшеничку ізберемо,
А ми нашу славну Україну гей! гей!
розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер з широких [степів,
То прославить по всій Україні Січових [Стрільців.

А ми тую стрілецькую славу збережемо,
А ми нашу славну Україну гей! гей!
розвеселимо!

7. Гимни американських українців. — Американські українці, тобто ті, що живуть в Арґентині, Бразилії, Злучених Державах і Канаді, мають своїх два гимни.

Один гимн починається так: „Далека Ти, а близька нам кохана вітчино..."

Другий гимн починається так: „Гей за морем, за широким, разом нас судьба звела..."

Слова першого гимну написав проф. д-р Василь Щурат, галицько-український письменник, уроджений 1871 р., поет і літературознавець, член Всеукраїнської Академії Наук, дійсний член і колишній голова Наукового Товариства ім. Шевченка, перший ректор українського університету у Львові. Написав збірки поезій: „Lux in tenebris", „Мої листи", „На тримбіті", „Раз до мене молодість прийшла", „Історичні пісні", переклади „Слова о полку Ігоревім", пісні про Роланда, з Горація, з европейських поетів; праці з шевченкознавства, з галицького відродження, про Куліша, та ін. („Літературні начерки", „На досвітку нової доби", то що).

Слова другого гимну написав д-р Остап Грицай, галицько-український письменник, уроджений 1881; поет і публіцист, перекладач на німецьку мову „Слова о полку Ігоря", поезій Шевченка та інших українських поетів.

Музику до обох гимнів написав Станислав Людкевич, галицько-український композитор, уроджений 1879, директор Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові, основник нової галицько-української музичної школи; хорові твори („Косар", „Вічний революціонер", „Вечір у хаті", „Гаґілка", „Ой, Морозе", народні пісні), сольо-співи, фортепянові твори, симфонія-ода для хору з орхестрою „Кавказ", симфонічні поеми: Valse melancolique, „Каменярі" й інші.

Оба ці гимни часто співають хори на українських святочних виступах. На жаль, широкий загал тутешніх українців ще не вміє їх співати мабуть тому, що мельодії за довгі й за трудні до спопуляризовання.

I. ГИМН ЗАМОРСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

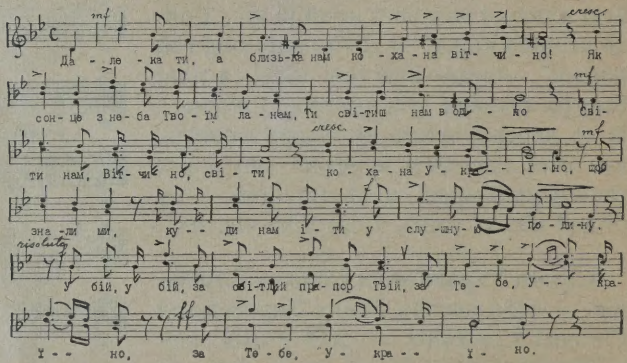

Далека Ти, а близька нам
Кохана Вітчино!
Як сонце з неба Твоїм ланам,
Ти світиш нам в одно.

Світи нам, Вітчино, світи,
Кохана Україно,
Щоб знали ми, куди нам іти
У слушную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Як птахи ті, що їх пожар
Прогнав зпід рідних стріх,
На перший поклик, хоча б зпід хмар,
Ми злинемо до них.

Поклич нас, Вітчино, поклич,
Кохана Україно,
Ми злетимо, як козацтво у Січ,
У слушную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Не даром ми тепер живем
У вітчині свобод;
Ми знати будем, як без ярем
Живе й росте народ.

Вставай лиш, Вітчино, вставай
І нас клич, Україно,
Ми здивуєм заморський наш край
У слушную годину —

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

II. ГИМН ЗАМОРСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

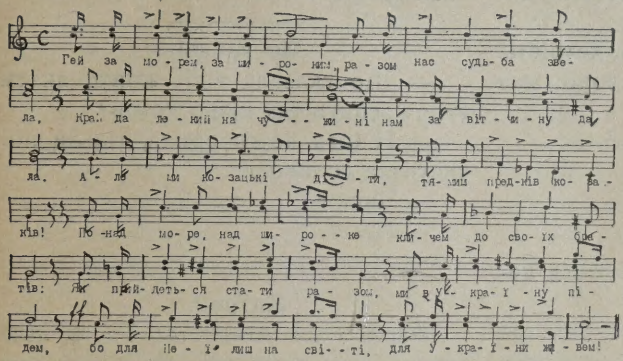

Гей за морем, за широким,
Разом нас судьба звела,
Край далекий на чужині
Нам за вітчину дала.
Але ми козацькі діти,
Тямим предків козаків!
Понад море, над широке
Кличем до своїх братів:
Як прийдеться стати разом,
Ми в Україну підем,
Бо для неї лиш на світі,
Для України живем!

Хоч за морем ми далеко,
В нас живе ще рідний дух,
Горді мрії він леліє,
Над козацький лине луг.

Там престол нам зеленіє,
Встануть нам нові князі!
Ще добудемо ми слави,
Як у бій підемо всі.
Як прийдеться стати разом . . .

Ми українці до скону,
В нас є сила козаків,
Не розлучить нас ні море,
Ні межі чужих країв!

Сонце всюди нам принесе
Подих нашої землі,
Клич її ми все почуєм,
І за морем в чужині.
Як прийдеться стати разом . . .

Крім повищих гимнів, в Галичині, а також тут на еміґрації, на релігійно-народніх святах співають як гимн „Боже великий, єдиний, нашу Вкраїну храни", слова: Ол. Кониського, музика М. Лисенка. На Наддніпрянщині часто як гимн співають „Заповіт" Шевченка, музика М. Лисенка. Українські орґанізації на Західно-Українських Землях, як Луг, Пласт, Союз Українок і др. мають ще й свої власні гимни. — Тепер на Радянській Україні замісць національного гимну примушені співати „Інтернаціонал".

КОЛИ Б МИ ПЛАКАТИ МОГЛИ.

Коли б ми плакати могли,
Які б річки з очей незрячих
Які б річки із сліз гарячих
По Україні потекли!
Коли б ми плакати могли . . .

Коли б ми вірити могли,
Які б ми витерпіли муки,
Яку б вагу взяли на руки,
Які б хрести ми понесли!
Коли б ми вірити могли . . .

Коли б ми гніватись могли,
Які б пожежі засвітили,
Які б кайдани ми розбили,
Якого б ката розпяли!
Коли б гніватись могли . . .

О. Олесь.

ГУМОР.

Воєнний хитрун.

Моріц Абелєс дістався на фронт. Не дуже це припало йому до вподоби. Перед самою битвою Моріц дуже хвилюється і починає дрожати. Четар питає його:

— Що ти, Моріц, так трясешся, наче осика?

— Це, пане четар, воєнна хитрість. Як би я спокійно стояв, то ворог мав би гарний приціл.

Синок.

— Що у вас чувати?

— Дякую.

— А як ваш синок? Ховається добре?

— Славити Бога добре. Поліція вже два тижні шукає і не може найти.

Велика тайна.

По дорозі до міста задержує поліцай фармера:

— Що везете на возі?

Фармер злазить з воза і шепче поліцаєві на вухо:

— Сіно.

— Чого ж ви це говорите так тихо?

— Щоб кінь не почув.

Відворотно.

— Фе, пане Померанц, ви не встидаєтеся позичати гроші на 9 процент? Пан Біг бачить мою кривду.

— Нічого не шкодить. Пан Біг, як дивиться згори на тото 9, то видить 6.

Або — або.

— Знаєш, Ірино, я не вийду скорше заміж, аж доки не матиму 30 літ.

— А я не буду мати 30 літ, доки не вийду заміж.

Працедавець.

— Знаєш, даю тепер працю майже сотні людей.

— Що ти кажеш? Сотні людей? Що ж вони роблять у тебе?

— Бігають за мною, допоминаючися грошей...

По забаві.

— Що сказала тобі жінка, як ти вчора вернув так пізно домів?

— Нічого не говорила, тільки покивувала головою.

— Чиєю?

— Моєю.

Хитрий.

Фармер до адвоката: То ж ціла справа виглядала так, як я вам оце розповів. Як думаєте, пане меценас, чи я виграю?

Адвокат: Але ж певно!

Фармер: Ну, то дякую вам за раду, але я вже скаржити не буду. Бо я вам розповів справу не свою, але свого противника.

Наслідок розмови.

Батько входить до кімнати і бачить дивну сцену: діти тягнуть за ноги сидячого в кріслі дідуся.

— А ви що робите?

— Прецінь ви тату самі казали до мами, що нам усім зараз буде ліпше, як дідусь натягне ноги.

На виставці.

— Твоя картина знаменита. Твій краєвид без закиду. На одно лише можу тобі звернути увагу: ті свині подібні більше до качок.

— Які свині? Та це ж кози.

— Так? То перепрошую.

МОЇ СПОГАДИ ЗА СОРОК ЛІТ ЖИТТЯ В КАНАДІ

Мій батько звався Максим Сташин, роджений 1854 року. Мама зветься Софія. Родилася 1865 р. Їхнє родинне село це Солоне (наголос на „не"), повіт Заліщики, Галичина. Я син Максима, Михайло, родився 1888 року.

До Канади ми приїхали 1896 року в місяці липні. В тому часі я мав вісім літ, значить у досить молодому віці виїхав я з рідного села. Однак тямлю рідне село. Як бачу, гарні зелені садочки, повні всяких овочевих дерев, між якими багато черешень, слив та яблінок, що вилискували своїми приманчивими овочами й манили до себе всякого, не тільки дітей, але й старших.

На нашій стодолі звили собі гніздо чорногузи (бузьки). В уяві їх бачу. Вони поважні й розумні птахи, що мали повагу серед нашого народу. Вони звіщали прихід весни, коли прилітали в місяці березні, а також сумом навівали нас, коли в серпні відлітали в вірей.

Наше подвіря було недалечко церкви. То була старенька, побудована з дерева, церква; а підлога в ній була виложена каменем. Кругом церкви росли високі, розложисті трепети та липи, у тіни яких приємно було Богові молитися, а на Великдень між ними виводити гагілок та інших забав. Особливо шум їхній у літі був поважний, наче говорив мову сірої старини . . .

Памятаю, як у нашім селі будували першу школу. Я цікаво приглядався праці при будові й маю памятку з того часу, бо я впав зо сходів і при тому звихнув у лікті праву руку. Тоді мені було шість літ.

Скоро покінчено будову, почалась наука. І я почав тоді до школи вчащати.

Перед тим усіх школярів обстригли при шкірі, по військовому. Казали, що то конче треба дітей так стричи. Деякі мами дуже любувалися кучерами своїх пустунів і дуже жалували, що мусіли їх обстригати. А деякі аж плакали з жалю.

У школі я вчився пильно. Часто діставав похвалу від учителя. Я полюбив школу та й учителя. Та не на довго. Батько довідалися від когось, що десь за морем є інший край, Бразилія, що там можна лекше жити. Про це часто переговорювали з сусідами та рідними, що я розумів, бо в той час я вже ходив третій рік до народньої школи.

Ми мали півтора (один і пів) морґа поля. Це не вистарчало на прожиток. Батько ще займалися ткацтвом. Це була робота, що забирала багато часу, однак не давала великих заробітків. Та жити, бодай бідно, було важко й це змушувало нас їхати за море.

По якомусь часі спродали ми поле, хатину й той садочок милий. Попрощалися з рідними й сусідами, забрали клунки під пахи й далі в дорогу. Плакали сусіди. Плакали й ми. Жаль було кидати рідне село, рідних і знайомих та йти в чужу сторону, в незнаний світ. Тяжка це була хвиля.

Сусід вивіз нас до найблизшої залізничої стації, до міста Чортків. Там всіли ми на залізницю і виїхали до Гамбурґа, у Німеччині, до аґента, що звався Карльсберґ.

Перший раз тато й мама бачили за-

лізницю, ну а вслід за тим і море та кораблі, що робили якесь несамовите враження на них.

У Гамбурґу стрінули ми багато наших українських людей, але вони не їхали, як ми, до Бразилії, тільки в якусь Канаду. Та давай намовляти батька, щоб їхали до Канади. Розповідали, що в Бразилії є дикі люди й як ми зможемо між дикунами жити? Переконували нас щиро й ми не могли їм опертися тай рішили разом з ними їхати до Канади.

Наші співподорожні були з Галичини й Буковини. Багато з них походили з Синькова коло Заліщик. Також на кораблі їхав з нами Кароль Ґеник з села Березова. Звернув на себе увагу тим, що на кораблі не дармував, а пильно вчився з книжки анґлійської мови.

Перших три дні нашої їзди на кораблі пройшло весело. Ми співали й розмовляли про всячину. Однак пізніше їзда була неприємна. Кораблем кидало на всі боки. Море бурилося. Більшість із нас послабли на морську слабість. Їда не смакувала. А вже страх охопив нас усіх тоді, коли морські хвилі переливалися понад корабель. Люди жалували, що пустилися на таке ризико. Вже думали, що прийдеться серед бурі на морі погибати. Настав лемент і плач. А далі почали молитися і благати Господа Бога о рятунок. За якийсь час буря втихла, а далі ми приблизилися до берегів. Тринадцятого дня ми побачили землю. У всіх вступив дух і радість заволоділа нами. Всі стали здорові.

Чотирнадцятого дня ми вийшли з корабля в пристані Квебек. Зараз пересіли ми на поїзд і помчали на захід.

Зразу околиці були гарні. Дерева, ліси й левади та поля нам подобалися й ми звичайно гляділи з поїзду на околиці. Та пізніше, коли почали їхати онтерійськими сторонами, тоді всі посумніли. Коли ціла Канада така, то сумна вона. Однак Онтеріо проминуло й ми віхали в Манітобу, що багато краще виглядала по скалистих, гірських сторонах онтерійських.

Ми приїхали до Вінніпеґу. До поїзду вийшов проти нас якийсь іміґраційний аґент. До людей говорив по анґлійськи та по німецьки. Але хто з нас його розумів? Не могли ми з ним порозумітися. Та коли він пішов до того переділу ваґона, де був Ґеник і там заговорив по німецьки, так зараз розмовився з ним і, від того часу Ґеник став для нас за переводчика. Опісля мав навіть сам стати урядником, або, як звичайно його звали тоді, аґентом.

Це було 1896 року. Ми опинилися в Вінніпеґу. Зараз забрали нас до іміґраційного дому („іміґранту"), де ми побули зо два тижні. Нас було около двадцять родин. Ми були перші переселенці, що приїхали до Канади з родинами. До того часу приїздили самотні люди, заробляли гроші, опісля вертали домів і аж тоді везли назад у Канаду родини. Мабуть ця подія не була звичайна для тутешних властей, бо вони з тої нагоди зробили велике свято. Стацію й місто, що тоді було невелике, удекорували фанами, а до нас ставилися дуже прихильно.

По двох тижнях нашого побуту в Вінніпеґу нас завезли до Стюартборн, яких шістьдесять миль на полудне. Там нас примістили в якогось чоловіка, що займався випасом худоби. Дали нам приміщення в стайнях. Там ми спали, а всю роботу робили на дворі. На дворі прали, пекли хліб, варили страву ітд., а ми, діти, бавилися коло мамів. Батьки наші пішли з землемірами мі-

ряти землю, вимірювати фарми та прорубувати лінії на дороги, бо були кругом великі ліси.

Скоро одну фарму обзначуть, зараз один з іміґрантів записує її на себе. Кожний хотів, щоб йому дісталася фарма з найбільшим лісом. А це тому, що в старім краю надоїло кожному те, що не мав чим палити й солоно платив за дрова, або їх тяжко відробляв.

Всі просили урядника (аґента), щоб їм призначував землю в сусідстві. Кожний тулився до свого краяна за-

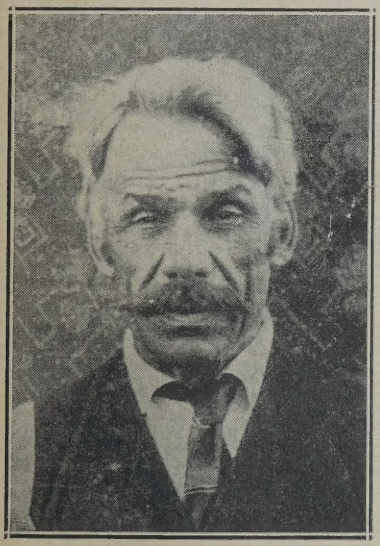

МАКСИМ СТАШИН, до Канади приїхав 1896. Уродж. 1854, умер 1917. (Світ. знята 1916).

для того, що чужий край, чужі люди, незнання мови навівали жах на наших поселенців. Хотіли бути близько один другого. Щоб вволити волю нашим бідним поселенцям, то навіть сіпіярські фарми розділили на гомстеди. А дехто ділив фарму на дві части, бо, казав, за велика для нього.

Пригадую собі одного нашого поселенця, що звався Ілаш. Він узяв фарму. Оглянув її раз, другий, третий. Міряв її. Щось подумав і каже до жінки: „Піду та скажу тому аґентові, що ця фарма за велика для мене. Заки я її обійшов довкола лінією, то взяло мені цілий день. А мені вистане половини".

Жінка ледви його зацитькала. Казала йому пождати. Коли буде за багато, то дадуть колись своїм дітям. А як таки буде за багато, то хтось відкупить.

Коло нас узяв для себе гомстед також Кароль Ґеник. Йому не зле жилося, бо брав добру платню за те, що

СОФІЯ СТАШИН, жінка Максима. Уроджена 1865 р. (Світлина знята 1937 року).

був переводчиком.

Батько привіз з собою около пятдесять доларів. Зараз купили корову, бо треба було молока між дітей.. Заплатили за неї двадцять два долари. Була дуже молочна корова, бо давала молока стільки, що вистарчало на сім родин.

Вже тоді ми жили під корчами. Корова піде в ліс, а на час доєння приходила сама. Видно була добра й ла-

скава для нас, бо ми її ніяк не потрапили б найти в тих густих лісах.

Доріг тоді не було таких, щоб можна їх назвати дорогами. Треба було значити стежки тичками та дерево по лісі значити, щоб знати дорогу до найблизшого сусіда, щоб не заблудити. В тих часах люди дуже любилися. Один другого витав радо в своїй оселі й угощав, чим міг. Одні другим помагали, як могли. Й це допомагало нам, іміґрантам, переносити піонірські злидні та втихомирювати тугу за рідними в старім краю.

От, невдовзі треба було ставити хату. Зближалася зима. Але як її будувати? В пригоді став нам Никола Ґеник. Він жив колись у Карпатах, то й знав, як будувати колиби. Він показав нам і поміг побудувати хату. Але це й була хата. Викопали яму три стопи (фіти) глибоку, вкопали два стовпи по обох кінцях ями, зверха поклали бальок. По обох сторонах приклали патики, вкрили землею (кицками), а причілок обліпили глиною, зробили отвір і в нього вставили шкло розміру 10x10, що нам служило за вікно. В другому причілку були вставлені двері з обтесаного дерева. Було велике свято, коли ми могли вже мати свою хату. Що то було радощів і втіхи!

Береги в хаті з боків служили нам за ліжка. Десь ми найшли фляшину з чорнила (атраменту), яка нам служила за каганець до освічування нашої хати в вечері. Це освітлення коштувало нас не багато, бо за цілу зиму вигоріла тільки одна кварта нафти. Ґноти робили ми собі самі з ниток.

До нашої хати приймили ми ще комірників. Тоді було багато людей приїзжих, що не мали часу ще доробитися на те, щоб збудувати собі хату, то йшли в комірне. Так то в нашій хаті проживало сімнадцять душ.

До міста було вісімнадцять миль. Воно звалося Домініон Ситі. Це була батькова робота ходити до міста. Там купували, що було потрібно. Але яке те куповання було. Не знаючи мови, мусіли шукати самі в шторі того, чого було потрібно й показували, а власник видавав. За річ платили в той спосіб, що давали всі гроші з гаманцем, а шторник брав собі стільки, скільки йому належалося. Так то люди радили собі в той час, бо на долярах не розумілися і до того не вміли ні читати ні писати.

Памятаю, що першої зими в Канаді були дуже великі сніги. Тато мусіли рубати дрова на паливо. Було багато сушнику в лісі, а щоб до нього якось добратися, то мусіли обдоптувати вперед сніг і так дерево рубати. І рубали так низько, як можна було. Але коли на весну стаяв сніг, то пеньки були вісім стіп високі.

Грошей не стало нам до весни, як теж і іншим новоселенцям. Та раду собі давали всі, як могли. Звичайно, хто мав більше муки, визичав іншим, ну й так якось переживали до весни.

Одного дня у зимі прийшов в хату якийсь анґлієць, у кожусі, шерстю до гори, щось питав і пояснював, але ніхто з нас не второпав, що він говорив і чого хотів. Він поглядав усі кутики й нас всіх почислив а потім лишив карточку. Другого дня прийшов інший анґлієць. Щось говорив і знов нічого ми не розуміли, але догадалися, що може б дати йому карточку ту, що тамтой лишив. Він узяв карточку й на те приніс сім мішків муки й рухами показав, щоб з неї пекти хліб.

Значить, ми були забезпечені хлібом, а мяса було в ті часи досить багато. Були заяці. Тато виплели з лозини велику лапку (пастку) завбільшки брами, 4x6 стіп, і так ловили зай-

ців. Нераз було кілька зайців у пастці за ніч. Мясо ми їли, а шкірки служили замісць панчіх, бо тоді не знали ми, що таке панчохи, звичайно вживали онучі (ноги обвивали намісць панчіх шматами).

На весні показали нам індіяни корінці, що звуть їх „Сенека рутс". Вони ті корінці копали і продавали та й ми за ними те саме потрапляли. Бо в той час платили за них тринадцять центів за фунт. Це було одно з джерел нашого приходу.

було мати рукавиці. Однак вони ще находили спосіб кусати людину. От і тата були так обкусали, навіть крізь кожух, що шия і карк спухли, а лице та вуха натрудоватіли.

Прикре було те наше життя. Однак люди були веселі. Одні до других ходили в гостину; треба було нераз іти два, або три дні. В гостині розповідали одні другим свої пригоди на новій господарці у чужій землі.

Звичайно коли на початках ми ішли в гостину, то нас не покидала корова й

Хата Максима Сташина, землею накрита (під „Сосновим Лісом"), Алберта, Саск., 1909 р.

Прийшов час косити сіно. Тато поміж корчами косили траву звичайною косою, там воно сохло, а так висушене носили вязанками на стирту. Мама теж носили на плечах вязанками те сіно.

Не була це приємна робота. Було багато комарів тоді, що всім давалися в знаки. Було їх стільки, що крізь них не видно було, куди і що робити. Щоб таки щось робити, то треба було мати сітку, так як у пасіці. На руках треба

кіточка, а відтак ще й пес з нами йшов. Як у казці, але це була правда.

Я був старший у родині, то й мусів уже виконувати деяку роботу, до якої заставляли мене мама. Нераз мене заставляли обганяти комарі з дитини під корчами, а самі копають корінці. Ох, нераз то мені надокучило. Плачемо обоє. Дитина й я. Болять руки від того вимахування гилячками; а до того комарі й мене не щадили. Обкусають, що ну. На плач наш по-

збігаються зайчики та зза корчів прислухуються нашому плачеві.

Тоті корінці мама сушили й носили до стору й вимінювали на муку, так звану „форекс". Була то мука чорна. По пів мішка носили на члечах до дому. І плакали нераз, що так прикро мусіли жити у тих корчах.

А тут від батька ані чутки. Чи вони в роботі, чи може ще чекають на роботу в „іміґранті" в Вінніпеґу. Там був збірний осередок наших поселенців, де очікували на роботу. Бувало й таке, що треба було довго тої роботи очікувати. Зїсть чоловік весь хліб, що приніс із дому, а роботи як нема, так нема. То йде пішки до дому, набере мішок хліба й назад іде шукати роботи.

Хто вертав з роботи, то теж через „іміґрант" в Вінніпеґу. Так було тоді звичаєм.

Розуміється, що з цим місцем перебування були звязані ріжні історії. От один чоловік заробив пятдесять доларів. Не легко вони йому прийшли. Прийшов на ніч до „іміґранту". В тих часах ночували наші люди один побіч другого на підлозі. Цей чоловік боявся, щоб хто не забрав від нього тяжко запрацьованого гроша. Тому впав на такий помисл. Ввечері витягнув гроші зза пазухи і прилюдно їх почислив та сховав у черевик на спід і добре зашнурував. Голосно всім заявив, що певно йому грошей ніхто не візьме, бо буде чути, коли б хто важився в ночі добувати з черевика.

Ляг спати. Коли згашено лямпу, він добув гроші з черевика, сховав їх у інше місце, а черевик знов зашнурував.

Коли рано пробудився, побачив черевик на нозі без золі, бо хтось бритвою легенько обрізав золю. Тільки грошей не найшов. І сміялися люди. Один другого перехитрив.

Тато ходили до роботи до Онтеріо, в гори Ніпіґон. Звичайно ішли пішки, щоб більше грошей принести домів. До того треба було натерпітися й голоду. Нераз три й чотири дні. По дорозі не стрічали ніяких осель, ні людей.

Коли вже хто вернув з роботи, то всі жінки сходилися й випитували за своїх чоловіків. Кожна питала, чи не бачив її чоловіка, чи він живий та здоровий. Рада була почути хоч яку вісточку про свого чоловіка. Але не все міг прибувший розказати щонебудь, бо звичайно не разом були на роботі. А були случаї, що бідних жінок страхали тим, що, мовляв, того обрабували, а тамтого вбили, або й забився при праці. Бідні жінки плакали й журилися. Та щастя, що це були некультурні жарти несовісних людей. Звичайно бідні жінки плакали й молилися до Бога за щасливий поворот чоловіків домів, кріпилися надією, що таки їх живими побачать.

Годиться пригадати, яке ми мали кухонне начиння. Ложки наші були деревляні, таки з краю привезені, або зроблені тут у Канаді. Ніхто не вживав вилок, як тепер. Пальці служили за вилки. Чай пили ми бляшанками з риби, чи помідорів. Сякі такі миски й баняки були на такий лад, як ось тепер.

Тими часами багато людей мандрувало до роботи на жнива до Міннесоти в Злучених Державах Америки. Великі то були зарібки, коли можна було заробити долар і двадцять пять центів, або долар сімдесять пять центів у день. За одні жнива батько могли заробити стільки, що за те купили мале телятко на зиму, черевики, та й матерії мамі на суконку, а також мені „оверaлс".

Зимою тато рубали сухе дерево в лісі. Його стягали на купи і продавали

німцям, що приїздили за ним. Бувало німці закуплять за 75 центів таку фіру дров, що запрягали аж чотири коні, щоб її рушити. Але треба було й тим вдоволятися.

Я вже теж ходив у ліс і помагав татові в роботі. Звичайно обчімхував гілляки. Обвивалися ми тоді хустками, бо було зимно. В лісі хустки скидали, а коли йшли до дому, то знов вгорталися. Тато курили і то завзято. Їхня хустка була пересякла димом наскрізь. От одного разу я взяв на себе татову хустку через помилку. Це мало той наслідок, що я нанюхавшись тютюневого запаху, попсував собі цілком жолудок, але й на завсігди перестав курити. І тепер не тягне мене до куреня.

На початках ми мали дварічного бичка, що вже вживали його до рільної роботи. Був він гарний та сильний. Тато зробили дубове ярмо та впрягали до воза, чи саней. Тільки мав ту прикмету, що не хотів іти туди, куди ми хотіли. Щоб його повести, куди потрібно, треба було вживати брукви. Мама накришуть брукви та по кусочку дають йому й таким способом він іде на означене місце. Але коли не бачив брукви, пускався цілою силою домів і то не дорогою, але найбільшою гущавиною так, що за собою нічого не лишав, хіба на шиї ярмо.

Пізніше докупили ще одного бичка і вже мали двох. Навчили „га" та „джі" (вліво, вправо), а також „гов". Що то вже було втіхи! Позичили ми воза й шестеро нас з великою парадою пустилися до стору. Не була то звичайна їзда. Бики все мусіли повернути до кожного сусіди, як що вони в нього будь коли були. Так ми повертали до кожного й той раз, хоч нам не було потреби. Така то вже натура биків. Аж забаглося їм ще корчів і давай з нами в корчі сунути. Було літо, то й хотіли трохи позбутися комарів. Пробували ми віжками їх накермувати, але віжки пірвалися, а бики пішли, куди хотіли. Всі ми кричали гов, та вони не слухали. Так залізли вони між досить грубі осики і наш віз підніся на осики.

Вісім стіп високо завис наш віз. По осичках мусіли ми злазити на долину, позичати сокири, зрубувати осики й тим способом віз спустити на

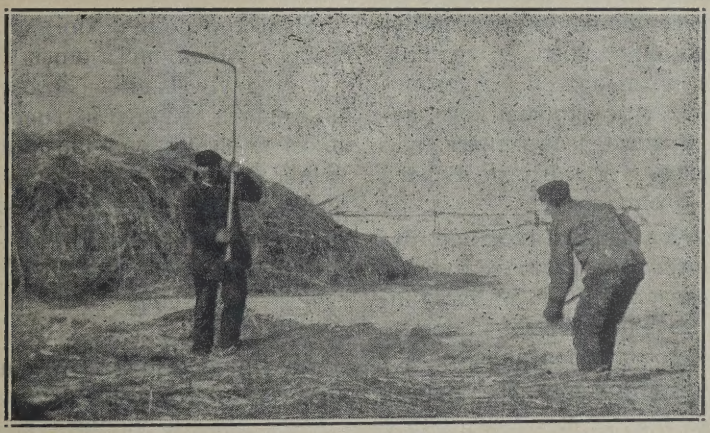

Молотять пшеницю ціпами в М. Сташина в Албертавн, Саск., 1909 року.

землю. Та й далі треба було прорубувати дорогу, щоб можна було виїхати. Однак бики не хотіли йти тою прорубаною дорогою. Їх тягнуло в густий ліс. Так, що примусили нас їх випрягти, розбирати віз і виносити на дорогу й там уже зложивши, їхати далі, до стору. Цеї поїздки не забуду ніколи.

Моїм обовязком було пасти худобу. Бувало не завважу добре, худоба порозлазиться, що годі її віднайти. Тато мусіли шукати два і три дні, заки віднайшли яку штуку. Таке часто лучалося і через те татові було прикро. Я любив бавитися над річкою. Бувало там затримаюся довше, як треба, й за мною мусіли родичі нераз шукати. Бувало худоба поприходить на подвіря, а мене нема. Тоді родичі біжуть понад річку, шукають у трівозі мене, думаючи, що я може де втопився, або яке інше нещастя трапилося. Всього можна було сподіватися.

У тих часах у наших околицях було багато вужів, або гадя, як тоді всі звичайно називали. Куди не поступити було, то засичить біда й поповзне в траві. А й до хати залазили.

Не бракувало й жабів. Як почнуть кричати з весною, то й більше нічого не чути. Головно якось через два роки не можна було з ними собі дати ради. Годі було води напитися. Чогось їх тягнуло до криниці. Так їх там багато налізало, що воду вкривали до чиста. Щоб води зачерпнути, то мусіли їх перше вичерпати. Та дивись другого дня їх стільки само, або й більше, десь набереться. А якої вони величини й краски були, то й не придумаєш.

Мав я й ріжні пригоди. Тато купили дубельтівку (стрільбу). Це була велика подія в нас, бо мати стрільбу в тих часах, то було щось великого. Та ж у краю стрільбу міг мати тільки пан, або побережник. А тут ми вже маємо стрільбу, свою власну. І чудна та стрільба була. На капзлі всипали ми трошки пороху й затикали листям, а замісць шроту вкидали дрібненьких каміньчиків і знов затикали листям. Можна було затикати папером, але в нас його не було. Вже готова, наладована стрільба. Тільки стріляй. А так мене кортіло попробувати її, що ну. Тато й мама пішли корінці копати, а мене лишили дома з дитиною. Аж надлетів яструбище та кинувся між кури. От і нагода попробувати стрільби. Вскочив у хату, вхопив стрільбу, прицілився в яструба й бахнув, аж дим закурився.

Надбігли родичі, бо настрашилися стрілу, думали, що я щось вистроїв. А я в страху. Плачу. Питають родичі, що сталося. Нічого не говорю, тільки показую на яструба, що лежав застрілений. Але вратував я курку, а це варте було того, що від тоді вже дозволяли мені вживати рушниці. От від того часу я ходив зо стрільбою на польовання. Стріляв я зайців, диких курок та качок.

Це придавалося. Було мясо, було піря, що його мама скубали на подушки. Були й шкірки з зайців, що я вживав їх зимою замісць панчіх.

За тих часів ніхто не мав календарів. Числити час було досить трудно. Дехто радив собі в той спосіб, що робив карби на патику, щоб знати, які дні. Але це не ратувало від помилок. Так одного разу трапилося щось подібне й нам. Був гарний день. Тато поклепали косу та пішли зраня вкосити трохи сіна, бо з росою лекше брала коса. А під полудне взяли трохи корінців і два тузіни яєць та й пішли до стору. Мали дещо купити й вертати, щоб знов братися до роботи. Йдучи до стору, побачили коло церкви споре число людей. І дяки співали в церкві,

як це було звичаєм, бо священиків тоді ще не було. Часами приїздив латинський ксьондз Кулявий, то звичайно сповняв людям деякі треби. Приступили тато до людей тай спитали про причину сходин. Може хто вмер, чи що іншого сталося? Аж люди пояснили татови, що це неділя та й зійшлися з тої нагоди до церкви.

Дуже жалували тато, що не дорахувалися в своїм численню часу і, що аж так помилилися, що косу клепали в неділю і сіно косили. Нераз себе за це картали.

Минав нам час коло тягнення каміння досить незамітно. А каміння було в Стюартборн не яке будь. Кругом зораного так багато того каміння понакладали, що нам служило замісць огорожі. Худоба не могла його переступити. Стільки каміння вибрали, а знаку в землі нема. Він знов з землі сторчав. Були й такі великі каменюки й так сторчали, що не було іншої ради, як вкопувати їх в землю. А вкопували його так. Підкопували з одного боку обширну яму. Треба було копати й три дні. Опісля звалювали камінище в ту яму. Але траплялося, що камінь зачіпав одним боком беріг, то знов треба було кілька днів з другої сторони підкопуватись під нього, щоб нарешті його там таки сховати.

Та й пішов тиждень. То ж не диво, що ми за вісім літ заледви виробили девять акрів землі. Нераз кров текла з рук родичам від того каміння. А каміння по рілі таки сторчало.

Нарешті діждались ми своєї хати. Побудували ми гарну, простору хату, виліпили глиною стіни і стелю з обох боків, а вкінці й побілили. Дах накрили землею, дернюґами. Підлогу вимастили й яму викопали під підлогою на бараболі.

Тато пішли на жнива до Міннесоти, а я й мама осталися на господарці та й кожного разу по дощі розкидали сіно зо стирти, бо промокало, щоб висохло й не гнило.

Аж якось надтягнула хмара й линув дощ. Не помогло вкриття на хаті. Крізь ті дернюги линув дощ на стелю. Мама поспішили черпати воду зо стелі, але це не помогло. Глина відстала й облетіла. Я сховався під стіл і так захоронився від мокрої глини. Та на тому не кінець. Вода заповнила яму під підлогою, береги розмокли та й обсунулися. Наша підлога завалилася теж. Мама заломили тільки руки. Плакали. А я тримався стола, щоб також не пішов у яму. Все, що було в хаті, перемокло й вимішалося з глиною. Пішла праця багатьох літ.

Це й рішило про наш виїзд із тої околиці. Довідавшися, що є ще десь у Саскачевані кращі землі, рішили продати наше майно й виїхати чим скорше. Скоро найшлися купці, що закупили все і фарму, і будинки, і городину, і збіжжа. Два фармері заплатили нам чотириста доларів.

Зараз після того ми відвезли річи й худобу до Емерсону, заладували в ґару й поїхали до Саскачевану.

Залізна дорога кінчилася в Мелфорті. То ж мусіли там виладувати худобу й річи й зимувати десь недалеко. Отже заїхали ми в ліс, побудували на скору руку хату, обтикали мохом, накосили старого сіна косаркою (вже тоді ми мали косарку) для худоби та й три фірі сіна склали на хату замісць даху й так перезимували аж до весни. Під весну заміняли худобу за коні й саньми далі перевозилися, щоб вкінці приїхати до „обіцяної землі".

Їхали ми через Бон Мадон і весною затрималися в Ст. Джулієн у хаті Пігача, як комірники. Опісля їхали ми далі на захід, через Ростерн, за духо-

борські села аж до Редбері Лейк, де тепер є Кридор.

Там ми осілися. І відтам я вже помандрував у роботу. В шатрі лишилася родина. Мали через літо розстаратися будинків, а я пішов шукати роботи на „екстра ґенґу". Пішки пройшов я 260 миль і забрив аж до Ріджайни. Там і став до роботи. За день платили нам $1.10, з чого відтягали для лікаря 10 центів а 50 центів на їду (борд). Так чистого приходу лишалося 50 центів на день. Поробив я там через літо, заробив $40.00 і приніс усі гроші до дому, нічого по дорозі не розпустивши. Знов пішки прийшов аж до дому, бо тоді ніхто не знав їхати зайцем (битувати фрейта).

Прийшовши до дому, застав я вже будинки. Тато через літо придбали. Корінці становили головний прибуток, як колись у Манітобі. Мої гроші стали дуже в пригоді, бо ними поплатили довги по сторах та інших місцях.

У зимі я вже ловив водні щурі й наловив їх одну сотку. Значить мав сто шкірок, а що я на весну знов мав вибиратися в роботу, то ці шкірки мав я продати й купити собі черевики. Бо раз не мав я черевиків на ногах. Хоч якісь світилися, то пальці геть мені повилазили. Отже поїхав я до Ростерн і виміняв за ті шкірки черевики. Жидок дав мені черевики найгіршої якости, з грубої шкіри, тверді, що дуже тяжко було в них ходити. За них жадав три долари, а за шкірки числив три центи за штуку. Оттак я роздобув собі черевики. Дорогі вони були й я їх шанував. Бо коли знов весною ішов до роботи до Ріджайни, то визувся з них і босаком мандрував, бо шкодував дорогих черевиків. Так робили й другі хлопці. Несли черевики на плечах і босо чимчикували сотки миль.

Як подорожні, йдучи до Ріджайни, нераз голодували. Відважніші заходили до фармерів та випрошували хліба й молока. Стрічали ми фармерів німців, що ставилися до нас дуже щиро, давали їсти та ще й на дорогу надавали.

Вертаючи зо жнив (того року були ми вже на жнивах) кількох нас мали по сорок до пятдесять доларів. Це був останній раз, що я ходив так далеко в роботу. Опісля робив близько дому в дооколичних фармерів. А згодом дістав працю на складі рільничих машин у Редісон, а там навіть у сторі.

Не довго ми проживали в околиці Редбері Лейк. За кілька літ перевезлись ми далеко на північ від Редісон у околицю Албертставн, що находилася 40 миль на північ від Редісон, а 20 миль за Гефордом. Наші називали цю околицю „Під Сосновим Лісом".

У тих часах Гефорду ще не було. Найблизше місточко це Редісон, до якого ми доїздили.

Під „Сосновим Лісом" жили ми через шість літ. Початки й там були прикрі, як всюди, бо через два роки косили збіжжа косою з грабками й молотили ціпами, як колись у старім краю. До того мороз ушкодив збіжжа. Ціна була мізерна. За бушель пшениці платили в той час 30 центів. Була біда. Однак мусіли ми якось жити й жили. Пшеницю мололи на жорнах. Жорна були в нас своєї роботи.

Коло нас жили ще бідніші люди, як ми. Вони позичали ту змерзлу пшеницю в нас, казали, для курий, а варили дітям цілу, бо не мали що їсти. Ніхто бідними поселенцями тоді не клопотався. Уряд деколи помагав, але під услівям, що прошак віддасть і то хтось мав поручитися за те.

Цілу зиму ми їли пісні бараболі. Не було ніякої омасти. Була одна корова та й та заслабла і згинула. Що то

було за плачу й лементу за нею. Гірко треба було якийсь час бідити, аж поки не вдалось нам, на виплат, дістати другу.

Цікаву мала натуру та наша корова. Призвичаїлася до волів і все ішла за ними, куди ми не їхали б. Це нам не було на руку, бо гаяла нас. Отже ми рішили її від того відзвичаїти. Одного разу випрягли ми одного вола, а її впрягли. Ох, то вона вертілася на всі боки. Чого то вона не робила, щоб то якось визволитися з ярма. А волик попереду підстрибував наче радів, що він вільний, а коровка в ярмі. Після того наша корова не приближалася до воза. Тямила, що то не приємний предмет для неї і вже не кортіло її волочитися за возом.

По чотирох літах ми купили собі жниварку (байндер), розуміється, на виплат. Нею ми трохи заробляли і грошей, бо жали сусідам, за що нам платили. А далі я започаткував маленький склеп з 35 доларами. Та мимо того всього ця околиця нам не подобалася. Тому ми рішили перевестися на нове місце, де, як ми чули, не змерзало збіжжа. Так ми опинилися в околиці Витків.

Там вже нам велося не зле. Та тоді нас тиснули довги. Бо на давнім місці надбали ми на фармах не мало, аж три тисячі пятьсот доларів. Але це не стояло на перешкоді покласти гарну хату, обширний будинок на стор 20x30 зараз попри хату.

Максим Сташин сидить на жниварці, до якої запряжені три воли і косить пшеницю на фармі в Албертавн, Саск., 1911 року.

Весело там було. Велике озеро було приманою для всіх, то й людей кругом було більше як де інде. Вже й веселіше життя там було тому, що молодь почала виходити на арену життя. А де є молодь, там є радість.

Перший раз тут прийшла нам нагода мати школу. Ми охрестили її назвою „Просвіта". І першим учителем у нашій школі був П. Закус, теперішний дентист у Вінніпеґу. Він перемеш-

кував таки в моїй хаті. Незадовго дістали ми ще одного українського учителя до сусідної школи, Вавринюка, що тепер є адвокатом у Давфин, Ман.

Наша школа мала назву „Просвіта", то й коло неї започатковано просвітну роботу. Ми приготовляли представлення в початках у хаті коло стору, а відтак заложили читальню, яка містилася в моїй хаті. Я вже мав у ті часи трохи книжок, то подарував до читальні. Тут започатковано сходини для читання, велися хосенні розмови, а деколи й затягнули ріжних українських пісень.

Я вмів добре читати по українськи. Це завдячую татові, що мене приганяли до читання. Ще в Манітобі, як тільки почав виходили „Канадійський Фармер", зараз запренумерували, а від так американську „Свободу", а пізніше „Ранок", а як тільки вийшло перше число „Українського Голосу", то й його запренумерували. Я так полюбив „Український Голос", так він мені припав до душі, що я від першого числа не обминув його.

В нашій читальні я зразу був бібліотекарем, касієром і всім. Придбав я до тої читальні досить багато членів. Я вивісив у сторі карточку, що даю на кредит тільки членам читальні. Були такі люди, що хотіли бути членами, а не мали грошей, то я за них закладав одного долара на рік. Пізніше я на тому добре попікся, бо й те членство мені багато не вирівнали, й на кредит брали та не поплатили.

Коли люди трохи доробилися, зараз побудували Народній Дім на фармі Кіндрачука. Першим головою був І. Походзіло, а концертами й виставами займався Т. Горбай, теперішній український православний священик.

Приємно було тоді працювати в товаристві, в Народнім Домі. Молодь була повна запалу й щирости, радо сходилися. Жертвенність була велика. З Витков завсігди сипалися щедрі датки на ріжні цілі так у старім краю, як і тут у Канаді.

Найбільше жертвували на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні.

Свого часу ми ставили в себе представлення. А що було в нас маленьке непорозуміння, то ми запросили з Саскатуну ректора Інституту ім. П. Могили. Цего не сподівалися люди. А він приїхав, дав відчит і в тому відчиті нашу болючу справу полагодив. Людям це подобалося і в тому настрою зложили більше як сто доларів на Інститут.

Коли ми вже мали Народній Дім, то треба було в ньому і примістити читальню, яка до тої пори містилася в моїм домі. Само перенесення відбулося дуже урочисто. З співом і прикрасою при великому здвизі своїх членів і дооколичних гостей перенесено читальню до Народнього Дому.

Зза неосторожности погоріла моя хата і стор 1918 року. Нічого я не виратував і вже не мав змоги відбудуватися. До того трапилося нещастя. Тато померли й ціла журба і старання про всіх і все спало на мене. Три сестрі і брат були під моєю опікою. Було тяжко жити.

Та в таких тяжких часах завсігди ще навинеться аґент. Так і тоді. Зявився аґент і намовив мене та й ще кількох сусідів перенестися до Британської Коломбії на фарми. Забрав від нас завдатки тай пропав. Грошей не доручив властителеві. Опісля ми довідалися, що він утік кудись до Злучених Держав. Земля, яку він нам продав, находилася в околиці Баклей Велій, яких 150 миль на захід від Принс Джордж у Брітіш Коломбії. Там і перебув я півтора року.

Люди там самі якісь гефбріди. Наших і на лік, як то кажуть, не найдеш.

Не було там і шкіл. А що в мене вже були діти й я хотів, щоб вони були більше просвічені, як я, то я постановив вертати між своїх людей.

Подорож до Брітіш Коломбії коштувала мене досить багато. Мусіли ми випродати все, що мало яку небудь вартість. Продали все те за пів дармо. Та й не було що продавати, поправді сказавши. Там під весну перша трава, що показувалася, була трійлива, тому багато худоби вигибало. До того в 1920 році було обмаль паші навіть у Алберті, не то в Брітіш Коломбії. Через те сіно коштувало 75 доларів, і більше, тона.

Але якось, упорядкувавши справи, ми вибралися з того заслання і приїхали до Чіпмен у Алберті. Я позичив трохи грошей і задаткував заїздну стайню. Три роки її опісля сплачував. Нераз тяжко приходило те сплачування довгів. Але якось тручав я біду. Жінка та й діти раділи тим, що ми хоч між своїми людьми.

Околиця Чіпмен це стара оселя. Давно там позаходили наші поселенці і вже сорок літ порпають святу землицю.

Поміж нашими денеде є і поляки. А наші українці поділені релігійно на дві кляси. Греко-католики й русскі православні. Перших є около 60%, а других коло 40%. Греко-католики мають гарну церкву, що її побудували ще в 1917 році. Доїздять священики з Мондер, звичайно, василіяни.

Поляки до спілки з німцями побудували собі костел. Обслугував їх німець о. Боніфац. Проповідь говорив по анґлійськи. Сам був тактовний, з людьми вмів гарно поводитися, тому зєднав собі своїх парохіян. Та часто й українці заходили до костела.

Пізніше поляки дістали свого ксьондза Ружицького. Це вже був інший духовник. Любив покпити собі з українців, казав, що українці не мають своїх письменників, історії і т. п. Я мусів йому показати книжку „Українську Музу" і доказати, що в нас є письменники, поети й то велике число. А ксьондз своє, каже, що в нас є тільки два поети: Шевченковский і Франковский. Частенько посміхався з Хмельницького й козаків. Та це вийшло нам на добро. Бо наші греко-католики перестали ходити до костела, тільки кілька поляків ще вчащали, але й то такі, що мало що розуміли польську мову.

Русскі православні побудували й

Святочні переносини Читальні зо склепу Мих. Сташина до Народного Дому у Витков, Саск.

свою церкву 1926 року. Доїздив до них батюшка Кокольський, а відтак Івахнюк. Скоро почали між собою сперечатися за епископів. Були одні сторонники еп. Арсенія, а другі еп. Адама. Справа забрила аж у суд і коштувала багато гроша.

Просвітна справа в Чіпмені спала собі сном досить твердим. Траплялося, що якісь люди заблукають раз у рік з якимсь представленням і то все. Про ту справу шкода було й кому говорити. А що таке відчит, люди навіть не розуміли.

Аж якось до нас забрив В. Плавюк з відчитами з рамени Червоного Хреста. Другим відчитовцем був у Чіпмені Залізняк. Зразу на відчити мало хто появлявся. Не доцінювали вартости просвіти. Чужі церкви, бачите, так щиро народ учили, щоб не забагалось йому якоїсь там просвіти. Навіть з амвон заказували не йти на відчити якихсь там протестантів, чи свистунівців, як тоді було в моді називати.

Наказували католицькі отці кликати з відчитами католицьких промовців, але де їх було взяти, коли який промовець навинеться, то все вихованець Інституту ім. Грушевського в Едмонтоні. Я, звичайно, не оглядаючись на отців, запрошував з відчитами, кого вважав за відповідне просити. Вони приїздили й виголошували свої відчити в міській галі. Говорили там др. Верхомин, Ковталюк, Мазуркевич і інші. Поволі почали люди смілійшими бути, заходили послухати відчитів, а вже й згодом ставити питання. Та й виходили вдоволені.

Згодом дістали ми учителя, що навчав наших дітей у Рідній Школі. По часі діти виступили з концертом. Навчилися читати й писати по українськи. Знали заспівати ріжних пісень. Яка це втіха була батькам, то годі словами розказати.

Настав цілком інший світ. Почалась просвітна робота. Я мав трохи книжок, а крім того передплачував „Український Голос", „Канадійський Фармер", „Вістник", „Українські Вісти", „Жіночу Долю", „Новий Шлях", а мій сусід Іван Котик „Свободу" з Америки і „Новий Час" з краю, а також мав і свої книжки. От ми позичали ті книжки та часописи й раділи, що є люди, що все таки щось читають а, начитавшися, вони стануть кращими й мудріщими. По трох літах були вже видні сліди такого способу ширення освіти. Вже почали люди самі передплачувати часописи, почали й попитувати за книжками. Дуже великий вплив робили на читачів історичні повісти та редакційні статті в „Українськім Голосі".

Аж остаточно ми заложили читальню. Я подарував половину своїх книжок, а ще стільки закупили, до того додали річники ріжних часописів, і так ми мали свою власну читальню. В околиці найшовся впливовий чоловік Андріїв, що дуже багато причинився до читальні, заохотивши людей вписуватися в члени. Особливо греко-католики на нього звірилися, бо він був між ними досить впливовий. А я розповсюднював і книжки й часописи, бо читальня була знов таки у моїй хаті.

В 1932 році побудовано Народній Дім з намови Андріїва. Назвали його в честь Т. Шевченка. Головою став Андріїв, а я вже доглядав за порядками та помагав підчас концертів та представлень. При тім я не пропускав нагоди, щоб запросити когось з відчитом, бо я вірив, що при помочі відчиту можна вщепити в людей найбільше знання, а потім вони вже самі будуть за ним шукати по часописах та книжках. Найбільше годився зо мною секретар Н. Д. Соколюк. Він то вже клопотав голову Народнього Дому о

дозвіл на відчити. І так по часі в Народнім Домі могли виступати з промовами: ґенерал В. Сікевич, учитель В. Купченко, адвокат Лазарович, Ганка Романчич, Сувала, посол Лучкович і другі.

Закипіла робота в Народнім Домі. З фармів зголосилися добрі аматори, що брали участь в представленнях. Мої діти вчили танків укладу В. Авраменка. Устроювано концерти. Ожила околиця. Маючи трока, я ніколи не був лінивий набрати людей повний трок тай везти на підприємство до Інституту М. Грушевського в Едмонтоні, або коли зачув про візитації Впр. Архієпископа І. Теодоровича, так віз людей туди, на Коломию-Січ, Прут, Веґревил, Смокі Лейк, Едмонтон і кожний раз ми чогось таки навчалися.

Був час, що в Чіпмен ніхто не знав нічого про Т. Шевченка. Був один случай, що греко-католик позичив „Кобзаря" Шевченкового. Та його настрашили, що то схизматицька книжка. Її треба вкинути у вогонь. Він так і зробив. А русскі православні втопили б були Шевченка в ложці води, як би був живий, а все за те, що він писав про Україну в „Кобзарі". Ще 1916 року називали себе діти перед анґлійцями „рошян". Та опісля виразно себе називали „юкраїнієн". Почали й русскі себе українізувати. Поволі та робота поступає, але поступає. За старанням Івана Котика приїздив у Чіпмен український православний священик о. Майба. Народу бувало насходиться багато. Були прихильники між ними, були й вороги. Слухали Богослуження, а по обіді відчиту. Більшість собі хвалили і відправу і відчит. Але були правовірні католики. Вони боялися гріха, беручи участь у Богослуженню української Церкви. Казали, що не брали участи в Богослуженню, то значить не хрестилися на збитки православному Богові.

Довго ішли напади на поступових людей в околиці за читання „Українського Голосу". Однак нині вже погодилися зацофані з тим, що „Українського Голосу" не знищать і вже толєрують його. Молодь не робить ніякої ріжниці між собою.

Коли що було злого в околиці Чіпмен, то те, що відчувався брак щирих українських учителів патріотів. Кругом було яких двадцять шкіл. І в тих школах учили наші учителі, але ні один із них не передплачував українського часопису. Та це вже трошки поступ, бо був час, що у тих школах не було й одного учителя українця. Просто не хотіли наші люди українських учителів. Навіть на тростів вибирали чужинців. А русскі, то таки голосно заявляли, що воліють жида вчителя, а не українця. Тому то в Чіпмен сталося таке, яке рідко де буває. Був один жид сторник і того треба було вибрати тростом. Він і показав ділом, як треба справу розуміти. Ще того самого року в школі зявилася учителька жидівка. Один жид між ґоями робив те, що інтерес жидівства вимагав. Цего повинні навчитися наші люди й ставити інтерес нашого народу теж на першому місці.

Що за відважна була та учителька жидівка! Вона одна і відважилася в школі заводити жидівські свята. В часі тих свят вона не вчила й діти сиділи дома, бо були жидівські свята.

Аж тоді прийшли наші до голоми по розум, коли мали своїх власних дітей учителями. Тоді вже старалися мати в своїх школах своїх українських учителів. Та коли б ті учителі розуміли свої обовязки так, як ось вище згадана жидівка.

Настали прикріші часи. А жити тре-

ба. Я купив трока й почав возити фармерські продукти до Едмонтону. Зразу мені ця робота ішла не зле. Та вкоротці й та робота не давала існовання. Продукти впали на ціні дуже низько, то й перевіз не міг бути високий. Треба було возити хіба за саму ґазоліну. А де інші розходи, а робота? Стайні заїздні теж вийшли з моди. Фармері почали вживати автів та троків. Коней пустили на пасовиска. Самі фармері почали складати свої продукти на один трок і везти до Едмонтону. А потім стали модними великі троки, так, що я зо своїм малим троком не мав змоги з ними рівнатися.

Діти підросли і треба було посилати їх до вищих ґрейдів. То була одна причина, чому я покинув Чіпмен. А друга та, що приупав я на бизнесі з стайнею. Формально я її лишив за податок, а колись заплатив за неї поверх пять тисяч доларів.

Так я внедовзі забрив аж до Едмонтону, де живу з родиною й досі. Діти ходять далі до школи. Я потрохи заробляю та й живемо, як можемо. Маю пять дочок і двох синів. Ще старенькі мама є при мені. Вже геть подалися. Робота, злидні лишили на них свої сліди. Мама окалічіли на руки від них.

А я почуваюся, що старість загостила й до мене. Багато треба було напрацюватися за тих сорок літ життя в Канаді. Вже знемагаю. Здається мені нераз, яка робота легка, та коли візьмусь за неї, а я не маю сили. Звичайно старість.

Ось так минули мені літа в Канаді. Сорок літ. Гляну назад, здається не довгий вік, але пережив багато доброго й гіркого, але гіркого більше. Іншим вдалося. Пощастило й добре живуть. А іншому інакше. Заблисне щастя, як сонце зза хмари, трошки потішить і знов зайде. І знов неборак очікує його, щоб бодай колись хоч трошки засвітило. Так є й зо мною.

Михайло Сташин.
Едмонтон.

Я НЕ БОЮСЬ ТЮРМИ.

Я не боюсь тюрми і ката,
Вони для мене не страшні,
Страшніш тюрма у рідній хаті,
Неволя в рідній стороні.

Мені не встид носить кайдани
За волю краю і братів.
То сором — золоті жупани
Носить, нанявшись до катів.

Нехай нас мучать і катують,
А слова правди не убють;
Нехай кати всі бенкетують,
Час прийде — разом пропадуть...

Що нам тюрма?! — То слава наша,
Ми всі тепера у тюрмі,
Всі пєм одну ми скорбну чашу,
Одна вона — тобі й мені.

В кого є совість і надія,
Того ця чаша не мина,
Той випити її зуміє
Усю, усю, до дна, до дна.

Кого у краще віра гріє,
Тому ця чаша не страшна. —
Вона прибавить ще надії
І більше укріпить вона.

Олександер Кониський.

ЧИСЛО УКРАЇНЦІВ ЗРОСТАЄ

Урядовий перепис населення Канади в 1931 році виказав, що в Канаді було тоді 225,113 душ українського походження, а 252,802, для яких українська мова була рідною (матірною). З тих, що були українського походження, 73,606 жили в Манітобі, 63,400 — в Саскачевані і 55,872 — в Алберті. З тих, що для них українська мова була рідна, 82,908 жили в Манітобі, 70,545 — в Саскачевані і 60,266 — в Алберті. Іншими словами, з 225,113 душ українського походження в Канаді 192,878 жило в трьох степових провінціях; з 252,802 душ української мови 213,719 жили в трьох степових провінціях. Публичною тайною було, що як наведені числа не відповідали дійсности, то лише під тим зглядом, що так число людей українського походження, як і число людей, вживаючих української мови, було далеко більше, однакож вони губилися через невміння відповісти на питання про народність та мову. „Український Голос" в своїм часі звертав на це увагу та давав докази, що якраз багато українців через свою національно-політичну темноту, або через неменшу темноту тих, що провадили перепис, були записані хибно і, замісць до українців, причислені до других народностей, або й послужили до створення ніде в світі неіснуючої народности „австрійської" з австрійською рідною мовою! Бо австрійські німці, наскільки вони є в Канаді, ніде не називають своєї народности австрійською, а тимбільше не називають австрійською своєї рідної мови. Вони німці, що говорять по німецьки, і ніхто інакше їх записати не може.

Від 1931 року минуло пять літ, як в літі 1936 року відбувся в степових провінціях Канади (не в цілій Канаді!) новий перепис населення. Пять літ від 1931 до 1936 року були літами економічної депресії і майже цілком спиненої іміґрації. Коли в тих роках українське населення Канади зростало, то тільки через природний приріст, що менше-більше мусів відповідати приростові інших народностей в Канаді. Маючи це на увазі, варто приглянутися цифрам про перепис населення в 1936 році. Звіт про вислід цего перепису щодо віку населення трьох степових провінцій, його подружнього стану, походження, горожанства, рідної мови і др. якраз оголосило Домініяльне Статистичне Бюро в Оттаві в Бюлетині ч. XXIII. Оголошені числа заслугують на увагу. Коли вони й не виказують дійсного приросту українського населення в Канаді, то показують бодай зріст його національної свідомости.

Таблиця 3 показує, що в 1936 році було в Манітобі 86,982 особі українського походження, в Саскачевані — 75,984, в Алберті — 63,073. Іншими словами, в кожній з степових провінцій було вже більше людей українського походження, чим пять літ попередно було людей української мови, а разом в трьох провінціях було 226,039 людей українського походження, тобто вже більше, чим пять літ попередно було людей українського походження в цілій Канаді. Людей українського походження нараховано було в 1931 р. в степових провінціях 192,878, — значить 33,161 менше, чим в 1936 році.

Таблиця 9 показує, що в 1936 р. було в Манітобі 89,650 осіб, що вважали українську мову за свою рідну, в Саскачевані було таких 79,183, в Алберті — 66,109. Разом робить це 234,942 особі, що вважали українську мову за

свою рідну. В 1931 р. було в трох степових провінціях 213,719 осіб, що вважали українську мову за свою рідну, отже за 5 літ в степових провінціях прибуло 21,203 особі української мови. Порівнуючи цей приріст з приростом людей українського походження, треба признати, що він вже не є такий вдоволяючий, хоч все таки число української мови остає більше від числа людей українського походження. Для 8,913 людей в західній Канаді українська мова була в 1936 році рідною мовою, хоч вони не були українського походження. В 1931 р. було таких людей в західній Канаді 20,840.

Як в порівнанню з приростом українського населення виглядає загальний приріст населення в степових провінціях Канади? В 1931 році Манітоба мала загально 700,139 жителів, Саскачеван — 921,785, Алберта — 731,505, разом 2,353,529 жителів. В 1936 році Манітоба мала 711,216 жителів, Саскачеван 930,893, Алберта 772,-782, разом 2,414,891. У всіх трьох провінціях прибуло за 5 літ тільки 61,362 жителів, підчас коли самих українців прибуло 33,161. Значить, більша половина приросту — це самі українці...

Однакож з цего ще за скоро витягати заключення. Пригляньмося на поодинокі народности, як вони зростали або убували.

Гляньмо на „австрійців". В 1931 р. було їх в Манітобі 8,858, в Саскачевані 17,061, в Алберті 6,737, разом 32,656. Однакож звіт з 1936 р. говорить просто страшну історію. Він показує, що в Манітобі лишилося вже лиш 3,414 „австрійців", в Саскачевані 6.976, в Алберті 6,363, разом 16,153. Іншими словами, більша половина „австрійців" вимерла, чи десь зникла. Як так дальше буде йти їх вимирання, то може при слідуючім переписі вони вже взагалі зникнуть з канадійської статистики. Що дай Боже!

Підчас перепису в 1931 р. виросли в Канаді несподівано, як гриб по дощи, поляки до числа 145,503 душ, з чого в Манітобі мало їх бути 40,243, в Саскачевані 25,961, в Алберті 21,157 разом в трьох провінціях 87,361. Що ж каже перепис в 1936 році? Цей перепис нараховує вже в Манітобі лише 35,136 поляків, в Саскачевані 25,997, в Алберті 24,060, разом 85,193. Значить, число поляків за пять літ змаліло, головно в Манітобі. А чому змаліло? Бо ясна річ, що при попереднім переписі багато українців через непорозуміння записано як поляків. Галичина дісталася під Польщу, отже людей, що походили з цеї „Польщі", записували вже як поляків і то на цілій лінії — польського походження і польської мови, — так само, як і других записували та записують як „австрійців" — походженням і мовою.

Частина українського населення Канади походить з Буковини, а Буковина дісталася по війні під Румунію. А-ну погляньмо в статистику, що вона говорить про румунів в Канаді. В 1931 році статистика виказала в Манітобі 2,087 румунів, в Саскачевані 9,530, в Алберті 4,712, разом 16,329. В 1936 р. бачимо досить відмінні числа. В Манітобі румунів є вже лиш 1,776, в Саскачевані 7,797, в Алберті 4,634, разом 14,207. Отже число румунів в Канаді скорчилося так само, як число поляків. Причина без сумніву та сама. Українців записувано як румунів, тому що вони походять ніби з Румунії. Однакож котрий за собою упімнеться, то його записують, як українця.

Образ не був би повний, як би не звернути уваги на ще одну народність а то російську. Статистика з 1931 р. показувала далеко більше число росіян, чим можна їх найти в Канаді. І

так в Манітобі було їх 11,573, в Саскачевані 35,421, в Алберті 16,381, разом 63,375. В 1936 р. найдено їх в Манітобі 6,101, в Саскачевані 22,129, в Алберті 12,675, разом 40,895. Іншими словами число росіян в трьох західних провінціях Канади в протягу пяти літ зменшилося близько 23,000.

Коли в протягу пять літ число поляків, румунів, росіян і „австрійців" зменшувалося, то число українців збільшувалося. Ясна річ, що число українців збільшувалося через те, що до українців переходили ті, що перед пяти роками були почислені за поляків, румунів, росіян і „австрійців".

Коли вже згадано статистику людей, що подають українську мову, як свою рідну, то також не від річи було б близше їй приглянутися. В 1931 році статистика подавала такі числа:

В Манітобі було 1,181 людей, що говорили румунською мовою; 907, що говорили мовою австрійською; 31,758, що говорили мовою польською; 3,746, що говорили мовою російською; 82,-908, що говорили мовою українською.

В Саскачевані було 6,170 людей, що говорили мовою румунською; 1,510, що говорили мовою австрійською; 18,742, що говорили мовою польською; 17,085, що говорили мовою російською, і 70,545, що говорили мовою українською.

В Алберті було 2,477 людей, що говорили мовою румунською; 1,001, що говорили мовою австрійською; 15,-747, що говорили мовою польською; 7,344, що говорили мовою російською, і 60,266, що говорили мовою українською.

В 1936 р. при переписі вийшли такі числа:

В Манітобі було 1,332 людей, що говорили мовою румунською; 950, що говорили мовою австрійською; 31,-314, що говорили мовою польською; 3,553, що говорили мовою російською, і 89,650, що говорили мовою українською.

В Саскачевані було 6,594 людей, що говорили мовою румунською; 1,780, що говорили мовою австрійською; 21,-381, що говорили мовою польською; 16,423, що говорили мовою російською, і 79,183, що говорили мовою українською.

В Алберті було 3,612 людей, що говорили мовою румунською; 2,269, що говорили мовою австрійською; 20,461, що говорили мовою польською; 8,650, що говорили мовою російською, і 66,-109, що говорили мовою українською.

Коли порівнаємо ці числа, то не без здивування побачимо, що не тільки збільшилося і в Манітобі і в Саскачевані і в Алберті число людей, що вважають румунську мову за свою рідну, але й у всіх трьох провінціях збільшилося число людей, що неіснуючу „австрійську" мову вважають за свою рідну, збільшилося в Саскачевані та в Алберті число людей, що польську мову вважають за свою рідну, і в Алберті збільшилося число тих, що російську мову вважають за свою рідну. Цим треба пояснити, чому приріст людей української мови не йшов в парі з приростом людей українського походження.

Ще одно цікаве виявляє статистика з 1936 року. В 1936 році було в Манітобі 5,541 людей уроджених в Австрії, 44,549 уроджених в Польщі, 3,-535 уроджених в Румунії і 20,095 уроджених в Росії; в Саскачевані 9,314 уроджених в Австрії, 30,760 уроджених в Польщі, 9,913 уроджених в Румунії і 28,647 уроджених в Росії; в Алберті було 5,833 уроджених в Австрії, 31,-024 уроджених в Польщі, 6,873 уроджених в Румунії і 15,765 уроджених в Росії. З тих людей в Манітобі було ще 1,107 підданих Австрії, 11,563 під-

даних Польщі, 836 підданих Румунії і 4,192 підданих Росії; в Саскачевані 1,-813 підданих Австрії, 10,990 підданих Польщі, 1,925 підданих Румунії і 6,-045 підданих Росії; в Алберті 1,516 підданих Австрії, 14,311 підданих Польщі, 2,019 підданих Румунії і 3,989 підданих Росії.

Щодо полу люди, записані як українського походження, діляться так: в Манітобі 45,740 чоловічого полу, 41,-242 жіночого полу; в Саскачевані 40,-564 чоловічого полу, 35,420 жіночого полу; в Алберті 33,567 чоловічого полу і 29,506 жіночого полу. Перевага чоловічого полу над жіночим є у всіх провінціях і в кожній народности.

Мир. Стечишин.

ЧИСЕЛЬНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ В БЕРЕЗНІ 1919 р.

(Подав: І. К. в 3 числі „Літопису Червоної Калини" за березень, 1937 року).

Про чисельний стан У.Г.А. ми дотепер не мали майже ніяких даних. Щойно тепер удалося найти одно таке зіставлення. А саме — один з актів Харчевого Уряду при Державнім Секретаріяті Внутрішніх Справ (Ад ч. 1.408, Ад І. ЧХ. 2205), що подає **„Запотребовання харчу й паші на квітень для Української Армії в Галичині"**, має на початку, перед сумаричним зіставленням скількости запотребованих харчів, також зіставлення чисельного стану УГА в березні, 1919 р., й сподіваного стану в квітні.

Подані числа були безперечно дуже заокруглені й через те відбігали від дійсного стану УГА в березні 1919 року певно о кілька тисяч — але все ж таки вони, з огляду на цілковитий брак інших даних — мають документарну вагу. Цей акт находиться в рукописнім відділі Бібліотеки Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Це зіставлення подає такі числа:

Стан теперішний (у березні 1919): осіб в полі 65,000, старшин 4,000, коней 8,000; стан сподіваний: осіб 100,000, коней 12,000.

Стан в запіллю: осіб 55,000, старшин 2,000, коней 2,650; стан сподіваний: осіб 60,000, коней 3,000.

Разом осіб 120,000, старшин 6,000, коней 10,650; сподіваного стану разом осіб 160,000, коней 15,000. (Дальше подана скількість запотребованих харчів).

Повищий стан, з датою 15 марта, 1919 р. виготовив четар Олекса Черкавський, харчевий референт Інтендантури Державного Секретаріяту Військових Справ, будучи відпоручником Д.С.В.С. при Харчевім Уряді Державного Секретаріяту Внутрішніх Справ.

В казармі.

Поручник при ранньому огляді:

— Чи має хто які жалі?

— Я, пане поручнику. Прошу ласкаво покушати наше снідання.

— Ах, це прекрасна зупа!

— А наші кухарі це називають кавою.

При війську.

Старшина: Щоб ти, Гозенлюфт, зробив, як би на війні почув приказ: „Добровольці, наперед"?

Рекрут: Ну, я відступився б, щоб добровольці могли перейти.

СОЮЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ (СУМК)

Ніяка українська орґанізація в Канаді не захопила нашу молодь до таких широких розмірів, як це зробив СУМК. Ніколи в нас в Канаді не брала українська молодь такої живої, активної участи в ріжних зїздах, конференціях, зборах, сходинах і взагалі у всім тім, що робить національно-культурне життя творчим.

В протягу минулого року, відколи увійшов в життя сумківський „Плян Поширення Праці", відбулося 15 окружних сумківських зїздів, а до других пятьох йде підготовка. А коли взяти під розвагу і народні зїзди, де сумківці мали також свої програми, то до кінця 1937 року число зїздів, на котрих сумківці брали активну участь, досягне до 30. Також в 1937 році відбулася інструкторська школа та сумківський Карнавал, на котрому була до великої міри зїздова програма.

Зважити це все, то СУМК безперечно являється найживійшою, найактивнійшою українською молодечою орґанізацією на американському континенті. Ця активна молодь згуртована в поверх 140 відділах у 18 округах. І помимо ріжних перешкод, СУМК з великим розгоном йде вперед. Нема ніякого сумніву, що в протягу кількох років вся українська молодь стане в ряди СУМК.

Не пишу це все тому, щоб лише звеличати СУМК, але пишу це тому, щоб підкреслити факт, що СУМК є одинока молодеча орґанізація в Канаді, котра збудована на дійснім українськім ґрунті. І хотяй це не в Україні, то молодь, згуртована в СУМК, тримає тісну звязь з національно-культурним життям в старому краю. Цих дві головних засаді — збуджувати дійсне українське життя тут на канадійській землі та тримати тісну звязь з національно-культурним життям там, на нашій рідній землі — є тою силою, що чимраз більше втягає молодечих сил до СУМК.

В рядах СУМК виховується молодь на культурних та життєздатних українських громадян. А коли нарід

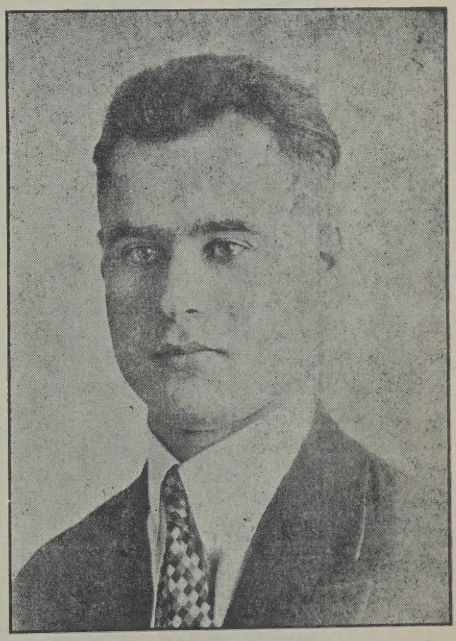

І. ДАНИЛЬЧУК — ґенеральний провідник Союза Української Молоді Канади на 1937-8 р.

має культурних та життєздатних громадян, то його будучність рожева, бо, чи то у відбудові своєї держави, чи у творенню свого власного національно-культурного життя поза межами України, такі громадяне являються однаковою силою в обидвох цих напрямах.

Отже культурна українська молодь, це будучність нашого Великого Ідеалу, — Самостійної й Соборної України.

Коли зважити обставини, під якими наша молодь працює, і зважити діяльність та результати діяльности, то мусимо склонити голови перед нашою молодечою силою. Але це не значить, що ми вже всьо осягнули, що нам не треба дальше поступати, йти вперід. Ні труди, ні жертви не повинні спинити нас, аж доки не станемо на сильний, твердий український фундамент, доки власними руками не повісимо жовто-блакитній прапор на ратуші золотоверхого Києва.

Петро Крипякевич.

Контестанти в красномовстві на Зїзді Союза Української Молоді Канади, що відбувся в днях 15, 16 й 17-го липня, 1937 року, в Саскатуні. В передному ряді сидять, з зліва на право: п-на Д. Ціпивник, репрезентантка округи „ЗБРУЧ", ч. 17, членка з 44-го відділу СУМК в Бруксбі, Саск. П-на Н. Грицюк, репрезентантка округи „ПИЛЯВЦІ", ч. 13, членка з 65 відділу СУМК в Дейсленд, Алберта. П-на М. Семко, репрезентантка округи „ВЕРХОВИНА", ч. 15, членка з 2-го відділу СУМК в Гефорд, Саск. Стоять в другому ряді, з ліва на право: Пан І. В. Вережак, репрезентант округи „КУБАНЬ", ч. 16, член 104-го відділу СУМК в Ст. Джуліен, Саск. П-на М. Костинюк, репрезентантка округи „ЛИМАН", ч. 3, членка 75-го відділу СУМК в Денбрі, Саск. Пан В. Н. Кирилюк, репрезентант округи „БАТУРИН", ч. 7, член 121-го відділу СУМК. в Інсінґер, Саск.

ЖІНКА НА СТОРОЖІ РІДНОЇ КУЛЬТУРИ

Зі всіх чинників, що творять народ, що відріжняють один народ від другого і що тримають нарід в купі, найважнішим є культура. Навіть расове походження не є таким важним чинником, як культура народу. Обєднання людей культурними способами є сильніше ніж почуття спільного походження. В історії є знані випадки, де нарід одного і того самого расового походження розділився і розбився через те, що в него витворилося дві окремі культури. З другого боку спільна культура є сильнішим чинником ніж спільна територія. Жиди наприклад не мали своєї території через приблизно дві тисячі літ, а затрималися жидами лише через своєрідну, окрему від всіх других народів, культуру.

Що є культура? Культура це є збір всієї духової творчости народа. В зміст культури входить в першій мірі мова і занимає найважніше місце, тому, що мовою майже вся та творчість висловлюється. Дальше в зміст культури входять пісні, народна словесність та письменство, що виявляє народний світогляд. Культура це є також звичаї святочні, побутові, спільне пережиття, перекази та традиції. Релігійний обряд багатий та повний своїм змістом є також дуже великою частиною народної культури. А дальше до народньої культури належить і народне мистецтво, як поезія, музика, малярство, будівництво, різбарство, ноша, вишивки, писанки та всякі інші ручні вироби.

Між тими всіми проявами культури, як вже було сказано, мова стоїть на першім місци. Без мови тяжко собі уявити нарід, або його духову творчість. Мова є способом вислову думок, отже на мові основується все культурне і політичне життя. Якою важною справою для політичного життя є мова, можна навести примір з того, що от ще недавно і Москва і Польща не хотіли признати, що ми маємо свою мову окрему від московської та польської. Не признаючи нашої мови, вони не признавали б і нашого народу, а тим самим вони мали б право підсувати нам свою мову вперед як урядову, а відтак як державну по школах, а остаточно несли б її до наших домів.

З мовою близько звязані пісні і усна словесність. Перші висловлюють враження і настрої душевні, оспівують життя народу, а устна словесність виявляє народну філософію і погляд на життя. Для народу, що не має можливости розвивати своєї мови в школі ці два чинники є дуже важні. Про значіння письменства та літератури навіть не потрібно говорити, бо це кожному відоме, що розвиток народу найскорше судиться по тім, яку він має літературу. Менше видним є вартість релігійного обряду і ріжних звичаїв, як побутових, весільних, похоронних або святочних. Одначе релігія для народу надає більше тревалої вартости, підносить нарід і зберігає його. Тому релігійний обряд разом з святочними та побутовими звичаями і з другими народними прикметами заповнюють цілу важну прогалину в деннім життю народа і своїм змістом надають людині конкретного вигляду. Уявім собі українську родину, або дім, де різдвяні свята святкують без куті та всіх тих страв, що наш звичай приписує. Нехай українець зайде до такої хати на святий вечір і не почує там української мови, не почує коляди, не відчує святочного настрою, чи прийде йому хоч на думку, що він в українській ха-

ті. Навіть хоч би в хаті говорилося рідною мовою, то там вже нема нашої душі.

Окреме місце і значіння занимає народне мистецтво, що включає поезію, музику, малярство, а дальше будівництво, різбарство, ношу і ріжні ручні вироби, як килими, вишивки, писанки і тим подібне. І тут український нарід виявив свою окремішність від других народів. За примір можна навести навіть будівництво, хоч загально воно не

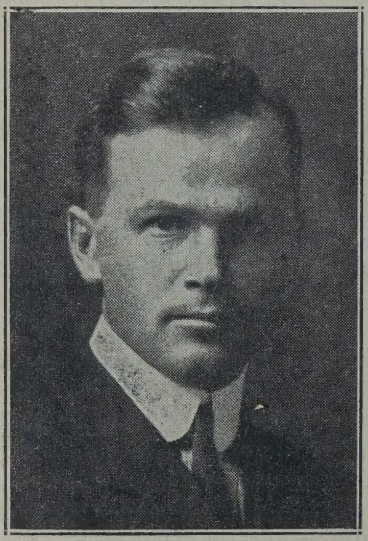

ІЛЯ КИРІЯК — ґенеральний писар СУМК на 1937-8 рік.

уважається таким дуже важним культурним чинником. Візьмім перше ліпше село з Гуцульщини з його будинками включаючи і церкву і поставмо до порівнання, хоч в уяві, яке небудь село з Польщі, або Мадярщини, то ріжниця кинеться в очі відразу. Як одно буде українське, так друге в порівнанню цілком чуже. Ще ліпшим приміром може служити ручне народне мистецтво, як вишивки та писанки, що своїм змістом, технікою і загальним кольоритом відріжняється від ручного мистецтва наших сусідів.

З тих кількох наведених примірів видно, що культура надає народові певну якість, а тимсамим вона має для нації першорядне значіння. Каже Масарик, що як успіх одиниці в життю залежить від її якости, так від культури нації і від її типу та висот залежить доля нації.

Розбираючи докладніше значіння культури для нації я скажу, що воно лежить в слідуючих фактах:

1. Культура дає народові однаковий зміст в духовім життю. Коли нарід має ті самі моральні і естетичні поняття, коли він має ті самі побутові звичаї, ті самі святочні звичаї, коли він має ті самі традиції, а головно, коли має ту саму мову, то це вже дає тому народові стільки спільних прикмет, що вистарчає, щоби той нарід тримався разом.

2. Коли нарід має свою культуру і з одного боку вона його обєднує, то з другого боку, оскільки вона ріжниться від культури других народів, остільки більше вона вяже той нарід разом і відмежує його від других народів. А коли в однім народі витвориться дві окремі культури, той нарід стоїть на передодні розбиття, як ще не розбився. Для приміру можна навести Німеччину і Австрію, котрих головна ріжниця лежить в релігії. А дальше словаки та хорвати поділилися через азбуку.

3. Маючи спільну культуру, нарід знаходить лекшу можливість порозуміватися між собою, а тимсамим виявляти свою окрему національну приналежність перед другими народами.

4. Спільна культура побуджує і викликає дальші спільні інтереси, і коли та спільна культура стане високо, вона не терпить перепон до дальшого

росту, бо вона хоче рости, розвиватися і орґанізуватися, а на всякі наскоки на неї вона побуджує людей до оборони і до боротьби. Культура є мілітантна і хоче завойовувати якнайширші круги. За примір можна навести те, як наша культура ширилася по Москві, поки Московщина не піднеслася. Народи, що шукають собі місця на експанзію, висувають думку про потребу ширення вищої культури поміж менше просвічені народи в Азії та Африці. Коли Італія воювала з Етіопією, то явно висувала думку, що Етіопія має багато до зискання, коли її Італія опанує, бо набереться вищої европейської культури. Дальше знаємо, що Німеччина воювала в послідній війні під претекстом оборони своєї німецької культури. З другого боку, коли обставини на войовничість не позволяють, то культура служить як знаменитий примір пасивного опору. Був час в нашій історії, що Україну були опанували литовці, які були слабші культурно і українці були їх майже засимілювали. Помимо того, що вони були фізично сильніші, то вони приняли нашу мову і нашу віру. Так само нераз приходиться задуматися над тим, як то сталося, що Польща панувала над нашими західними землями з перервами через яких 600 літ, а москалі через яких 300 літ, і ні одному ні другому не вдалося нашого народу засимілювати. Відповідь лише одна. Українці не засимілювалися лише через те, що мали свою власну і окрему культуру, яка ріжнилася від культури ворогів і чужої культури до себе не допускала.

Знавці культур твердять, що українці створили собі цілком самостійну і окрему культуру від своїх сусідів так на матеріяльному полі, як і на умовому, яка є без порівнання вища від етнольоґічної культури москалів, поляків, білорусів, румунів та словаків. Вона несвідомо відіграла в нашій історії ролю збереження нашої нації. Ми мусимо причинитися до того, щоби наша культура стала в нас, українців, по цілому світі свідомим чинником. Ми одначе мусимо постаратися, щоби наша культура стала в нас тим свідомим чинником національним. Ми мусимо поставити справу національної культури на таке становище, щоби її свідомо берегли, своїм нащадкам передавали і старалися нею заповнити душі нашого молодого покоління. Мусимо бути свідомі того, що як ми самі цего не зробимо, то душі нашого молодого покоління заповнить чужа культура, а як вона це зробить, тоді ми в боротьбі програли. Тоді ми будемо мати українські баняки чи горшки заповнені не голубцями чи борщем, але анґлійськими паями. Коли

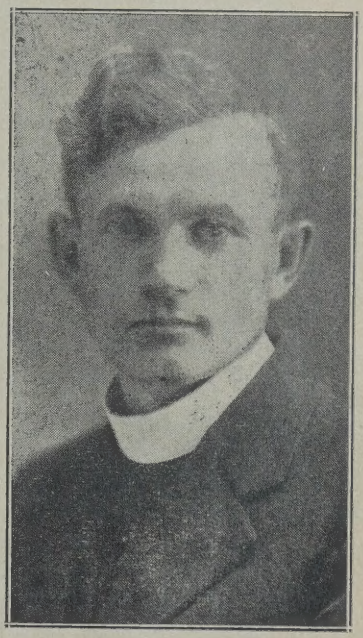

О. П. САМЕЦЬ — ґенеральний капелян СУМК на 1937-8 рік.

ми так усвідомимо собі справу рідної культури, тоді не будуть страшні вороги, які над нами покищо запанували. Ми зможемо завсігди числити на те, що де українці не знайшлися б, то їх їхня культура збереже і коли навіть хтось засимілюється, то він або поверне, або принаймі не буде стидатися, що він походить з українського народу.

Ми в Канаді хочемо зберегти себе, хоч рівночасно хочемо бути добрими горожанами. Одно другому не шкодить, але помагає. Ті горожане, що знають, що цей край має для них і може їм дати, а крім того задержали своє народне „я", є найкращими горожанами. Найгіршими горожанами є ті, що чужого не знають і свого відреклися. З таких власне походять бандити, кримінальники і розбишаки так в Канаді, як і в Злучених Державах. Отже, коли є хто, що не погоджується з тим, що ми повинні затримати рідну культуру, щоби зберегти свою національну окремішність, повинен погодитися з тим, що зберігаючи свою культуру, ми станемо кращими горожанами.

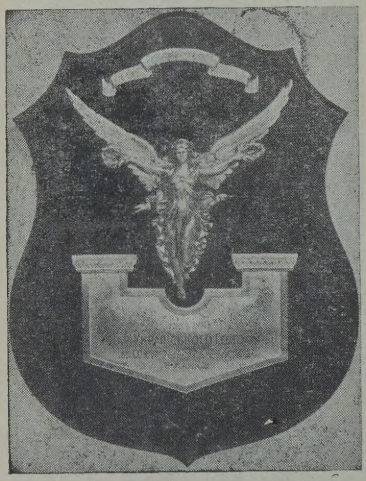

Срібний щит, на дубовій підставі, дарований видавництвом „Український Голос" 2 роки тому, організації СУМК для заохоти молоді до праці на українськім полі. Цей щит тепер переходить з рук до рук поодиноких відділів, як нагорода для сумківців, що виходять переможцями у контестах красномовства.

З практичного боку українці не то, що не стратили, але багато скористали на тім, що за послідних 25 літ продовжали свою культурну роботу в Канаді. Українці в Канаді за послідних 25 років виховали в своїм дусі в своїх Інститутах сотки учителів, десятки професіоналістів, заснували кілька видавництв, надрукували десятки книжок і тим всім поставили український нарід в Канаді на такий уровень, що наші співгорожане анґлійці ставляться до нас нині з повагою. Нині в деяких провінціях, як наприклад в Саскачевані, в підручниках для публичних та середних шкіл поміщено кілька українських поезій та витягів з української літератури. Нині в університетах Манітоби і Саскачевану дають місце для української мови і літератури, і ми цілком певні, що час дуже короткий, коли нашої мови будуть вчити в середних школах так, як тепер вчать французьку мову. Хто памятає, як на нас ті самі люди дивилися 30 років назад, яка неприємна була назва „ґалішен", той не може не добачити величезної користи для наших людей поодиноко і загально. Дехто памятає ще ті часи, коли слово „ґалішен" було настільки обидливе, що коли анґлієць назвав анґлійця „ґалішеном", то обиджений скидав плащ і ставав до бійки в обороні своєї чести. Нині ґалішени винародовилися і засимілювалися в українців і ті українці здобули собі честь і повагу. 30 літ тому не одна наша дитина, опинившися між чужими, встидалася признатися, якого вона походження, а нині наші діти гордяться, що вони є українці. В анґлійських діточих часописах нераз можна бачити листи наших дітей, в яких вони просять дру-

гих дітей писати до них і про себе спеціяльно згадують, що вони є українського походження. І так має бути.

Для своєї власної чести і поваги ми повинні додати всіх старань, щоби продовжати нашу культурну роботу в Канаді. Способів, якими ми можемо найуспішніше плекати рідну культуру, є кілька. Та найважніший з тих способів є — домашнє виховання. Перше оточення дитини це є дім. Перші враження дитина виносить з дому. Ті перші враження лишаються в дитини підставою на ціле життя. Коли ще з ранної молодости дитина буде розвиватися на ґрунті рідної культури з рідною мовою, з милозвучними піснями та з повним змістом побутовими та релігійними звичаями, то в будуччині з такої дитини буде певна та трівка опора для цілого народу. Тому, що в цілім процесі людського життя дитячий вік є найважніший, на дім та на жінку припадає та велика місія плекати рідну культуру і стояти на сторожі культури. Весь порядок домашного

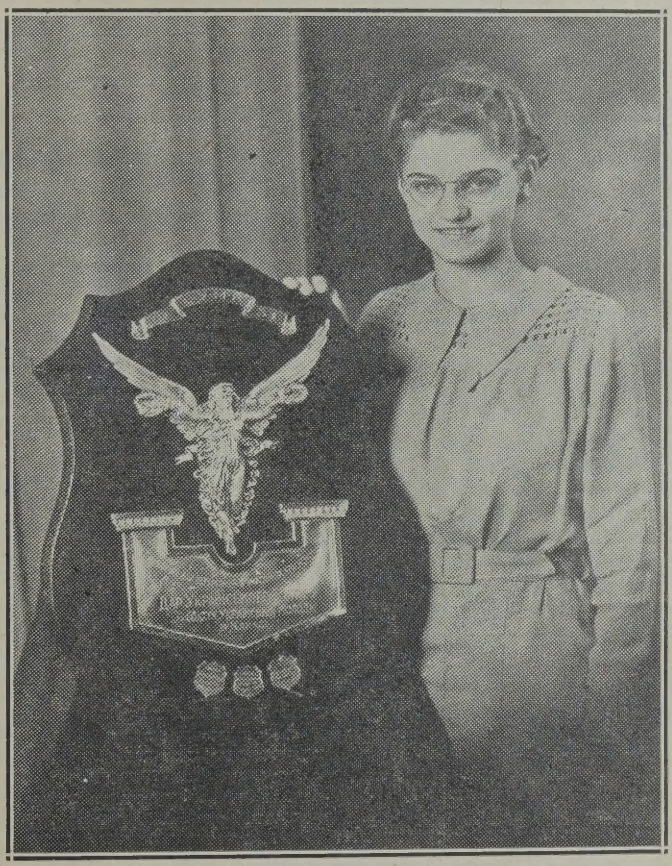

П-на Н. Грицюк — репрезентантка округи „ПИЛЯВЦІ", ч. 13, членка 65-го відділу СУМК в Дейсленд, Алберта, що виграла першу нагороду в контесті красномовства на зїзді СУМК в Саскатуні, 16-го липня, 1937 року. Нагородою є щит подарований „Українським Голосом".

життя є під наглядом жінки. Коли чоловік іде до роботи в поле, чи до канцелярії, то жінка лишається дома з дітьми. Вона має найбільше нагоди виховати дітей так, щоби їх душі були заповнені українським змістом.

П-на А. ОРТИНСЬКА — всеканадійська Сумківська королева вибрана і коронована на карнавалі в Сенді Лейк, Ман. Королева Ортинська репрезентує відділ ч. 1 в Саскатуні. Її родичі фармерують в околиці Вереґін. Минувшого року теперішня королева була студенткою в Інституті ім. П. Могили. — Корона роблена і взорована п. Ю. Бриком зо Саскатун. Мантія також взорована п. Бриком, але вшита п-ною Марко з Вінніпеґу. Матеріял для мантії постарав Союз Українок Канади, а роботу оплатила манітобська екзекутива тоїж орґанізації.

До справи плекання рідної культури ми мусимо в першу чергу збудити найглибший інтерес в найширших масах українського жіноцтва. Цей обовязок лежить найбільше на тих жінках, які є просвічені і є свідомі своїх обовязків. Їх обовязком є зблизитися до менше просвічених жінок і втягати їх в орґанізацію, щоби через орґанізацію мати до них доступ і в такий спосіб ширити свою місію.

Кожна свідома українська жінка повинна виразно собі усвідомити, що вона є покликана своїм народом більше ніж чоловік плекати рідну культуру і ширити її через свій власний дім, а дальше через орґанізацію доступати до других домів. Це є велика відповідальність і ніхто не сміє бути легкодухом. Хто є свідомий ваги цеї справи, а в практичнім життю занедбує її, того можна назвати народним зрадником. Українські жінки повинні собі взяти за примір римо-католицьких єзуїтів, що з такою відданістю, з такою впертістю ширили свою місійну роботу наражуючися не тільки на невигоди, але на тяжкі муки і на смерть, як це бувало між індіянами. А чейже виховуючи своїх власних дітей, до яких в нас є стільки любови, ми фізично не переходимо мук. В такім завданню є тільки приємність і велике душевне задоволення, що наші діти дістають відповідне приготовання до дальшого життя. Тай перед народом ми виконуємо народний обовязок, який ніхто другий не може виконати, тільки жінка.

В нас є багато щирих патріотів, що хотіли б, щоб з їх дітей були добрі українці, але не знають, як до цего братися. Ми мусимо подбати, щоби

весь порядок нашого денного життя по домах був свій. Ми не сміємо від цего на крок відступати. Ми мусимо звернути спеціяльну увагу на мову, бо мова є підставою усієї культури. Головно для нас в Канаді це є дуже важна та пекуча справа, бо скільки то дітей виростає від колиски не чуючи своєї мови. Якраз в тім ми робимо найбільший промах, який опісля відбивається на цілім життю дитини. Ми повинні уложити собі народні заповіди і на першу заповідь приписати рідну мову, як мову розговірну в родині. Ті, що мають власні діти, знають, що діти мимоволі вироблять собі навичку говорити чужою мовою, бо через школу і через чуже оточення вони набувають більший засіб слів та висловів в чужій мові. Коли б одначе по домах безнастанно зверталося на це увагу, коли б батьки розмовляли з дітьми рідною мовою, то цілком певно цему можна б запобігти. Коли діти будуть виростати від колиски в рідній мові, то наше завдання буде в великій мірі сповнене. Цей обовязок належить перше до жінок, бо вони мають під своїм наглядом дітей від ранку до ночі.

П-на ОЛЯ ЩЕРБАНЬ — сумківська королівна на Саскачеван, вибрана на карнавалі в Сенді Лейк, Ман. Королівна Щербань репрезентує відділ 139 в Гефорд. Родичі її мешкають в тімже місті де через минувших 20 років провадять бизнес. Вона є студенткою Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні.

Найбільше помічним чинником в навчанню мови є читання. Всі діти люблять казки, байки. Для дітей казки мають дуже важну виховавчу вартість. При помочі казок і байок дітей можна навчити читати і писати по українськи, поки вони підуть до школи. А коли вже підуть до анґлійської школи, то вже зможуть самі читати легкі байки чи казки. Діти також дуже люблять виучувати напамять вершики та пісеньки, що є для них зрозумілі і є звязані з їх денним переживанням. Вони люблять вислови, що римують. Такі вислови легко запамятати: Приміром:

Де є, де є, той літак,
Що в горі фуркоче так?
Діти чують, як гуде,
Та не знають тільки де.

Біжить зайчик дорогою тай скаче.
Обтирається лапками тай плаче.
Всі ж городи я обійшов
І ніде капустиці не найшов.

Кожна мама може навчити своїх дітей таких вершиків і пісеньок, поки вони підуть до школи. І це є другий крок, котрий не кому іншому припадає, як жінці-мамі.

Правда і не всі жінки до того приготовані. Неодна мама оцінювала би відповідні підручники до того, а тих підручників в нас нема. Наша література діточа є ще дуже маленька і слабенька. Анґлійці під цим зглядом дуже поступили. Зайдіть до якої будь анґлійської книгарні, а там знайдете все, що дитині потрібно. І вершики і

образки і слова під образками. На Україні десь в 1926-8 роках були видані деякі книжочки, що були дуже зближені до таких книжочок, як анґлійці мають, але відколи Москва взяла інший курс до національного питання, від тоді ми тих книжочок не можемо дістати. Є і в Галичині видавництво п. Таранька, і це видавництво за послід них кілька років видало дуже багато такого матеріялу. Однак українські видання в Старім Краю є для наших дітей в Канаді менше зрозумілі, не зовсім відповідні до нашого життя і тому в нас виринає конечність або розпочати таке видавництво для дітей в Канаді, або допомогти матеріяльно видавництву п. Таранька і поробити з тим видавцем відповідні зарядження, щоби дістати такий матеріял, який нам потрібний.

П-на МАРІЯ АХТЕМІЙЧУК — вибрана і коронована на зїзді в Прінсвил, Саск., минулого року. Перша сумківська королева, що мала сумківську корону. Вона є членкою відділу ч. 106 в Гемтон, Саск.

Союз Українок Канади може найкраще розуміє трудности матерей, які не можуть дістати відповідного матеріялу для дітей і тому має на думці створити фонд в сумі кількох соток доларів на початок і збільшити діточу літературу. Нашим бажанням було б, щоби та література була велика і не дорога. Ціни мусять бути дуже приступні, а може наша думка розростеться так, що ми зможемо деяким матерям посилати такі підручники за дурно. Ми думаємо, що це справа так великої ваги, що навіть дуже спеціяльні зусилля до набуття такої літератури і поширення її будуть оправдані.

В злуці з домашним вихованням є ще одна дуже важна справа. В дітей дуже часто є так зване почуття менше вартости. Діти стидаються признатися до того, що вони є українського походження. Таке почування в дітей є ніщо іншого, як доказ того, що ті діти не дістали відповідного виховання. Таке почуття дитини є доказом, що родичі не защепили в душу дитини, що походити з українського народа це честь. Тут власне кожна мати може відограти важну і велику ролю. Кожна може виховати дитину так, що дитина буде горда свого українського походження. А щоби це зробити, то треба дитині переповісти важніші і героїчні епізоди нашої історії. Треба, щоби кожна дитина знала, що ми мали свою державу; що наша держава була славна, що вона мала через пять сот літ своїх князів та королів. Треба, щоб дитина знала, що ми мали високо розвинену культуру, яка перевищала культури других народів. Треба сказати дитині, що ті держави, які нині над Україною панують, повинні завдячувати свою силу українцям, бо від українців вони перебрали свою науку. А остаточно треба, щоби дитина знала, що наш нарід був нарід героїв, котрий цілу Европу ратував перед ріжними азіятськими

ордами через довгі століття. Також дуже важним є, щоби дитина знала, що наш нарід був один із перших народів в Европі, що практикував у себе демократичний устрій. Коли дитина буде те все знати хоч би дуже поверховно, казочно, то вона того почуття меншої вартости не буде відчувати. Вона буде гордо признаватися, що походить з такого відважного та славного народу. Тоді буде в нас кожна дитина з гордістю підчеркувати, що вона є українського походження.

Кромі того, щоб дитина навчилася української мови і навчилася дещо про нашу минувшину, потрібно дитину виховати ще в тих звичаях, що для нас дорогі і важні. В практичнім життю вони зведуться до звичаїв на свята, але коли це заповнить душу дитини чимсь нашим, то не можна його пропустити.

Треба нам памятати, що побутова культура є поверховна і не є вічно тревала. Вона промовляє до ока, як наприклад писанки та вишивки, чи музика, що промовляє до уха. Вони є важні, але в порівнанню з релігійною культурою не є найважніші. Релігійна культура має до діла з душею людини, вона надає людині обовязки прямувати до удосконалення і через те є більше тревалою так для поодиноких осіб, як і для цілого народу. Тому треба нам тісно вязати побутову та релігійну культуру і в практиці притримувати врочистість свят великодних чи різдвяних та других.

В нас ще є одна галузь нашої культури, що вимагає окремої уваги, а це народне ручне мистецтво, що включає таке, як вишивки, писанки, народну ношу, різьбу та ріжного рода тканини. Українське народне мистецтво є одною галузею нашої народної спадщини, до якої ми ще не дійшли з повною оцінкою. В нас тільки одиниці зрозуміли вартість надбаного добра в ручних виробах. На наших еміґранток, що приїхали сюди в вишиваних сорочках та тканих горботках, було кинене пятно якогось назадництва та „ґалішенства" через селянську ношу, тому й народні вироби в нас не мали вартости. Аж як чужі звернули нам увагу на красу наших ручних виробів, тоді доперва і ми почали переконуватися, що дійсно в нашім ручнім мистецтві є небувала краса. І нині помало ми всі міняємо своє відношення до народних виробів.

З поміж всіх славянських народів українці найбільше розвинули своє народне мистецтво так з боку артистичного як і технічного. Це признають знавці людових мистецтв. На це зложилися певні причини, які сприяли розвоєві народного мистецтва. Саме ґеоґрафічне положення України дало можливість старинній грецькій, а пізнійше римській культурі прийти на Україну зарання. На підставі тих давних культур український нарід будував свою рідну культуру і постепенно творив та удосконалював свої мистецькі здібности в орнаменті та ріжних ручних виробах потрібних для денного ужитку. Під впливом демократичного державного устрою в нашій минувшині українська жінка користувалась вільними правами в родиннім та громадськім життю і повною пошаною до себе від дітей та громадянства, що безперечно впливало на її мистецьку творчість. Лише свобода особистого життя без жадних репресій могла нам дати таке багацтво народних ручних виробів, які ми маємо. Рабиня не могла б бути творцем такого скарбу. До того краса природи рідного краю також мусіла мати свій вплив на вразливу душу української жінки. Всі ті чин-

ники сприяли розвоєві нашого мистецтва.

Високо розвинені форми наших мотивів в орнаменті, ґустовна комбінація кольорів і дбайливе виконання так вишивок, як писанок та тканин дивує мистців світа та своєю пишнотою і багацтвом відмін вабить око пересічного глядача. Українське ручне мистецтво є наглядним доказом нашої мистецької зрілости і між чужими служить як знаменитий спосіб пропаґанди нашої справи. Для нас воно є невичерпаним джерелом, що дає нам безмежну можливість ужитку для ріжних потреб. А до того найкращі зразки ручного мистецтва мають окрему вартість в вихованню дітей не тільки з боку національного, але також з боку естетичного, бо розвинені естетичні поняття ушляхотнюють людину.

Перед українськими жінками лежить обовязок підтримувати те багацтво нашого ручного мистецтва в своїх власних домах і пляново поширювати його між чужими.

Союз Українок Канади розуміючи вагу рідної культури і знаючи, що жінка може бути найліпшим сторожем тої культури, намітив на цей рік три завдання, якими є: 1) Дбати про народне виховання, 2) дбати про народне мистецтво та 3) дбати про поліпшення домів. Перші два завдання є тісно звязані з рідною культурою. Коли українські жінки, зорґанізовані в Союз Українок Канади, подбають про те, щоби перевести практично в життя ті завдання, а іменно, коли заведуть рідну мову в своїх домах, коли будуть притримуватися рідних звичаїв, коли в домі буде знана рідна пісня, своя література, своя бувальщина, коли в домі будуть найкращі зразки свого мистецтва, та коли на такім ріднім ґрунті будуть виховуватися члени родини, то певно українські жінки стануть свідомими сторожами рідної культури, чим заслужать собі на велике признання і вдячність українського народу.

Савеля Стечишин.

СМІХОВИНКИ

Мудрий.

— Вчора, товаришу, вдалося мені ошукати залізницю.

— Як?

— Я купив білет до Едмонтону і не поїхав.

У лікаря.

— Прошу тепер свобідно віддихати.

— Сьогодні не можу, прошу пана доктора, щойно завтра.

— А то чому?

— Бо завтра моя жінка відїзджає на місяць до батьків.

Вияснив.

— По чому кімнати в вашому готелі?

— На першім поверху 5 доларів, на другім 4, а на третім 3 долари.

— Дякую. Ваш готель занизький для мене . . .

Останнє бажання.

Ґенґстера засудили на смерть на електричнім кріслі. Перед страченням питають його, чи має яке бажання?

— Так, — каже — хочу, щоб мене пан прокуратор потримав перед смертю за руку.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СТРІЙ

На початках української еміґрації в Канаді серед наших людей виробилося згірдливе відношення до того народного одягу, в якім наші еміґранти приїхали до Канади. Причину такому відношенню дали самі тутешні анґлійці, яким український нарід був незнаний і до якого вони відносилися з погордою. Селянський одяг, уживаний нашими еміґрантами, був для анґлійців знаком назадництва, тому й не диво, що до народного одягу в нас не було належної пошани.

В часі війни, коли національна свідомість охопила ширші верстви українського народу, відношення до народного одягу змінилося. Вишивана сорочка стала наче патріотичною відзнакою. Виступи хору Кошиця в більших містах Канади та школи танку Авраменка мали великий вплив на розповсюднення народного строю. Від того часу народний стрій став конечністю для ріжних народних свят, маніфестацій, театральних вистав, а навіть вечірниць.

В тій стадії переміни нашого відношення до народного одягу ми відійшли від правдивого строю, в якім наші батьки сюди приїхали, а натомісць прийняли та розповсюднили стрій, який не є вповні народний. Стрій, який тут принявся, є зближений до строю з Великої України. Одначе в нас несвідомо роблять ріжні похибки відносно строю, чим, розуміється, позбавляємо народний стрій його первісної форми, нарушуючи тим його красу і загальну гармонію змісту і кольору.

В послідних кількох роках в Рідному Краю пішов вперед рух відновити повітові строї у всіх деталях їх етноґрафічної вірности, щоби на підставі таких повітових строїв створити один репрезентативний народній стрій.

Союз Українок Канади також бере в обовязок зберегти вірність народного строю тут в Канаді. З тих причин, що в нас вже загально всюди принято стрій менше більше зближений до строю з Великої України, треба нам застановитися над тим, в чім ми відійшли від вірности і де робимо найбільше помилок, щоби той стрій, що вже в нас є, зробити більше вірним та стилевим. Це головно відноситься до жіночого строю, бо мужеський стрій, будучи більше скромної та простої форми, не зробив так багато відступів.

Мабуть з тих причин, що в нас стрій уживається переважно для театральних виступів, увійшло в загальне ужиття надмірне прикрашування для кращого сценічного ефекту. Тими пересадами в прикрасах стрій є позбавлений дійсної краси. Загально кидаються в очі яркі, крикливі, незгармонізовані кольори, пересада в вишиванню кожної части строю, загальна блискучість позолочених ґалянів, обшиття, ліліток і подібного. Та щоби точніше зрозуміти важніші хиби, треба окремо застановитися над кожною частею строю хоч бодай побіжно.

Щоби стрій був народний, кожна частина його мусить затримати вірну народну форму і зміст. Найважнішою частиною строю є сорочка. Відносно сорочок ми робимо ту помилку, що не притримуємося вірного крою народної сорочки і шиємо сорочки на взір модерних блюзок з круглою шиєю та широкою вишивкою на грудях, що зовсім не є природне. Найважніше вишиття є уложене в уставці со-

рочки. Той самий мотив, або зближений до него розміщується на рукаві. На грудях, не має бути вишиття, тільки скромне викінчення пазухи і ковніра, коли є ковнір. Тим самим вузьким взором викінчується маншети та підтичку сорочки.

Друга помилка відносно сорочок є густо та без ладу нашите вишиття здовж та поперек рукава часто в незгармонізованих кольорах. А нераз і самий взір вишивки буває не народний. Вишивка на сорочці повинна бути зі смаком розміщена, щоби було видно багато білого тла рукава, бо це якраз відбирає красу вишивки і надає краси цілій сорочці. Дальше, взір вишивки на сорочці мусить бути народний, а не взятий з книжок Д.М.С., або з книжок до гачковання. Колір ниток вишивки також мусить бути питомий нашому народові. В наших взорах переважають чорнобриві кольори з побічними додатками жовтого, синього та зеленого. Комбінація красок залежить на тім, з котрої части України взір походить. Треба нам запамятати те, що чим скромніше вишиття на сорочці, тим більше вартости сорочка має.

В нас чомусь принявся ярко червоний колір на спіднички і то став обовязковим. Такий колір є скорше циганським чим українським. В Галичині червона спідниця обшита жовто-синьою стяжкою була частиною однострою „січовичок". Мабуть з тої причини в нас загально принявся червоний колір на спіднички. Спідниця до народного строю повинна бути в темних тонах. Може бути засипана дрібненькими квітками або може бути в кратках. Спідниці є зібрані або фалдовані. Обшиття до спіднички переважно буває з чорної оксамітної стяжки пришитої долом в однім або двох рядах. Позолочені ґаляни уважаються не народними.

Фартушок може бути з шовкової матерії коліру допасованого до спідниці та корсетки. Взір на фартушок повинен бути прозірчастий та делікатний. Фартушки вишивані на полотні на взір ручників уважаються ненародними, хоч вони загально всюди розповсюднені. Вовняні ткані фартушки також увійшли в загальне ужиття. Запаску перевязується тканим поясом.

В нас найбільше грішать відносно корсетки або жупана. Звичайно на кожній дівчині вбраній в народнім строю, жупан чи корсетка висить мов торба і виглядає розхрістана на переді. Народна корсетка має бути пасована в стані і запинатися на переді, чи з боку так, що пазуху сорочки малощо видно або зовсім не видно. Своїм кроєм корсетка підкреслює тонкий дівочий стан, так оспіваний в піснях. Корсетка не має ковніра ані вилогів коло шиї і не має вишиття, ні ліліток, чи іншого позолоченого обшиття. В нас якраз принявся противний звичай, бо майже кожна корсетка наліплена довкруги лабатими гафтованими цвітами. Цего треба вистерігатися. Колір корсетки може бути такий самий як спідниці, або в відміннім згармонізованім тоні.

Намисто є конечне для нашого народного строю. Воно повинно бути з правдивих червоних коралів, бо вони найкраще надаються до вишиваних уставок на народних сорочках. Шнурки намиста мають бути повязані до ладу рядок за рядком. Дешеві шкляні „пацьорки", якими часто прикрашують різдвяну ялинку, не додають краси нашому строєві, але ще відбирають. Тому треба дуже уважати, яке намисто вибираємо до строю.

Принята прикраса голови для дівчат складається з вінка та стяжок. Квітки не повинні бути лабаті та розстрілані, як воно звичайно є. Відносно стяжок до вінка робимо ту помилку, що підбираємо невідповідні краски, на примір: блідо-рожевий, синьо-голубий та подібні. Стяжки повинні бути темняві, а не бліді, тому, що цілість строю має темнявий вигляд і до такого бліді тони стяжок зовсім не підходять. Краще вибирати такі кольори як червоний, вишневий та темно-синій.

Український народний стрій має бути мальовничий, але не крикливий в колірах. Коли притримаємося границі в вишиттю та прикрасах, коли підберемо гармонізуючі краски, коли затримаємо народну форму, то тим оминемо хаотичність і неспокій, який так кидається нам в очі з тих строїв, що тепер в нас принялися.

Ще більша хаотичність виходить з невдалих комбінацій частин строю, що з собою немають нічого спільного. За примір можна навести хочби таку комбінацію, як буковинська сорочка, сокальська спідничка і гуцульський киптар. Такі невластиві комбінації бачимо часто і їх треба нам вистерігатися. Коли беремо на себе гуцульський киптар, тоді треба мати й решту строю гуцульського, щоби затримати цілість, бо в тій цілости є зміст і краса.

Буде на місці згадати й те, що в наших драматичних виставах робляться непростимі похибки відносно строю. От наприклад виставляється на сцені штука, де дівчата заняті при праці на полі коло сіна. До праці ноша повинна бути простенька, без непотрібних прикрас. А ми робимо ту помилку, що дівчата виступають в святочнім убранню, в вінках зі стяжками, в дорогих намистах та святочних корсетках і тяжко працюють коло сіна. — Таких примірів є багато.

Йдучи за новим рухом зберігати повітову ношу, ми повинні наложити на себе обовязки. Перше всего відшукати в своїй околиці, оскільки можливо, строї, в яких наші батьки приїхали до Канади. В неоднім домі зберігся народний стрій, коли не повний, то бодай деякі частини. Треба відшукати кілька таких повних народних строїв, як наприклад стрій з Борщева, з Городенки, зо Снятина, з Буковини, з Гуцульщини і других сторін нашої землі та вивести їх при нагоді більших зібрань, або в спеціяльно впляннованім вечорі народної ноші. Такий показ народної ноші має велику вартість тим, що покаже народну творчість в одязі, що починає нам на очах пропадати. Дальше, така вистава народної ноші, вказуючи на високу мистецьку здібність нашого народу, витворить в нас пошану для нашої минувшини. Такі зразки з минувшини послужать за вказівку для будучих потреб.

Український народний стрій є повний краси. Тому, що народна ноша є частиною народної культури, маємо перед собою обовязок поінформуватися докладно про форму та зміст народного строю, щоби ми не відступили від вірности. Ставмо собі за обовязок зберігати чистоту та стилевість народного строю.

С. Стечишин.

Не дораховує.

Піперман приводить до хати малого хлопця й каже до жінки:

— Знайшов я цего малого на вулиці... Заблудив... Взяв я його з собою... Маємо одинадцятеро, найдеться страва й для нього. Хай лишиться...

— Ісак — кличе жінка — то ти не пізнав?... Таж то наш Шльома!

Перший зїзд СУМК, округа „Пилявці", ч. 13, який відбувся в Вілінґдон, Алберта, 30-го травня, 1937. Присутних сумківців було коло 400. З правого боку стоять Сумківці в чотирох рядах з інструктором на переді, а з лівого боку зарядчики зїзду і гості. З ліва на право: І. Киріяк, п-на Олійник, І. Дикур, В. Шарик, І. Лупул, П. Лазарович, Гр. Тижук, Ст. Склепович і Вахміструк.

БОРОТЬБА З АЛЬКОГОЛІЗМОМ І НІКОТИНІЗМОМ

Всі явища, які є звязані з питанням алькогольних напитків, називаємо алькоголізмом. Належать до них: острі і проволочні зміни в людськім тілі і в духовім житті, вплив на смертельність, зменшення відпорности на слабости, зріст злочинности, вплив на здоровля поколінь і на суспільні та національні відносини. Як з того виходить, алькоголізм це не тільки питання гігієни, але в ньому відограють велику ролю й інші чинники: національні, суспільні та господарські.

Алькоголь ставав часто засобом соціяльного і національного поневолення. Пяницю тяжко заінтересувати іншими пекучими питаннями. Алькоголь це великий ворог трудового народу, бо він відвертає увагу працюючих людей від змагання за свої права. З тих причин повинен зростати протиалькогольний рух головно між працюючими людьми.

Український нарід веде від давна боротьбу з алькоголізмом. Давніше існували брацтва тверезости. Тоді зовсім помилково вважали лиш алькоголізм головною причиною нужди нашого селянина. Не добачували того, що інші багаті народи багато більше пили, а ніде не було такої нужди, як у нас. Не хотіли знати, що головною причиною нужди є між іншим суспільне поневолення, а алькоголь тільки одним із засобів для поневолення.

В імя правди треба ствердити, що в пропаґандивній протиалькогольній літературі в усіх мовах багато переборщень, застрашування, хибних висновків. Все ж таки наука старається дати строго наукову оцінку алькогольного питання, розглянути статистичні дані про пяниць під кутом ділання ріжних чинників, не тільки самого алькоголю.

Безумовно, що алькоголь, як могутній задурманюючий напиток, приносить багато шкоди. Наука старається дати відповідь, коли починається його шкідливе ділання.

Причини алькоголізму (Чому люди пють?)

Уже в людській душі лежить нахил до опяніння, задурманення. Життя є інколи дуже важке і людина хоче його забути, шукаючи хвилевої втіхи в алькоголі. Не даром каже поет:

Як не втіхи, то отрути,
Щоб життя трудне забути.

Всі задурманюючі середники спожиті в більшій кількості, є отрутами. Вони не тільки шкодять, але можуть викликати й смерть. Помимо того туга за опянінням така велика, що людина не зважає на небезпеки, звязані з уживанням задурманюючих середників.

У нас найчастіше пють з нагоди ріжних оказій: весіль, хрестин, празників, відпустів, ярмарків.

Дальше уживають алькоголю як ліку на всі хороби. Не даром називають горілку оковитою (актавіте — вода життя). Однак лічниче ділання алькоголю дуже сумнівне.

Остре і проволочне затроєння алькоголем.

Остре затроєння алькоголем повстає внаслідок одноразового спожиття більшої кількости алькоголю. Кожний орґанізм зносить неоднакову кількість алькоголю без трійливих ділань. Хто призвичаєний до нього, той може його більше випити. Декому знову зашкодить і чарка горілки. Алькоголь

ділає у першій мірі на мозок. Людина стає запаморочена, ніби оголомшена. Її розум слабне. Мозок є між іншим знарядом стримів. Під впливом алькоголю стрими розлюзнюються, розвільнюються, людина стає говірка, говорить часто сороміцькі слова. Позатим є ще інші прояви. Хід пяного невпорядкований, хиткий. При повнім опянінні заникає свідомість. Велика давка алькоголю може викликати смерть внаслідок параліжу осередку дихання і кровообігу. Навпаки, в малих давках алькоголь побуджує дихання і кровообіг.

Проволочне затроєння алькоголем повстає внаслідок довгого і надмірного споживання алькогольних напитків. В наслідок безперестанного дражнення слизних оболон горла, харчевого проводу, шлунка і кишок, повстають в них катаральні зміни. Ділаючи на нервовий уклад, алькоголь викликує запалення нервів, а навіть їх параліж. В алькоголіків дуже часто завважимо трясення рук, нерівний хід. Усе те наслідком шкідливого ділання алькоголю на нервову систему. Деколи надмірне вживання алькоголю викликує ослаблення зору. В серцевому мязеві укладається товщ, заникають мясневі волокна, само серце поширюється. В печінці і нирках повстають ріжні запалення, запальні зміни, внаслідок котрих ті наряди стають з часом нездатні виконувати, як треба, свою працю. Під впливом алькоголю повстає звироднення дуже важних для життя і здоровля залоз внутрішнього виділювання, котрі виділюють з себе речовини потрібні для прочищування або відновлювання клітин та ріжних орґанів тіла.

Алькоголізм знижує відпорність проти недуг. Запалення легенів перебігає в алькоголіків дуже тяжко. Багато є між алькоголіками з того приводу припадків смертности. Алькоголіки частійше западають на рака. В алькоголіків є нахил до душевних хоріб. Смертність дітей алькоголіків є більша, ніж тих дітей, котрих батьки не пють. Діти алькоголіків виказують часто ознаки звироднення, в них частіше проявляються душевні хороби.

Алькоголь веде до завмирання інтеліґенції, а разом з нею слабнуть: воля і моральні почування. Алькоголізм пособляє злочинам. Серед злочинців 70% творять алькоголіки. Є душевні недуги, котрих головною причиною є надмірне вживання алькогольних напитків. Алькоголь веде часто до моральної і матеріяльної руїни. Тому з алькоголізмом треба завзято боротися.

Способи поборювання алькоголізму.

Безумовно алькоголізм є великим лихом. Боротьбу з ним ведуть усі культурні народи. Інакше виглядає та боротьба в державних народів, інакше знов у народів недержавних. Державні народи мають вплив на законодавство, котре може зменшити або навіть заборонити вироблювання і продажу алькогольних напитків.

Недержавні народи можуть ширити пропаґанду стриманности від алькогольних напитків, проповідувати тверезість, видавати протиалькогольні книжочки і часописи, освідомляти усі верстви народу про шкідливість алькоголю.

Деякі країни як Ісляндія, Фінляндія і Злучені Держави Північної Америки, ввели були повну заборону (прогібіцію) виробляти, продавати і ввозити алькогольні напитки. Однак під впливом господарських відносин мусіли й вони цю заборону, як не знести, то злагіднити. В Америці ріжні злочинці (ґенґстери) занималися контрабандою

алькогольних напитків, заробляючи на тім великі гроші. Крім того відкривано нелеґальне вироблювання алькоголю в самім краю. Вартість сконфіскованих напитків наростала до 11 мільйонів за один рік. Число арештованих осіб за збут і продукцію алькогольних напитків доходило до 70 тисяч і щоденно зростало. Прогібіція коштувала Америку дуже дорого. Крім того населення пило найгірші сорти алькоголю, дуже шкідливі для здоровля. Це все було причиною знесення прогібіції.

Кращим засобом боротьби з алькоголізмом виявилося ограничування продажі алькогольних напитків, котре практикували з давна скандинавські держави (т. зв. ґотенбурзька система). Є це повільне призвичаювання населення до тверезости, — виключає воно нелеґальну продажу.

Найкращі успіхи дає таки послідовше пропаґування (проповідь) тверезости і освідомлювання широких мас народу про шкідливе ділання алькоголевих напитків.

Чому шкідливе для здоровля курення тютюну.

До курення уживають люди відповідно приготованого листя тютюну. Крім курення люди ще нюхають спорошкований тютюн, званий табакою. Кажуть, що звичай курення дістався до Европи з Америки зараз по її відкритті. Цей звичай курення і нюхання мав свого часу великих противників у духовних і світських властях. Папа Інокентій XII. прокляв усіх тих, що курили тютюн і нюхали табаку. Але вже папа Бенедикт зніс ту клятву 1756 року тому, що сам нюхав. Звичай курення тютюну розповсюднився по цілому світі.

Тютюн містить у собі речовину, звану нікотиною, котра в малих скількостях при куренні дістається до нашого орґанізму, хобуджує мозок, а знечулює нерви. Сама нікотина є сильною отрутою. Одна крапля, виллята на голу шкіру крілика, викликує його смерть. Дві краплі, вилляті на язик собаки або кота, ділають смертельно. Крім нікотини ділають трійливо при куренні ще інші речовини, як окис вугільця, піридина, фурфуроль, тощо. Нікотина при куренні розкладається, але все ж таки в димі є 15—30% тої нікотини, що була в тютюні.

В димі з одного папіроса є 5 міліґрамів (міліґрам — тисячна частина ґрама) нікотини. Хто держить дим в устах, у того 67% нікотини дістається до тіла, знов, хто вдихує дим до легенів, в того аж 88% нікотини дістається до тіла. Крілики, що вдихували

Др. М. ПОТОЦЬКИЙ
M.D., L.M.C.C.
ЛІКАР, ОПЕРАТОР і АКУШЕР
Пересвітлення лучами Рентґена (X-RAY)
DR. M. POTOSKI
Franklin Block
DAUPHIN, MAN.
Тел. 416, — Box 656

Др. Ю. Е. ДРАҐАН
M.D., C.M., L.M.C.C.
Лікар, Акушер і Оператор
Член Домініяльної Ради Лікарів,
З практикою по шпиталях
в Рочестер, Філаделфії,
Бостоні, Ню Йорку
та Балтімор.
611 Canada Building,
SASKATOON, SASK.
(Коло сієнарської стації)

6—8 годин денно тютюновий дим, здихали по місяцеві. В їх нервових вузлах серця видно було ознаки звиродніння. Крім того нікотина викликує звапнення судин, збільшує тиск крови. У курців буває часто катар горішних віддихових доріг та катар шлунка. Хто забагато курить, той терпить на безсонницю. Нікотина також ослаблює зір.

Щоби зробити папіроси нешкідливими для здоровля, роблено старання позбавити тютюн нікотини. Однак такі папіроси не находили покупців. Найкраще перестати зовсім курити.

Др. Гр. Дмитрів.

Світлина відділу Союза Української Молоді Канади ч. 92 з Форт Френсес, Онт. Образець знятий підчас побуту п. Павла Яворського, який затримався кілька день попрацювати разом з відділом.

Др. П. ГУЦУЛЯК
ДЕНТИСТ
веде свою канцелярію під числом:
407 SELKIRK AVE.
Канцелярія отворена вечерами в понеділок, вівторок, четвер і пятницю.
WINNIPEG, — MANITOBA
Телефон: 55 298

Др. П. ЗАКУС
ДЕНТИСТ
веде свою канцелярію під числом:
592 SELKIRK AVE.
WINNIPEG, — MANITOBA
Телефон офісу 55 043

ЯКІ ЧАСОПИСИ ВИХОДИЛИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ В КАНАДІ

Подаю поіменний спис українських, чи для українців видаваних часописів, які виходили, чи ще й тепер виходять в Канаді. Час біжить скоро і в памяти такі річи довго не задержуються. Їх треба записати для тих, що схочуть колись за цим шукати. Шкода лише, що вже й нині годі про деякі з цих часописів подати точніші подробиці: коли і де появлялися, як довго виходили, хто їх видавав, хто редаґував, який був їх зміст і т. п. Про ці подробиці тяжко вивідати тому, що деякі з тих часописів як скоро появлялися на овиді, так ще скорше гинули, а люди, що їх видавали, не подавали своїх імен, хто і де вони є. Інші, спробувавши цього ремесла і переконавшися, що з нього не зроблять інтересу, покидали його і топилися в сірій масі. Друге — нема в нас в Канаді ще й дотепер музею з архівним відділом, де всі наші видання зберігалися б на те, щоб українська еміґрація могла тепер, чи колись в майбутньому провірювати, як побіч матеріяльного розвою росла вона також духово. Музей потрібний для зібрання й збереження тих предметів, що їх привезли з собою з краю перші наші переселенці, чи для тих, що тут вони створили й послугувалися ними при праці на преріях чи в лісі для здобуття хліба насушного. До архіву чи бібліотеки при музею всі наші видавництва були б обовязані висилати по одному, чи по два примірники всіх своїх видань. Аж дивно і жалко робиться, коли подумаєш, що 50 літ добігає від часу, як приїхали сюди наші перші еміґранти, і ніхто дотепер не присвятив цій справі більшої уваги! Мовчимо, гей би нас хто закляв і сказав: „пропадете, згинете у новому світі, і сліду по собі не оставите ні дітям, ні внукам вашим!" От тому ми й нічого в цьому напрямку не робимо... ждемо смерти.

Ось тому то вже й нині тяжко добути деякі подробиці про українські часописи, які тут появлялися давніше. Подаю лише те, що міг знайти в деяких наших видавництвах у Вінніпеґу.

І. ЧАСОПИСИ, ЯКИХ ВЖЕ НЕМА.

„Слово" — орґан консервативної партії, виходив 1904 р. у Вінніпеґу. Редактор Йосип Косовий.

„Червоний Прапор" — орґан соціялістичної партії, виходив у Вінніпеґу в 1907-1908 рр. Його орґанізував і зразу редаґував Павло Крат, пізніше Василь Головацький.

„Робучий Народ" — орґан соціялдемократичної партії, виходив у Вінніпеґу від 1909 року. Уряд його заборонив видавати при кінці війни в 1918 році. Мав цілий ряд редакторів.

„Свідок Правди"—релігійно-народній часопис, почав був виходити при кінці 1909 року в Торонто, Онт. Річна передплата виносила 1 долар. Як довго він виходив і хто його видавав — тяжко вивідати.

„Православіє" — орґан „епископа" Серафима, який видавав його в цілі ширення своєї православної церкви між українцями. В заклику, щоб давали йому оголошення, помістив таку пересторогу: „От хруней і дурней об-

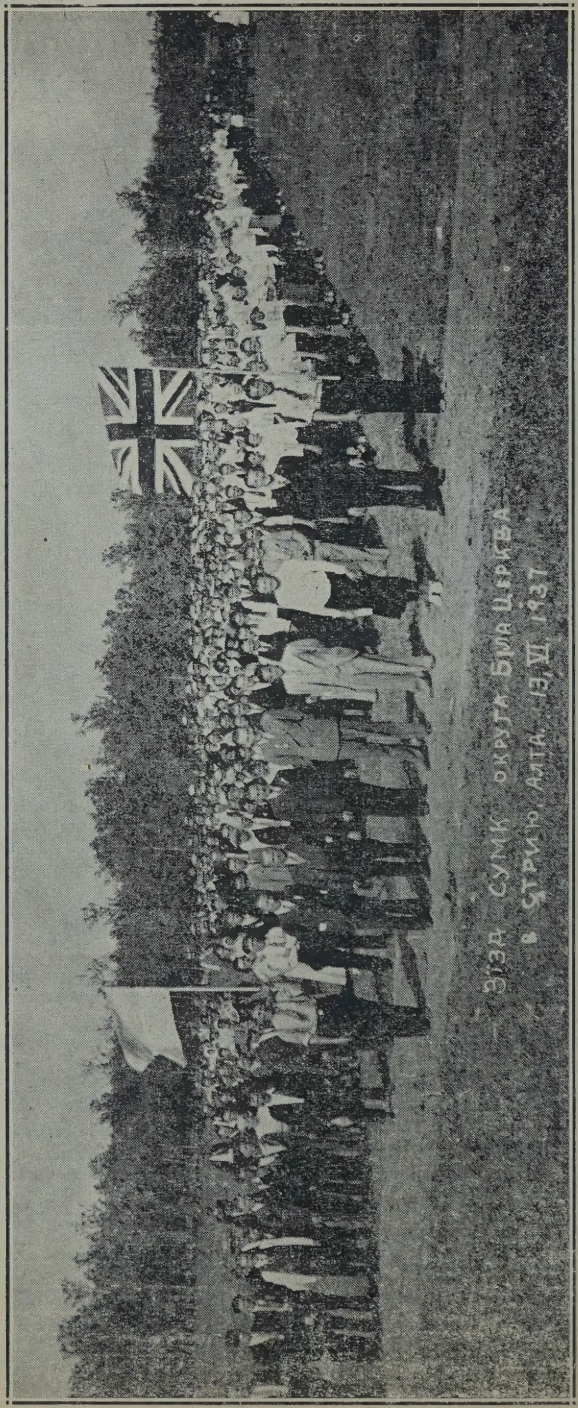

Зїзд СУМК округа „Біла Церква" в Стрию, Алберта, 13 червня 1927, знятий підчас побуту п. Павла Яворського, який затримався кілька день попрацювати у відділі.

явленія не принимаються". Виходив неперіодично десь в 1905—1907 рр. у Вінніпеґу. Один примірник цього часопису находиться в Національнім Музею у Львові.

„Нива" — журнал призначений для українців греко-католиків. Появилося було лише кілька чисел. Тяжко вивідати, в котрім році він виходив.

„Канадийський Русин" (пізніше **„Канадійський Українець")** — тижневик, орґан українців греко-католиків. З приїздом епископа Будки в 1912 році був його орґаном. Виходив у Вінніпеґу від 1911 до 1931 року. Його редакторами були в ріжнім часі: М. Сироїдів, д-р Олександер Сушко, І. Петрушевич, Т. Ю. Марцінів, Роман Кремар, Іван Рудачек, А. Загарійчук, а при кінці Данило Будка.

„Хата" — тижневий часопис, виходив у Вінніпеґу в 1912 р. Видавцем був (?) Лотоцький. Редактор Евген Козловський. Про зміст, формат, висоту передплати цього часопису й інші подробиці тяжко вивідати.

„Наша Сила" — двотижневий журнал, виходив у Вінніпеґу в 1912-3 рр. Редаґував Іван Слюзар.

„Новий Край" — тижневик, виходив в 1912 р. в Ростерн, Саск. Видавцем і редактором того часопису був фармер П. Швидкий.

„Новини" — тижневик. Перше число появилося з початком січня 1913. Виходив в 1913-4-5 рр. в Едмонтоні, Алберта. Редактором зразу був Данило Якимів, відтак Мир. Стечишин, а по довшій перерві відновив і зредаґував кілька чисел Т. Томашевський.

„Канадийські Вісти" — тижневик, виходив у Вінніпеґу 1914 року заходом Руської Книгарні. Зразу редаґував Дм. Демянчук, відтак М. Пасічняк.

„Поступ" (пізніше **„Наш Поступ")** — тижневик, виходив в Мондер, Алберта, в 1915 році. Перший редактор: Д. Яремко.

„Канадиєць" — тижневик, орґан анґлійських методистів, виходив в Едмонтоні, Алберта, десь від 1909 до 1916 року. Редактор М. Белеґай.

„Україна" — ілюстрований журнал-місячник, видавав д-р Ол. Сушко в Вінніпеґу. Вийшло лише кілька чисел в 1918 році.

„Канада" — тижневик, орґан анґлійської консервативної партії. Виходив у Вінніпеґу в 1914 році. Редактор Н. В. Бачинський. Головним співробітником був проф. Петро Карманський, де містив свої голосні полємічні статті під заголовком „Малпяче Зеркало" і вірші.

„Хата" — ілюстрований журнал літератури, політики й сучасного життя. Виходив кожного першого в місяці. Сторін 16, з окладинкою. На окладинці образок — український краєвид. Видавав і за редакцію відповідав Я. Н. Крет. Адреса редакції: 850 Мейн Стр., Вінніпеґ, Ман. Перше число появилося за січень 1911 р. Вийшло 6 чи 7 чисел.

„Канадийская Нива" — орґан російської православної церкви, ред. свящ. Т. Пашковський. Виходив у Вінніпеґу в 1909 році.

„Русскій Голос" — орґан „українських" москвофілів, виходив в 1914 р. в Едмонтоні, опісля в Вінніпеґу. Редактором був В. Гладик.

„Дзвінок", часопис для української молоді в Канаді. Виходив раз у місяць.

Видавала Канадійсько-Українська Видавнича Спілка в Канаді. Адреса редакції: 590 Прічард аве., Вінніпеґ, Ман. Перше число вийшло за лютий-березень 1918. Вийшло лише 3—4 чисел. Річна передплата виносила 1 дол., а для передплатників „Кан. Русина" 50 ц.

„Кадило" (підніше **„Кропило"**) — ілюстрований гумористично-сатиричний часопис. Виходив у Вінніпеґу в 1915—1916 рр. Видавцем і редактором був Павло Крат.

„Вуйко" — ілюстрований гумористичний часопис, виходив у Вінніпеґу в 1917—1918, відтак 1925 і 1926 р. Видавцем, редактором і ілюстратором був Я. Майданик. Річна передплата виносила 2 долари.

„Діточий Світ" — місячний журнал для дітей, сторін 32, окладинка, виходив у Вінніпеґу. Видавцем і редактором був С. М. Дорощук. Вийшло лише троє чисел за червень, липень і серпень в 1924 році.

„Канадійська Січ" — орґан українських гетьманців-монархістів в Канаді. Видавала Січова Орґанізація Українців Области Канади. Редактор Володимир Босий, головний обозний. Д. М. Ільчишин, пресовий референт. Сторін 4. Річна передплата 2 дол. Редакція містилася під ч. 592½ Селкирк аве., Вінніпеґ. Перше число вийшло в травні 1928. Вийшло мабуть не більше, як 10 чисел.

„Світ Молоді" (пізніше **„Бойова Молодь"**) — ілюстрований місячний журнал для молоді, орґан Секції Молоді ТУРФДім. Видавало Робітничо-Фармерське Товариство у Вінніпеґу. Сторін 32, в окладинці. Редакція й адміністрація містилися в Українськім Робітничім Домі при вулиці Прічард і МекҐреґор. Передплата виносила 50 центів на рік. Перше число появилося за березень 1927 р. Виходив около пять років.

„Промінь" — ілюстрований журнал для дітей і молоді, виходив що вісяця в Вінніпеґу під адресою 623 Селкирк аве. Сторін 32, в окладинці. Видавцем і редактором був С. М. Дорощук. Перше число появилося за січень 1927. Виходив через три і пів років.

„Гарапник" — ілюстрований гумористичний часопис, появлявся через 14 літ неперіодично з довшими перервами в Едмонтоні і Ендрю, Алта. Від 1935 не появляється. Видавцем і редактором був Т. Томашевський. Річна передплата виносила 1 долар на рік; поодиноке число 10 центів.

„Пробій" — бюлетін, орґан гетьманців, виходив неперіодично, редаґував Володимир Босий в Торонто, Онт., десь в 1923-4 році.

„Робітниця" — двотижневий журнал жінок-робітниць, орґан Жіночої Секції ТУРФДім. Видавало Робітничо Фармерське Товариство. Редакція, адміністрація і друкарня містилися в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Причард і МекҐреґор у Вінніпеґу. Сторін 32, в барвній окладинці. Передплата виносила $1.50 на рік. Виходив від 1924 до 1937 р.

„Недільна Школа" — листок для українських православних дітей. Виходив кожного місяця через два роки — 1926-27 і коштував 50 ц. на рік. Сторін 4. Редактор прот. С. В. Савчук.

„Робітнича Ґазета" — появилося було лише кілька чисел мабуть в Торонто, Онт. Редактор Йос. Стефаніцький.

„Правда і Воля" — тижневик, виходив у Вінніпеґу в 1928 і 1929 р. Ред.

д-р М. Мандрика. Редакція і адміністрація містилася в Українськім Народнім Домі в Вінніпеґу.

„Євангельський Вістник" — місячник, видаваний Союзом українських і російських баптистів західньої Канади. Перше число появилося з друку за травень 1929. Вийшло 3—4 чисел. Книжковий формат 9х6 цалів, стор. 32, в барвній окладинці. Редактор проп. Ів. Кмета-Ефимович. Річна передплата в Канаді $1.00, за границю $1.25. Адреса: 71 Барбер стр., Вінніпеґ, Ман.

„Пролєтарські Вісти" — місячник, орґан Товариства Канадські Пролєтарі. З друкарні М. Іванишиного, приміщеної в льокали Товариства Канадські Пролєтарі, під ч. 215 Джервис аве., в Вінніпеґу, Ман. Редаґувала колеґія вибрана товариством К. П. Річна передплата 60 цт., поодиноке число 5 цт. Друковано на міміоґрафі, сторін 16. Формат 13х9. Вийшло 8—9 чисел в 1932—33 рр.

„Наше Слово" — український місячник присвячений ширенню освіти. Видавало Просвітне Товариство ім. Т. Шевченка при Українській Пресвитерській Церкві в Ошаві, Онт. Передплата в Канаді 50 цт.; у Злучених Державах 75 цт. Поодинокий примірник 5 цт. Адреса редакції: 326 Рітсон Рд. Савт, Ошава, Онт. Друкований на міміоґрафі. Формат 11х8, сторін 14. Перше число вийшло в жовтні 1933. Виходив до 1935 року. На заголовковій стороні були міщені постійно слідуючі слова Шевченка:

„Не вмірає душа наша, не вмірає воля,
І неситий не виоре на дні моря поля.
Не скує душі живої і слова живого,
Не понесе слави Бога, великого Бога."

„Нова Часопись" — независима українська просвітна ґазета в Канаді. Виходила кожного тижня в середу. Передплата виносила в Торонто $2.50 на рік; поодиноке число 5 цт. Формат 11х8, сторін 14, друкована на міміоґрафі. Перше число появилося в березні 1934 року. Вийшло кількоро чисел. Адреса: Р. О. Box 61, Торонто Онт. Над заголовком був уміщений такий клич: „Україна понад все!"

„Вістник Української Національної Ради в Канаді" — неперіодичний журнал. Перше число вийшло за серпень 1933 під адресою: Юкраїніян Нешинал Кавнсил, 667 Флора аве., Вінніпеґ, Ман. Формат 12х9, сторін 24. Частина змісту була в анґлійській мові. Чи вийшло більше, як одно число, невідомо.

„Звено" — український тижневик, виходив кожної пятниці в Торонто, Онт. І. Н. Корчинський, редактор і управитель, М. Хмель секретар, А. Цепенда скарбник. Сторін 4. Передплата виносила 1 долар на рік. Перше число появилося з датою „пятниця 27-го квітня 1934". Виходило лише через кілька місяців.

„Канадийські Новини" — виходили раз на тиждень в Саскатуні, Саск., з друкарні „Канадийських Видавців". Сторін 4. Передплата виносила 2 долари на рік. Роман Кремар редактор. Перше число появилося з датою „пятниця 14 жовтня, 1932". Вийшло лише кількоро чисел.

„Вісти зі Сходу" — двотижневик, виходив в 1927 році в Торонто, Онт. Формат невеличкий, подібний до журналу. Сторін 8. Редактор о. А. Сарматюк. Річна передплата 1 долар. Вийшло 9 чисел.

„Фармерський Голос" — часопис присвячений фармерським та робітничим справам. Виходив що два тижні 10 і 25 дня в місяці. Передплата вино-

Хор Української Православної Церкви св. Софії в Монтреалі, Кве. По середині сидить о. В. Слюзар; коло нього сидить диригент хору і учитель Рідної Школи С. Магаляс.

сила один долар на рік. Іван Солянич управитель, Т. Томашевський редактор. Сторін 4. Перше число появилося з датою: „Едмонтон, Алберта, 10-го грудня 1932". Вийшло лише двадцять і кілька чисел.

„Торговельно-Промисловий Провідник" — журнал-місячник, редаґувала колеґія, друкувала Народня Друкарня у Вінніпеґу. Сторін 16. На наголовковій картці був клич: „Торговля і промисл — це скарб народа". Перше число вийшло за листопад 1934. Річна передплата $1.50, поодиноке число 15 цт. Вийшло 7 чисел.

„Пасіка" — ілюстрований пасічничий журнал для українських пасічників в Канаді і Злучених Державах. Під редакцією Н. Панькова і Д. М. Ільчишина. Сторін 16, в окладинці. Річна передплата $1.50. Поодиноке число 15 центів. Адреса: P. O. Box 1616, Вінніпеґ, Ман. Перше число появилося з датою 1 лютого 1924. Вийшло лише кількоро чисел.

„Нова Ера" — ілюстрований журнал, місячник; появлявся лише десь колись від 1931 до 1936 р. Виходив в Канорі, Саск. Видавцем і редактором був п. Левчук. Річна передплата 50 цт.

„Народнє Господарство" — економічний місячник. Появилося було 6 чисел в 1935 і 1936 р. Сторін 32, в окладинці. Передплата на рік виносила $1.50. Журнал виходив під адресою: 499 Мейн стр., кімната ч. 7. Вінніпеґ, Ман.

ЗНИЖЕНІ ЦІНИ — ВЕЛИКА ВИПРОДАЖ:

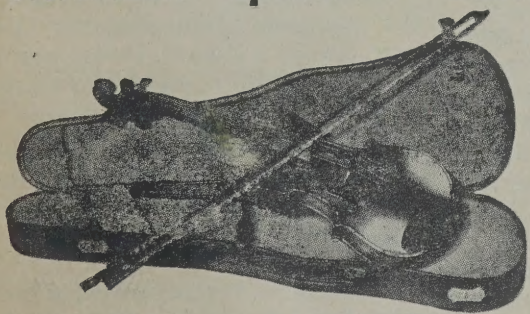

10% знижки — хто пришле з замовленням на інструменти цей купон.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР: Ґрамофонових рекордів, Музичних інструментів, Старокрайових ниток „D.M.C.", — Канви та взорів до вишивання.

Мандоліна в ціні $10.00; спеціяльна ціна $ 6.85
Мандоліна в ціні 14.50; спеціяльна ціна 10.00
Футерало для мандоліни з замком — ціна 3.00
Гітара в ціні .... 10.00; спеціяльна ціна 6.85
Гітара в ціні .... 14.25; спеціяльна ціна 10.00
Скрипка в ціні ..... 7.50; спеціяльна ціна 4.95
Скрипка в ціні .... 13.50; спеціяльна ціна 9.50
Футерало на пів футроване з гарним замком 3.00, тепер $2.50

Футерало з імітованої шкіри, гарно викінчене $7.50., тепер $5.75
Смик з бразилійського дерева в ціні $1.25, тепер $1.00
Смик з червоного дерева, гарно викінчений в ціні $2.45, тепер $1.50
(Скрипки, футерала та смики для дітей ¾ величини в самій ціні).

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В САСКАТУНІ МАЄ НА СКЛАДІ: Найновіші театральні книжки та прибори до характеризації, ноти для хорів, оповідання, повісти, романи та всі видання діточої бібліотеки „СВІТ ДИТИНИ", і шкільні книжки.

На бажання висилаємо наш катальоґ даром. Всякі замовлення адресуйте до:

Ukrainian Book Store

BARRY HOTEL, SASKATOON, SASK.

„Робітничі Вісти" — двотижневий орґан комуністичного відломку, зв. троцькістами. Видавало Товариство „Робітничі Вісти" в Торонто, Онт.— Р. О. Box 63. Передплата виносила 1 долар річно. Виходив около 4 роки (1933—1936).

II. ЧАСОПИСИ, ЯКІ ТЕПЕР ВИХОДЯТЬ.

(Зіставлення за 1937 рік).

„Бюлетень" — орґан Брацтва Українців Католиків (БУК), о. Ст. Семчук редактор. Перше число вийшло літоґрафоване в січні 1931 в Алвена, Саск.

„Вістник" (давніше **„Православний Вістник")** — двотижневий орґан української греко-православної церкви в Канаді. Рік видання 14. Сторін 8. Редаґували: давніше о. В. Кудрик, тепер прот. С. В. Савчук. Річна передплата 1 долар. Адреса: Box 3626, Вінніпеґ, Ман.

„Голос Спасителя" — місячник книжкового формату; видають місіонарі Чина Найсв. Ізбавителя в Йорктоні, Саск. Рік видання 9. Передплата на рік в Канаді $1.00, заграницею $1.25. Адреса: The Redeemer's Voice, Catherine St., Yorkton, Sask.

„Канадійський Ранок" (давніше **„Ранок")** — повстав зо злуки часописів „Канадієць" і „Ранок") — часопис для української родини, виходить кожної другої пятниці. Почав виходити в 1905 році. Сторін 8. Редаґували: Іван Бодруґ, Володимир Пиндиковський, Юліян Ситник, Іван Ґлова, Зигмунд Бичинський, д-р Ол. Сушко і ще дехто. Видає анґл. Злучена Церква Канади. Передплата на рік в Канаді і заграницею 50 центів. Адреса: 672 Арлінґтон стріт, Вінніпеґ, Ман.

„Канадійський Фармер" — тижневик, заснували його анґлійські ліберали в 1903 році. Переходив кілька разів в інші руки, які змінювали його напрям відповідно до своїх політичних поглядів. Сторін зразу 6, 8, тепер 12. Редаґували: Іван Неґрич, Осип Меґас, З. Бичинський, А. Новак, О. Г. Гикавий, проф. В. Біберович, д-р Т. Дацків. Річна передплата в Канаді $1.50, у Зл. Державах $2.00. Адреса: 295 Маркет аве., Вінніпеґ, Ман.

„Клич" — журнал-місячник, політично-економічний і культурно-освітний. Перше число появилося за січень 1935. Сторін 32, в барвній окладинці. Річна передплата 2 долари. Видає Видавнича Спілка „Клича". А. Г. Глинка і Василь Дорош співвидавці, А. Г. Глинка редактор. Ілюструє Л. Д. Снайчук. Друкує друкарня Івана Солянича: Алберта Принтінґ Ко. Адреса: 10630-98 Стріт, Едмонтон, Алберта.

„Новий Шлях" — офіціяльний орґан Українського Національного Обєднання (УНО) в Канаді. Почав виходити в жовтні 1930 р. Видає що вівтірка Видавнича Спілка Нового Шляху. М. Погорецький редактор. Сторін зразу 4, відтак 8, тепер 12. Річна передплата 2 долари. Адреса: 832—20 Стріт вест, Саскатун, Саск.

„Правда" — газета для українських робітників і фармерів у Канаді й Злучених Державах. Виходить що тижня в середу. Заснована в 1936 році. Видає Видавниче Товариство „Правда" у Вінніпеґу, Ман. Сторін 4. Передплата на рік 2 долари. Данило Лобай редактор. Адреса: Р. О. Box 2075, Вінніпеґ, Ман.

„Суспільний Кредит" — український часопис Суспільного Кредиту в Канаді, для українського загалу в Ал-

берті. Видає Видавництво Суспільного Кредиту. Директор Д. М. Попіль, посол до албертійської леґіслятури. Редактор: А. Г. Глинка. Сторін 4. Річна передплата 1 долар. Перше число появилося в березні 1937. Адреса: — Ди Сошил Кредит Поблишерс 10630 —98 Стріт, Едмонтон, Алберта.

„Точило" — український ілюстрований місячник гумору й сатири. Рік видання 8. Видає Видавнича Спілка „Точило". Редаґує С. М. Дорощук. Сторін 24. Передплата на рік виносить $1.50. Адреса: 623 Селкирк аве., Вінніпеґ, Ман.

„Український Голос"—український тижневик. Видає Українська Видавнича Спілка в Канаді, заінкорпорована 1909 року. П. Г. Войценко, директор. Рік видання 27. Сторін зразу 8, тепер 12. Його редакторами були: о. В. Кудрик, Ю. Ситник, О. Жеребко; тепер редаґує Мир. Стечишин. Річна передплата $2.00, за границю $2.50. Адреса: Box 3626, Вінніпеґ, Ман.

„Український Робітник" — український часопис у Східній Канаді. Виходить кожної пятниці. Видає Українська Видавнича Спілка. Редактори: І. Н. Корчинський, О. Луговий, тепер М. Гетьман. Стор. 12. Рік видання 4. Передплата в Канаді $1.50, за границю $2.00. Адреса: 510 Кінґ Стріт Вест, Торонто, Онт.

„Українські Вісти" (перше **„Західні Вісти")** — український католицький тижневик, видає кожного вівтірка Видавнича Спілка „Українські Вісти". Рік видання 10. Сторін 8. Редаґує О. Дикий. Річна передплата 2 долари, за границю $2.50. Адреса: 10012—109 Стріт, Едмонтон, Алберта.

„Народна Газета" (передше **„Українські Робітничі Вісти")** — українська щоденна робітнича ґазета в Канаді. Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство. Редакція і друкарня міститься в Українськім Робітничім Домі в Вінніпеґу. Сторін 6. Рік видання 19. Редактори: М. Попович, М. Шатульський, тепер Н. Прокопяк. Передплата на рік 5 дол. Адреса: Прічард і МекҐреґор Стріт, Вінніпеґ, Ман.

„Фармерське Життя"—часопис для українського фармерства в Канаді — виходить кожної середи. Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство. Редакція і друкарня міститься в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Причард і МекҐреґор у Вінніпеґу, Ман. Рік видання 13. Сторін 8. Редактори: зразу Д. Присташ, тепер М. Савяк.

„Український Кооператор" — економічно-кооперативний часопис для українців в Канаді. Видає Саскачеванський Пшеничний Пул Лтд. Виходить раз у місяць. Сторін 8. Формат 14½x11. Перше число вийшло за червень 1937. Редактор: І. Д. Стратійчук. Передплата 1 долар на рік. Адреса редакції: Box 155, Канора, Саск.

Зібрав **М. Кумка.**

ВЕСЕЛЕ.

В городі.

— Ви повинні поставити страхопуда на горобці, бо зїдять вам усе насіння.

— Непотрібно! Я цілий день сиджу сама в городі.

В суді.

Суддя: І ви не жалуєте, що ви розбили вазу на голові чоловіка?

Жінка: Жалую, бо ваза була дорога.

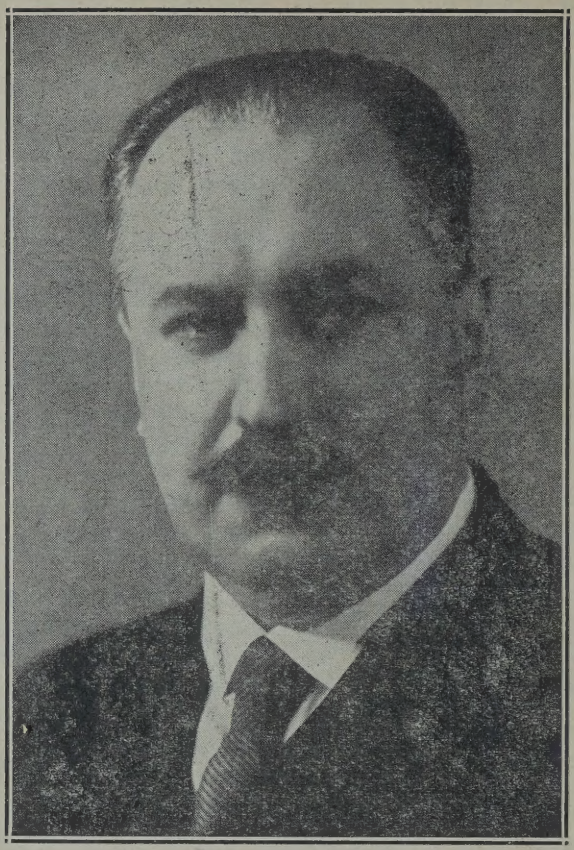

ПРОФЕСОР ДМИТРО ДОРОШЕНКО,

український письменник, бібліоґраф і громадський діяч. За старанням Союза Українців Самостійників прибув до Канади літом 1937 року і був головним промовцем на 21-ім Народнім Зїзді в Саскатуні, що відбувся в днях 15, 16 і 17 липня. Відтак переїхав до Едмонтону і там через пять тижнів (в липні й серпні 1937) провадив курс української історії. Курс відбувався в Алберта Каледж, на якім було поверх 80 слухачів, переважно українська молодь, уроджена в Канаді. У вільних хвилях виїздив з Едмонтону між поблизьких українських фармерів і там виголошував відчити про життя й діяльність українців в Краю і на еміґрації в Европі. Вертаючи при кінці серпня назад до Европи задержався по дорозі в Ріджайні, Вінніпеґу, Торонті й Монтреалі, та виголосив інформаційні відчити про культурну працю української еміґрації в Европі. До Европи відплив з Квебеку дня 27-го серпня, 1937.

ЗАГЛЯНЬМО В НАШЕ МИНУЛЕ

30 ЛІТ ТОМУ.

— Послідні дні Серафима в Канаді. В „Канадійськім Фармері", число 7, з 28 лютого 1908, була уміщена слідуюча новинка про послідні дні „епископа" Серафима, який, приїхавши до Канади в 1903, висвячував на священиків кожного, хто лише хотів і витворив релігійні суперечки між українськими еміґрантами в Канаді: „Опущений всіми, притиснений морозом і бідою „епископ" Серафим порішив в кінці опустити негостинний Вінніпеґ і виїхати до теплої Каліфорнії, де перебуде аж до мая. Потім має вернути назад до Вінніпеґу і латати понищений дах своєї „катедри". Повна фляшка улюбленої „водки" в одній і повна табакерка в другій кишени становили весь провіянт і розраду епископа на довгу подорож до теплої Каліфорнії".

А в слідуючім числі того часопису з 6-го березня 1908 подана про нього така новинка: „З Ферні, Б. Коломбія, пишуть, що Їх Преосвященство „епископ" Серафим появився сими днями у Ферні, Брітіш Коломбія. Волочиться від хати до хати, питаючи за руским народом, відправляючи по гавзах, і розпродує рускі і польські молитвенники, котрі носить у красій торбі. Здається, що шукає здобичі між блаженними".

Мабуть Серафим таки не добився до Каліфорнії, бо зимою 1908 він вибрався до Росії, де, кажуть, займався продажею підроблених білєтів їзди залізницею в Петрограді. Говорили теж, що його засуджено зате на кілька місяців тюрми, де й умер. Площа, де стояла катедра, була недоплачена, властитель забрав її назад, а „катедру" частинно розтягнули убогі люди собі на топливо, а решту вивезено до Ред Риверу.

— 23 березня, 1908 року, в околиці Стейнбах, Ман., відбулося віче в справі замордовання бл. п. Марка Каганця в Коропци австрійськими жандармами. На вічу реферував Теодор Прокопюк, предсідником був Іван Блясецький, заступником Федір Томяк, секретарем Петро Щерба. Референт палкими словами напятнував надужиття галицьких властей при тогорічних правиборах, при котрих галицько-польські жандарми закололи баґнетами невинного українця Марка Каганця. В цій справі забирали голос О. Воробінка, І. Блясецький і Іван Сеньків. На вічу ухвалено слідуючі резолюції: 1) Пятнуємо якнайостріше надужиття галицько-польських властей при сегорічних правиборах до галицького сойму, яких вони допускалися на українських виборцях. 2) Мученику за народню справу бл. п. Марку Каганцеві висказуємо свою найвищу пошану. 3) Взиваємо парляментарних, як також і соймових українських послів всіх трьох поступових партій, щоб так у Відні, як і у Львові заняли рішуче становище перед центральним правительством в цілі усунення теперішніх надужить і повного забезпечення свободи і леґальности виборів до галицького сойму, роблячи його відповідальним за евентуальні дальші надужиття і розбої галицько-польських властей. 4) Єсли Австрія дбає про свою честь, яко культурна держава, то мордерці жандарми, котрі своїм звірським мордом над невинним чоловіком, осмішили Австрію перед цілим культурним світом, повинні зависнути на гаку, як найбільші злочинці.

— Потім вибрано 12 делеґатів, котрі підписали власноручно повище ухвалені резолюції. Вкінці вічевики зарядили між собою збірку, котру призначено жінці пок. М. Каганця. Збірка виносила $7.35.

— 3 травня, 1908 року, виділ Читальні Просвіти в Вінніпеґу скликав віче з приводу подій у Львові. (Січинський убив намісника Галичини ґрафа Потоцького 12 квітня 1908; поляки обурені вибивали вікна українцям у Львові). На вічу реферував З. Бичинський. При кінці віча ухвалено слідуючі резолюції: „Русини-Українці міста Вінніпеґу, зібрані на вічу дня 3 мая в справі послідних подій в Галичині ухвалюють: Діткнені до живого подіями з 12 квітня, уважаємо убійство намісника Потоцького убійством чисто політичного характеру. Нарід наш, доведений до крайности польськими верховодами, рукою любимця народу, Мирослава Січинського, вхопився послідного средства самооборони перед нечуваним утиском. Хотяй нашим бажанням було би, щоб ми не потребували уживати такого оружія самооборони, все ж таки учинок Січинського оцінюємо яко одинокий, хоть кровавий спосіб положити кінець нелюдському тиранству. — Домагаємося для Січинського суду зложеного з Русинів або Німців, а протестуємо проти польського суду над ним. — Висказуємо глибоке співчутє, а заразом пошану родині Січинського". — Віче числило кілька соток учасників. Резолюції ухвалено з великим одушевленням. У всіх було слідно велике заінтересовання старокраєвими справами.

---

25 ЛІТ ТОМУ.

— В „Українськім Голосі" з 2 квітня 1913 року була така новинка: „Страйк в „Робочім Народі". — В понеділок, дня 31 марця застрайкували робітники в друкарни „Робочого Народа" поставивши такі жадання: 1. Жадають 8-годинної денної праці (тепер роблять 9 годин). 2. Жадають, щоб менаджер Оробко не стояв над робітниками, не заглядав до кождої букви підчас складання і щоби не підганяв. Також жадають підбільшення платні. 3. Жадають годинника до друкарні, бо тепер нема, отже робітники роблять іноді не менше-більше, але більше поза часом. 4. Признати їм вільні від роботи руські свята. 5. Щоби друкарня Р. Н. стала юнійною. — Робітники поставили були ці домагання, та їх не узгляднено. Коли робітник, що бере 6 дол. тижнево, упімнувся о підвисшення, йому обіцяно підвишки 50 центів, але минають тижні і підвижки нема. — Щодо свят, то редактор д. Навізівський відповів, що робітникам не належаться свята (хоч робітник жид святкував), бо: „ми самі не святкуємо, тому і вам не позволяємо". — Так отже для робітника мала б лишатись в році лише одна неділя. Чи ці жадання будуть вдоволені, побачимо. Поки що редактор з менаджером самі складають ґазету. — Дивно, що ґазета, яка сама стає в обороні робітників перед визиском, яка голосить, що робітник не повинен надуживати своїх сил, своїм відношенням до робітників довела до того, що ці мусіли застрайкувати".

Ми навели ту новинку в цілости тому, що вона кидає жмуток світла на обставини й заробітну платню 25 літ тому, та на людей, які розпинаються за поліпшення долі робітника. Тут мимоволі насувається ще одно питання: А що було б, як би сьогодні застрайкували друкарі при „Народній Газеті", якої Навізівський є головним менаджером? Дістали б підвижку пла-

тні, чи вилетіли б з друкарні, як „контрреволюція", „троцькісти" й „шкідники"?

— 16 липня 1913 приїхав зо Старого Краю до Вінніпеґу проф. Петро Карманський, і почав провадити курс вищої освіти, якого слухачами були учителі й свідоміші українці. Курс відбувався в Страткона школі при вулиці МекҐреґор у Вінніпеґу. По деякім часі Карманський перейшов до Учительського Семинаря в Брендоні, де викладав українознавство для українських семинаристів.

— Що не кажіть, а українці в Канаді зробили великий поступ. Час, обставини, українська книжка і часопис сповнили своє завдання у великій мірі. На доказ нашого твердження наводимо опис святковання Великодних Свят в Вінніпеґу, що був поданий в „Українськім Голосі" з 30 квітня 1913 року, тобто 25 літ тому.

Союз Української Молоді, відділ 134, ім. Ю. Гассана в Торонто, Онт. — сидять з ліва на право: Адв. Т. Гуменюк, член надзірної ради; орґ. СУМК п. Яворський, провідниця Софія Дудчак, капелян відділу о. П. Галицький, інструктор Вік. Мошук, Мих. Кримко, член надзірної ради. Відсутна членка надзірної ради п-ні Калина Сакалюк.
Спис членів Сумк, котрі з причини виїзду на літну відпустку, або з інших причин не могли бути на знимці: Дуня Квас, Володимир Гуменюк, Мирослава Материн, Володимир Христинець, Микола Оробець, Дмитро Кийван, Борис Єримійчук, Оля Гуменюк, Оля Романко, Анна Соломон, Катруся Іваницька, Прокіп Гуменюк, Дмитро Білошенко, Іван Ковбус, Божаня Галицька, Маруся Колтуцька, Розалія Дутчишин, Іван Романко, Павло Никорчук, Іван Дутчишин, Юлько Романко, Марія Кіндрачук, Орися Романко.

„Святочні події в Вінніпеґу. — Певно читачі поза Вінніпеґом раді дізнати-

ся, як ми святкували тут свято Воскресення, та, повірте, хотячи розказати, не знаю, від чого почати. Погано святкували — дуже погано. Здається ще може й ніколи тілько не поарештували, як цих свят. Кажуть, що не стало було місця в арештах, отже пияків, забіяків та всяких Джеків замикали до стайні. Поліційні патрольки працювали без перестанку, без віддиху. — Мені пригадалось, як, мабуть, Боккачіо описує велику морову пошесть, що здається 1346 р. лютувала в Італії. Він каже, що коли з кінця вулиці винесли мерця, то ледво перенесли кусень дороги, а тут виносять другого, ще дальше третього і так перший мерлець прийшов на цвинтар в товаристві кількох небіщиків. — Щось подібне було тут. Приїздить поліція, забирає і вже от-от хоче відїздити зо своїми жертвами, або ледво пустилась їхати, а тут оподалік повстає новий крик, з хатів вилітає народ, бійка, кров... І знов поліція вертає, арештує... Правда, не всюди було на таку велику скалю, але були кути, про які можна сказати, що не було хвилі, щоб в котрімось з домів не билися. Коло церков другого дня свят була два чи три рази бійка. Билися Джеки, танцюристи з галі Ястремського. Оповідав мені знакомий чоловік, як бачив Джеків, що узброївши себе в дошки, які повиривали з хідників, гнались за своєю жертвою. А які співи плюгаві, які крики по вулицях вечерами, що страшно йти такою вулицею. То не моя сила все розказати."

— Згинув, як мурашка при праці.— В околиці Бирмінґем, Саск., український фармер, Ілько Хонько, пішов 2 червня 1913 року закопувати великий камінь на своїй фармі. Підкопав під каменем таку яму, що камінь зсунувся і притиснув його. Під каменем лежав він від 3 аж до 8 години. Коли діти прийшли кликати його на вечерю, він сказав, щоб вони рятували його. Налякані діти побігли сказати матері, а матір скликала сусідів, які прибігли і витягнули його зпід каменя. Однак він помучився ще до другого дня і помер. — Подібних траґічних випадків було багато тоді, коли наші поселенці на початках прочищували ліс і прерію, щоб приготовити землю на пшеницю і інше збіжжа.

---

20 ЛІТ ТОМУ.

— Розпорядком з дня 30 вересня, 1918, уряд Канади заборонив видавання всіх українських часописів в Канаді враз з іншими, що виходили у „ворожих" мовах. Часописи не появлялися через один місяць (жовтень) крім „Канадійського Фармера", який порадив собі в той спосіб, що перейшов на польську мову, яка вважалася за „аліянтську". Підчас цеї перерви сформовано спільний комітет, репрезентуючий „Український Голос", „Канадійський Фармер", „Канадійський Русин" і „Ранок", який взяв справу потреби видавання цих публікацій в свої руки і завдяки його старань уряд Канади позволив видавати ці часописи за умовою, що вони будуть друковані в двох мовах — українській і анґлійській. Кожна стаття, новинка, допис і звіт мусіли бути переложені й надруковані в двох мовах побіч себе. Так і друкувалися українські часописи через кілька місяців. Цей розпорядок уневажнено в квітні 1919 року.

— Дня 18 і 19 липня 1918 року відбулися в Саскатуні, в салі Народного Дому, довірочні збори в церковній справі. На цих зборах заложено фун-

дамент під українську греко-православну церкву в Канаді. — Ці збори були скликані Народним Комітетом, зложеним з тридцяти найвизначніших українців західної Канади. Присутних було около 150 осіб. Збори отворено відспіванням „Царю Небесний", відтак вибрано президію, до якої увійшли пп.: Ф. Т. Гаврилюк і Т. Швидкий з Ст. Джулієн, Саск., і А. Жилич з Брендон, Ман. Секретарювали Мих. Стечишин з Саскатун і Й. Богоніс з Кадворт, Саск. — Наради почалися вступною промовою В. Свистуна, в якій він представив ціль зборів. — Слідуючим промовцем був Мих. Стечишин. Він у своїй промові представив справу греко-католицьких епископських корпорацій в Канаді. По Стечишинім виголосив реферат В. Свистун про історію східної і західної церкви і про Берестейську Унію. По Свистуні забрав слово П. Швидкий, фармер з Ст. Джулієн, Саск., і в гарячій промові взивав нашу інтеліґенцію до щирої праці на полі церковної орґанізації. Я. В. Арсенич говорив про вагу цих нарад. — В дискусії брали участь пп. Стечишин, Ферлей, Свистун, Арсенич, Ґошко, Гаврилюк, Воробець, Василишин, Лисечко і другі. — Другий день нарад пан Свистун почав відчитанням резолюцій і представленням пляну дальшої роботи. Потім збори приступили до орґанізування Українського Греко-Православного Брацтва, до якого вписалися всі присутні. Це Брацтво мало за ціль взяти на себе головний обовязок зорґанізування Української Греко-Православної Церкви в Канаді, головно через орґанізування місцевих брацтв і парохій. — По вписі членів вибрано головний виділ Брацтва, до якого увійшли: Василь Гавриш з Саскачевану, Тимко Ґошко з Алберти і А. Жилич з Манітоби, як президія; Мих. Стечишин з Саскачевану, Я. В. Арсенич з Манітоби і П. Зварич з Алберти, як секретарі; П. Швидкий з Саскачевану, В. Мігайчук з Манітоби і А. Шандро з Алберти, як орґанізатори. — Кромі того вибрано ширший комітет, якого члени мали орґанізувати місцеві брацтва і парохії. До цього комітету увійшли слідуючі: В. Гривнак, Гефорд; Ю. Підвербецький, Редісон; І. Гавриш, Гефорд; О. Галинюк, Бирмінґгем, М. Галик, Бирмінґгем; С. Пелюк, Ґудів; П. Сукнацький, Кридор; І. Сорока, Мічем; Г. Лисечко, Мелвил; С. Савчук, Інсінґер; І. Дзюба, Алберта; В. Михайлюк, Ст. Джулієн; П. Мамчур, Сокаль; С. Матвіїшин, Кридор; М. Стасишин, Вітков; І. Маслей, Мус Джьо. — По цім збори рішили приступити до заложення духовного семинаря, на який зложено готівкою, нотами і записами поверх дві тисячі доларів. — На зборах ухвалено слідуючі резолюції:

ЗВАЖИВШИ, що голова руської греко-католицької орґанізації в Канаді безуслівно домагається повного перепису майна церковних громад на Руську Греко-католицьку Епископську Корпорацію, котру після уставу цеї корпорації становить сама особа епископа, або руські греко-католицькі парафії та місії, котрих одиноким управителем є сам епископ, та

ЗВАЖИВШИ, що після уставів цих корпорацій руські греко-католицькі парафії, то є громади, є позбавлені всякого права заряджування церковним громадським майном, та

ЗВАЖИВШИ, що згаданий епископ заборонив духовну юрисдикцію жонатим українським священикам в Канаді (котра заборона є проти прав і привілеїв нашого обряду), а противно завів целібат, то є безженність священиків, та

ЗВАЖИВШИ, що згаданий епископ дає юрисдикцію римо-католицьким місіонарам, отцям Редемптористам, серед нашого руського греко-католицького народу, та

ЗВАЖИВШИ, що цей епископ при-

писує собі виключну власть і контролю над всіми нашими просвітними і другими інституціями і змаганнями, та

ЗВАЖИВШИ, що той епископ заряджує справами церкви проти всяких демократичних прінціпів цего краю, котрих держиться український нарід в Канаді, та

ЗВАЖИВШИ, що той епископ часто поводився так, що компромітував українців в Канаді, та

ЗВАЖИВШИ, що всякі проби і просьби і старання поступових елементів українського народу натискаючі на епископа, щоб він сповняв свої обовязки з більшою терпимістю і поправним поступованням, показалися безуспішними, та

ЗВАЖИВШИ, що той епископ чисто в нехристіянський спосіб відмовляє духовних услуг тим церковним громадам, котрі не хотіли передати свого церковного громадського майна без застережень під епископські корпорації, та

ЗВАЖИВШИ, що той епископ грозить викляттям членів ріжних просвітних орґанізацій в Канаді, котрі не є під його контролею, та він приказав своїм священикам, щоб не сповідали та не давали розгрішення таким членам, та

ЗВАЖИВШИ, що теперішня руська греко-католицька церква є вислідом церковної унії силою наложеної на частку нашого народу Польщею в 1596 р., та що її попирала Австрія.

Тому ми, представники ріжних українських околиць і громад західної Канади оцим рішаємо як слідує:

ЗАЛОЖИТИ УКРАЇНСЬКУ ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ В КАНАДІ на слідуючих засадах:

а) Ця церква є в сполуці з другими православними церквами і принимає ті самі доґми та той самий обряд.

б) Священики мають бути жонаті.

в) Маєтки громади мають бути власністю громад церковних і церковні громади мають ними заряджувати.

г) Всі епископи мають бути вибрані загальним собором священства, делеґатів від церковних громад і брацтв.

ґ) Церковні громади мають право принимати і віддаляти священиків.

д) Для того, щоб виповнити цілі і постанови цего зїзду, цей зїзд рішає завязати Українське Греко-Православне Брацтво в Канаді, котре має:

1) Заінкорпорувати новозасновану церкву в Канаді.

2) Заложити Український Греко-Православний Духовний Семинар.

3) Орґанізувати українські греко-православні церковні громади.

4) Дістати відповідних священиків для тих громад.

5) Зробити приготовання і скликати Собор прихильників і членів цеї церкви для викінчення цеї орґанізації.

РЕЗОЛЮЦІЯ II.

Рішено, що Український Греко-Православний Духовний Семинар має завязатися в місті Саскатуні.

РЕЗОЛЮЦІЯ III.

Позаяк еп. Будка, голова греко-католицької церкви в Канаді хоче уходити за представника українців в Канаді і своєю хибною політикою і нетактовністю стягає клопоти на український нарід, і позаяк поважна часть українців, замешкалих в Канаді не признає еп. Будку за такого представника і негодиться з його політикою і тактикою.

Тому нинішні збори заявляють, що не годяться з політикою еп. Будки, а противно заявляють, що еп. Будка не представляє почування українського народу і відповідальність за його шкідливу роботу хай спадає на него самого, а не на наш народ.

---

15 ЛІТ ТОМУ.

— В днях 11 і 12 грудня 1923 року до Вінніпеґу загостив Український Національний Хор під проводом Олександра Кошиця і в найбільшій салі Вінніпеґу, Борд оф Трейд, дав два концерти вечерами, а один пополудні для шкільних дітей. На всіх трьох виступах саля була заповнена по береги. З усіх закутин просторої Канади зїхалися українці, щоб послухати славного українського хору. На концертах не бракувало також і чужинців. Всі були

Учасники курсу української історії, який відбувся в липні-серпні 1937 р. в Алберта Каледж, Едмонтон, Алта. На курсі викладав проф. Д. Дорошенко.

очаровані чудовою українською піснею. Многі з гостей, що були на першім концерті, йшли на виступ ще й другого вечера, хоч ціни вступу були досить великі (2, 2.50 і 3.00 долари). — Членів Українського Національного Хору канадійські українці вітали як найдорощих гостей. Зараз першого вечора по концерті відбулася в честь хору величава вечера у Форт Ґері готелі. На другий день уряджено для них обід в Українськім Народнім Домі. Наконець в ночі по концерті справили для хору вечерю в салі Читальні Просвіти місцеві греко-католицькі товариства з еп. Будкою. При вечері промовляли еп. Будка, проф. І. Боберський, О. Кошиць і др.

— В днях 12, 13 і 14 грудня 1923 року, за ініціятивою Українського Народного Дому, був скликаний до Вінніпеґу Перший Український Просвітно-Економічний Конґрес в Канаді. На конґресі було понад 400 делеґатів з ріжних сторін Канади. Велике число зголошених учасників не можливо було примістити в салі Українського Народнього Дому, тому конґрес відкрито в салі Квінс Театру при вулиці Селкірк. — Конґрес відкрив іменем головного заряду Українського Народнього Дому Т. Д. Ферлей. Покликано почесну президію, зложену з репрезентантів усіх провінцій Канади. Предсідником назначено Г. Сліпченка. Секретарями були: О. Боянівський, В. Купченко і М. Лучкович. — Привіти й реферати виголосили: Т. Томашевський, редактор „Нашого Поступу" в Едмонтоні. Г. Сліпченко, представник з Саскачевану. Ю. Стечишин, ректор Інституту ім. П. Могили в Саскатуні. А. Вавринюк, Й. Кулачковський, війт з Вайта, Ман. Ґ. Буґера з Дуфрост, Ман. Гикавий, фармер з Ґарленд, Ман. Мігайчук, фармер з Вайта, Ман. І. Гуменюк з Вест Форт Вілліям, Онт. М. Лучкович з Едмонтону, Алта. Д. Якиміщак, адвокат і посол з округи Емерсон, Ман. Н. В. Бачинський, посол з округи Фішер, Ман. Т. Д. Ферлей, голова У. Н. Дому в Вінніпеґу. П. Лісовий, відпоручник Т-ва ім. Шевченка в Трансконі, Ман. Гр. Шевчук, делеґат Т-ва ім. Шевченка в Торонто, Онт. М. Ситник, делеґат від Т-ва Просвіти з Косів, Ман. Священик Рошко з Стюартборн, Ман. Ґ. Підлубний, делеґат від „Укр. Зап. Товариства св. Михаїла" в Вінніпеґу. Гром. Будинський, торговець з Шіго, Саск. Свящ. С. Гребенюк, парох укр. православної церкви в Ґудів, Саск. Петро Чичка, делеґат Т-ва Просвіти в Форт Вілліям і Порт Артур, Онт. С. Б. Микитюк, учитель в Ґудів, Саск. Гром. Корпан з Ріджайни, Саск. П. Рудий з Канори, Саск. Гром. Вільчинський — Гемтон, Саск. Я. В. Арсенич, адвокат у Вінніпеґу, промовляв на тему „Українська іміґрація в Канаді". Мих. Стечишин, промовляв на тему „Цілі і завдання рідних шкіл та бурс". Теодор Боднар з Етелберт, Ман., промовляв на тему „Розвій рільництва між іншими, а в нас". К. С. Продан, урядник манітобського департаменту рільництва, говорив на тему „Практичне приноровлення господарства". Ю. Сиротюк, представник департаменту рільництва в Едмонтоні, Алта., говорив на тему „Про фармерські кооперативні спілки". Н. Паньків, український пасічник, говорив на тему „Пасічництво в Канаді". Панна М. Савчак, промовляла на тему „Роля жінки в поступі народу". Мир. Стечишин, редактор „Українського Голосу", промовляв на тему „Орґанізація українців для просвітних та товариських цілей". З. Бичинський, промовляв на тему „Запомогова орґанізація". В. Свистун говорив „Про торговлю і промисл між українцями

Дістаньте ці 3 Лікарства Фарнія Щоби Помогли Вам Зараз!

1. Д-р. Пітерс Ґомозо —

З часом випробована родинна медицина, уживана тисячами через послідних 150 літ для помочи в поборюванню: нервовости, утомлення, запору, нестравности і попсованого шлунка через хибні відходи.

2. Д-р. Пітерс Олєйо —

Цей знаменитий протиотруйний лінімент приніс рішучу поміч многим людям, що терпіли від ревматизму і невральґічних болів, болю в крижах, звичайного болю голови, утомлених і болючих мязів.

3. Д-р. Пітерс Шлункове Відживлення —

Помагає в нормованню неприродних рухів кишок і є ужиточним ліком на деякі шлункові забурення в травленню. Було помічне тисячам в випадках вомітовання, напруження і ґазів в середині.

(Наших медицин не можна дістати в аптиках, тільки в уповажнених місцевих аґентів).

Доставляємо без оплати мита в Канаді.

Спеціяльна оферта — Пишіть нині

Dr. Peter Fahrney & Sons Co.,
Dept. DC0655, 2501 Washington Blvd.,
Chicago, Ill.

Прошу прислати мені на спробу слідуючі медицини з оплатою почти:

[ ] $1.00 за одну щедру пробну фляшку (14 унцій) вартости $1.20 Д-р. Пітерс Ґомозо.

[ ] $1.00 за дві звичайні 60 ц. фляшки (3½ унцій одна) Д-р. Пітерс Олєйо Лінімент.

[ ] $1.00 за дві звичайні 60 ц. фляшки (3½ унцій одна) Д-р. Пітерс Шлункове відживлення.

[ ] $2.00 за одну пробну фляшку Д-р. Пітерс Ґомозо і дві фляшки Д-р. Пітерс Олєйо Лінімент.

Імя .....

Адреса .....

Почта .....

в Канаді". Д. Якиміщак, в заступстві посла Н. А. Григорчука, який не міг бути присутним, промовляв на тему „Чим повинен інтересуватися свідомий українець". Осип Дик, адвокат, зложив привіт від Українського Червоного Хреста в Канаді.

При кінці конґресу прочитано й ухвалено за порядком всі предложені резолюції (друк. в „Українськім Голосі" ч. 52, з 26 грудня 1923): 1) В справі Рідної Школи. 2) В справі помочі Інститутам. 3) Інститут ім. П. Могили. 4) Релігійно-моральне виховання. 5) Релігійно-політичні ограничення в орґанізаціях. 6) Союз українських просвітних орґанізацій в Канаді. 7) Просвітна праця серед жіноцтва. 8) В справі лучшого фармерування. 9) Рільничі інструктори. 10) Інструктор пасічництва. 11) Фахове і висше образування. 12) Запомогова орґанізація. 13) Торговельна орґанізація. 14) Іміґраційний комітет. 15) Репрезентаційне тіло українського народу. 16) В справі Старого Краю.

— Дня 2 квітня 1923 давфинські українці витали ґубернатора Канади. В своїй поїздці по Канаді Його Ексцеленція Вайкавнт Віллінґдон з подругою загостили до Давфину. Місцеві українці вислали до них депутацію на привитання з пятьох осіб: А. Ваври-

нюка, О. Дика, П. Ковтуна, А. Резньовського й І. Гишки. У міській галі в присутности понад тисячі народу А. Вавринюк в імені українців витав королівських намісників слідуючими словами: „Ваша Ексцеленціє! Ми, горожани Давфину, українського походження, з великою гордістю й радістю даємо Вам і Її Ексцеленції підчас Вашої благородної візити наше якнайщиріше привитання. Хоч наймолодші з іміґрантів Його Величества, люди українського походження доросли стати третьою найбільшою расовою ґрупою в цій великій Домінії і ми є дуже раді, що маємо цю нагоду запевнити Вашу Ексцеленцію в особі, що свобода, правда й рівність прав, дані українцям Його Величеством, відозвалися в щирім дусі лояльністю й любовю до короля, і пошаною для британських прав і традицій. Не лише ми є горді, беручи участь в будові цеї канадійської нації, але також будучи горожанами цего краю і членами злучених націй Великої Британії, всі злучені й звязані стояти разом при однім прапорі й віддавати любов та льояльність одному престолові. Ми є дуже раді, що Його Величество звірило вашій Ексцеленції репрезентацію цеї Великої Домінії і з радістю признаємо Ваше заінтересовання королівськими горожанами. Запевняємо Вас, що українці цеї Домінії будуть все лояльні й віддані Їх Королівству, будуть все стояти й боротися за засади цего великого краю. Ще раз дякуємо Вашим Ексцеленціям за Вашу благородну візиту. Бажаємо вам щастя й здоровля на многі літа". — По цім намісник з подругою загостили до вищої школи, де українські дівчата під проводом М. Дарковича відтанцювали в українських строях кілька українських танків. Королівські намісники були дуже вдоволені приняттям від українців.

10 ЛІТ ТОМУ.

— Від 20 до 23 червня 1928 року відбувалася в сіпіарськім готелі Роял Александра в Вінніпеґу Новоканадійська Вистава Ручних Робіт. Тринадцять народностей брало участь у тій виставі, але українці стояли між ними на першім місці як числом виставлених річей, так і числом річей, що здобули нагороди. Будки з ручними роботами ріжних народностей стояли двома рядами у великій входовій салі готелю. Були виставлені деякі дуже гарні речі, що представляли багато праці й зручности, але між ними всіми впадали в очі розмірно дешеві й безпретенсійні, зате цінні своїм артизмом вироби українського жіноцтва, в першій мірі вишивки. Вісім нагород одержали українці за виставлені речі, а інші народи йшли в такім порядку: мадяри 7, шведи 7, норвежці 5, поляки 5, югословяни 3, ісляндці 2, данці, росіяни, німці, італійці й румуни по одній. Крім цего українці дістали найбільше число похвальних відзнак. Слідуючі українки дістали нагороди: пані В. Будник за вишивану сорочку, пані С. Стечишин за обрусик на бюрко, пані Басіста за вишиваний рушник, пані Н. Чубата за писанки, пані А. Чорней за килим, пані О. Арсенич за гуцульський обрусик, панна Г. Гаврилюк за намисто, українські монахині за штучні квіти. — Одночасно з тим, як в готелі відбувалася вистава ручних робіт, два рази в день відбувалися пописи ріжних народностей в співі, музиці й танках. По полудні відбувався концерт в одній з саль готелю Роял Александра, а ввечері у Вокер Театрі. На концертах виступали українські співаки під проводом В. Балешти та танцюристи зо школи В. Авраменка.

ЗАКОН ПРО СТАРЕЧІ ПЕНСІЇ В КАНАДІ

В 1927 році перейшов в Оттаві закон в користь тих, що дожили вже 70 літ, а ще хотіли б бодай 70 прожити, лише не мають де голови приклонити.

Закон той, підпертий провінціональними законами та договорами ріжних провінцій з Оттавою, застерігає, що $240.00 або менше річної пенсії належиться кожній особі в Канаді, що відповість слідуючим вимогам:

1. Доведе там, де подається за пенсією, що є британським горожанином.

2. Докаже, що числить не менше 70 літ.

3. Впевнить їх, що замешкує в Канаді через послідних 20 літ, а в провінції, де подається, через послідних 5 літ.

4. Упевнить, що не є індіянином.

5. Переконає пенсійних урядників, що його (чи її) річні доходи не сягають $365.00 та що аплікант не переписав свойого майна добровільно для того, щоб дістати пенсію.

Всі ті вимоги подані коротко й солодко, лише не для всіх. Між українцями, що дотепер дістали пенсію — тими, що приїхали до Канади може в 25 або 30 літ — є багато таких, що могли би про своє задосить учинення тим вимогам багато сказати.

Щодо горожанства, коли аплікант роджений в Канаді, то виказується зо своєю метрикою уродження і справа скінчена. Коли натуралізований, то предложує, коли має, свої горожанські папери і справа також скінчена. Та інакша історія з тими, що за паперами ніколи не подавалися, або мали колись, та затратили і тепер їм тільки гей би сниться, що мали (бо інакше гомстеду були би не дістали).

Цікаві випадки є, коли чоловік примушений податися за горожанством в 70 або 75 літ, а не вміє писати ані читати. Стається з ним те, про що ніколи не думав; вчиться підписувати своє „намено" і самий собі не хоче вірити, щоби одну сімдесятку можна прожити неграмотним, а другу зачинати вже грамотним. Тільки треба знати, що симпатія суддів та урядників, що від них видання горожанства залежить, не все є по стороні таких пізних аплікантів за горожанством.

Доказати, що чоловік (чи жінка) має 70 літ, також не тяжко, коли аплікант роджений в Канаді. Та інакше справа мається, коли він роджений в старому краю, є неграмотний, дати свого уродження ніколи не знав, уродин не святкував, найблища родина в селі вимерла, про мамине дівоче імя він не певний, імени пароха в свойому селі, щоби від него дістати метрику, він не знає. Пише йому хтось за метрикою уродження і посилає 2 долари на руки уряду парафіяльного. Нема відповіди один місяць, нема другий, а третого приходить вістка від писаря громадського (що пише на припоручення о. пароха), і повідомляє, що о. парох листа з грішми одержав і положив вечером на стіл, а вночі напали на його дім бандити, о. пароха побили і гроші враз з листом з Канади забрали, тільки коверту з поворотною адресою лишили. Просить о надіслання додаткового долара, а о. парох за короткий час виздоровіють (від побиття) і метрику вишлють. Скінчився четвертий місяць, пятого приходить довго ожидана метрика, але виписана по латинськи. Написав би про те до Хомишина, що він на те, та — лихо йому. Треба знайти когось, що вчився латини . . .

Про те, що аплікант прожив 20 літ в Канаді, а не менше 5 літ в своїй провінції, знають всі, лиш пенсійних урядників не можна чомусь переконати. Вимагають посвідчення двох добре знаних людей, що вони апліканта знають і присягають, що він замешкував в даному місці через приписаний час, ніде з Канади ані провінції на довший час не виїздив, нічим великим в тому часі не согрішив. Коли урядникам покажеться, що в послідних 20 літах аплікант провів в Канаді не менше, як 4,384 днів, а поза Канадою не більше, як 731 днів запорядком, то є вигляд, що щось з того вийде.

Переконати урядників, що аплікант не є індіянином, ще найлекша зо всіх вимог. Треба тільки вмитися, зачесатися (коли ще є волос), одягнутися в чисте одіння і все в порядку. Зуби можна також вичистити троха, але то вже залежить, чи ще які осталися.

А про те, що річні доходи апліканта, зо всіх видимих і невидимих джерел, не сягають $365, також всі знають, крім пенсійних урядників. Їм треба знати, чи не переписав або передав аплікант якого майна комунебудь добровільно на протягу послідних 5 літ. Коли покажеться, що позбувся в тому часі якого майна — хоч би то була й фарма, що її довше не можливо було вдержати — то сповідь тільки зачинається. Входиться тоді в подробиці і порушується, коли майно переписане на когось з близької родини, і живих і мертвих. Дивується нераз аплікант, коли вже сповідь скінчиться, що його родина та родовід важні настільки, що аж так ними інтересуються.

В провінції Онтеріо є ще й Закон Удержання Батьків. Коли покажеться, що син чи дочка, або всі діти разом, посідають відповідні середники, вони обовязані удержувати старого батька та маму. На підставі цего закона потягають часом дітей до поліційного суду і тому спромога удержання батьків зо сторони дітей може стати підставою відкинення пенсії.

Вже сказано, що найвища річна пенсія є $240. Та сума може бути зменшена у залежности від того, скільки річні доходи апліканта перевищують суму $125. Значить, коли покажеться, що річні доходи апліканта, крім пенсії, виносять $200.00, то це значить $75 більше від $125 і тих $75 відтягається від $240.00 максимальної (найвищої) пенсії і таким способом пенсія апліканта виносить тільки $165.00.

На фонди для виплачування пенсій старечих складаються домініяльний і провінціональні уряди, а все те походить, розуміється, від податковців. Тому й є строга контроля, щоби пенсії не виплачувати там, де вона не нале-

ТЕОДОР ГУМЕНЮК
АДВОКАТ і НОТАР
Заступає в справах цивільних і карних. Полагоджує справи маєткові, розводові, старокраєві. Вносить подання о горожанство. Веде канцелярію під числом:
414 BAY STREET
(305 Manning Chambers)
Phone: Adelaide 0630, TORONTO 2, ONT.

А. Т. ВАВРИНЮК
Адвокат, Повновласник, Нотар ітд.
Перепроваджує всякі судові справи — карні, цивільні, спадкові і розводові. Також справи старокраєві.
Адреса:
A. T. WARNOCK, LL.B.,
Barrister & Solicitor.
Ramsay Block, Telephone 63
DAUPHIN, MAN.

житься. У випадках, де пенсія конечна такому чи такій, що має на собі майно цілковито, або частинно, то гроші виплачені в формі пенсії за життя такого пенсійника можуть бути відтак стягнені враз з 5% з грошей узисканих з так полишеного майна. — Саме побирання пенсії не позбавляє пенсійника права голосу в провінціональних та муніципальних виборах.

Зо сказаного вище повинно бути ясно, що шлях до пенсії не все устелений рожами. Заки її чоловік дістане, готовий він посивіти (коли ще не посивів давніше), або полисіти (коли ще не лисий). Але, коли вже ту сімдесятьлітню матуру життєву перейде і пенсію одержить, то вже знає тоді, як других 70 літ має жити.

Т. Гуменюк.

ЖАРТИ

Він знає.

Адвокат, що заступає клієнта, телефонує до нього по виграній розправі:

— Правда побідила!

— То внесіть апеляцію, — відповідає клієнт.

Він і вона.

Жінка: Коли тобі щось сказати, то одним вухом слухаєш, а другим випускаєш.

Чоловік: А як тобі щось сказати, то обома вухами слухаєш, а ротом випускаєш.

Терпець урвався.

До одного фармера прийшли в гості чоловік і жінка. Сидять вони, сидять, говорять про це і те. Вже пізна година, а гості й не думають відходити. Тоді господар каже до своєї жінки:

— Ходім, стара, спати, бо гості хочуть йти до дому!

Для гостя.

Чоловік: Звари нині, жінко, більше на обід, бо приведу гостя.

Жінка: А як маю зварити? Чи так, щоб ще прийшов, чи так, щоб більше не приходив?

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В ЕДМОНТОНІ

МАЄ НА СКЛАДІ: Найновіщі театральні книжки та прибори до характеризації, Ноти для хорів. Оповідання, Повісти, Романи, Тлумачі, Календарі, Образи і інші річи, які входять в обсяг книгарства.

ВЕЛИКИЙ СКЛАД: Ґрамофонових рекордів Ґрамофонів, Радій, Скрипок, Мандолін, Ґітар і всі прибори до музичних інструментів.

Продаємо Канадійські і Старокралві нитки, Канви і Узори до вишивання.

Адреса:

UKRAINIAN BOOK STORE

10348—101 Street — **Edmonton, Alta.**

КАЛЄНДАР ВАГІТНОСТИ ДОМАШНИХ ЗВІРЯТ

Початок вагітности	День оположення			
	клячи	корови	вівці або кози	свині
1 січня	6 грудня	12 жовтня	3 червня	30 квітня
8 "	13 "	19 "	10 "	7 травня
15 "	20 "	26 "	17 "	14 "
22 "	27 "	2 листоп.	24 "	21 "
29 "	3 січня	9 "	1 липня	28 "
5 лютого	10 "	16 "	8 "	4 червня
12 "	17 "	23 "	15 "	11 "
19 "	24 "	30 "	22 "	18 "
26 "	31 "	7 грудня	29 "	25 "
5 березня	7 лютого	14 "	5 серпня	2 липня
12 "	14 "	21 "	12 "	9 "
19 "	21 "	28 "	19 "	16 "
26 "	28 "	4 січня	26 "	23 "
2 квітня	7 березня	11 "	2 вересня	30 "
9 "	14 "	18 "	9 "	6 серпня
16 "	21 "	25 "	16 "	13 "
23 "	28 "	1 лютого	24 "	20 "
30 "	4 квітня	8 "	30 "	27 "
7 травня	11 "	15 "	7 жовтня	3 вересня
14 "	18 "	22 "	14 "	10 "
21 "	25 "	1 березня	21 "	17 "
28 "	2 травня	8 "	28 "	24 "
4 червня	9 "	15 "	4 листоп.	1 жовтня
11 "	16 "	22 "	11 "	8 "
18 "	23 "	29 "	18 "	15 "
25 "	30 "	5 квітня	25 "	22 "
2 липня	6 червня	12 "	2 грудня	29 "
9 "	13 "	19 "	9 "	5 листоп.
16 "	20 "	26 "	16 "	12 "
23 "	27 "	3 травня	23 "	19 "
30 "	4 липня	10 "	30 "	26 "
6 серпня	11 "	17 "	6 січня	3 грудня
13 "	18 "	24 "	13 "	10 "
20 "	25 "	31 "	20 "	17 "
27 "	1 серпня	7 червня	27 "	24 "
3 вересня	8 "	14 "	3 лютого	31 "
10 "	15 "	21 "	10 "	7 січня
17 "	22 "	28 "	17 "	14 "
24 "	29 "	5 липня	24 "	21 "
1 жовтня	5 вересня	12 "	3 березня	28 "
8 "	12 "	19 "	10 "	4 лютого
15 "	19 "	26 "	17 "	11 "
22 "	26 "	2 серпня	24 "	18 "
29 "	3 жовтня	9 "	31 "	25 "
5 листопада	10 "	16 "	7 квітня	4 березня
12 "	17 "	23 "	14 "	11 "
19 "	24 "	30 "	21 "	18 "
26 "	31 "	6 вересня	28 "	25 "
3 грудня	7 листоп.	13 "	5 травня	1 квітня
10 "	14 "	20 "	12 "	8 "
17 "	21 "	27 "	19 "	15 "
24 "	28 "	4 жовтня	26 "	22 "
31 "	5 грудня	11 "	2 червня	29 "

Кляч носить 48½ тижня або 340 днів, а найменше 330 днів, найдовше 419 днів.

Корова ходить тільна 40½ тижня або 285 днів, найменше 240, а найдовше 321 днів.

Вівця і **коза** носить майже 22 неділі або 154 днів, найменше 146, а найдовше 158 днів.

Свиня носить над 17 неділь, або 120 днів, найменше 109, а найдовше 130 днів.

Сука ходить кітна 9 неділь, або 63 днів, а **кітка** 8 неділь, або 56 днів.

ПРО ПЛЕКАННЯ ОВЕЦЬ

Плекання овець на канадійських фармах є поплатне заняття. Цему сприяє кілька причин. Перша причина — в Канаді нема дуже великого числа овець. Завдяки цему рідко якого року є надвишка ягнят, або вовни в Канаді. Майже всі ягнята і вся вовна зуживаються в Канаді. Тому, що так є, світовий ринок має малий вплив на ціни ягнятини в Канаді. Ціни за ягнятину міняються зо змінами цін інших мясних засобів та інших харчів для людей. Друга причина, що сприяє поплатности плекання овець в Канаді є та, що вівці можна плекати й на бідніших землях. Їх пожива здебільша складається з паші. Крім того плекання овець є помічним чинником у нищенню бурянів там, де вони дуже поширені. Третя причина — початки при плеканню овець не вимагають багато грошей. А коли вложиться гроші, то й прихід є зараз по першім році, бо ягнята можна продати в осени. Тай роботи коло овець є дещо менше, ніж коло інших родів домашнього скота. Ці всі та ще деякі інші причини помагають дуже багато при плеканню овець.

Раси овець.

На світі є три типи овець, що їх люди плекають. Є вівці, які мають коротку й гарну вовну, а мяса мають мало; є вівці, що мають довгу вовну і добре мясо, і є такі вівці, що мають середню вовну і добре мясо. В Канаді найбільше плекають вівці, що мають середню вовну і добре мясо. Між тими расами найбільш відомі є:

Шропшайр.

Ці вівці походять з центрально-західної Анґлії. Вони є малого росту, ковбковаті, низькі на ногах і дуже оброслі вовною. Їх голови є оброслі аж до щок а ноги до ратиць. Ягнята доростають своєї ваги досить скоро. — (Образок ч. 1).

Оксфорд.

Це є рослі й костисті вівці. Їх вовна є трохи довша і грубша, ніж у шропшайрів. Голови й ноги не мають довгої вовни, але чорняво-сиву шерсть. Ягнята є високі на ногах і їм бере трохи більше часу, щоб доросли до ваги, відповідної на ринок. — (Образок ч. 2).

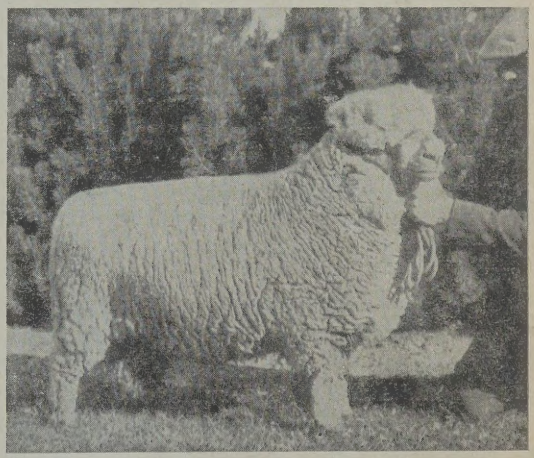

Ч. 1. Баран з раси Шропшайр.

Гемшайр.

Ці вівці є високі на ногах і є досить великої будови. Вовна їх коротка і густа. Мяса мають багато. Голова й ноги оброслі короткою шерстю. (Образок ч. 3).

Совтдавн.

Вівці раси Совтдавн є малі, низькі й ковбковаті. Вовна на них є густа, тонка і коротка. Вовни є мало з одної вівці. Голова й ноги оброслі білою шерстю. Ця раса овець надається більше на мясо ніж на вовну. (Обр. ч. 4).

Ч 2. Баран з раси Оксфорд.

Софолк.

Вівці з цеї раси є трохи більші від Шропшайрів. Вовна на них середньої величини, густа й тонка. Голова й ноги оброслі чорнявою шерстю. Ці вівці більше надаються на мясо ніж на вовну. (Образок ч. 5).

Інші раси овець, які плекають в Канаді в обмеженім числі, є слідуючі:

Лестер.

Це є вівці великі й високі на ногах. Вони мають довгу вовну, яка мало кучерявиться. Голова й ноги цих овець є білі, оброслі білявою шерстю. Тому, що ті вівці мають довгу але рідку вовну, їм приходиться тяжко переживати тутешні зими. (Образок ч. 6).

Рамбулєти.

Вівці цеї раси є великі, костисті. Шкіра на них є у фалдах. Вовна є коротка і дуже густа та тонка. Мяса з цих овець мало, їх плекають найбільше для вовни.

Як починати плекання овець?

Господарі, що беруться до плекання овець, повинні починати з малим числом овець. Від 10 до 20 овець на початок зовсім вистарчає. Таке число є порадним тому, що початки звичайно є трудні та й забирає трохи часу й кошту, поки набудеться досвіду при догляді овець. В разі, як би не добре повелось з вівцями, то й втрати великої не буде. Осінь є найвідповідніша пора купувати вівці. Вівці порадно купувати молоді. Про те, як пізнавати вік овець по зубах, показує образок число 7. Старих овець не треба купувати, бо з них не буде великого хісна.

Як вже набудеться відповідну кількість овець, треба також придбати расового барана. Вівці можуть бути не

Ч. 3. Вівця з раси Гемшайр.

расові, але баран повинен бути расовий. Коли баран є расовий, ягнята звичайно є більші та відповідної будови. Звичайно вони мають більшу ціну, ніж ті від шкрабів баранців. Ра-

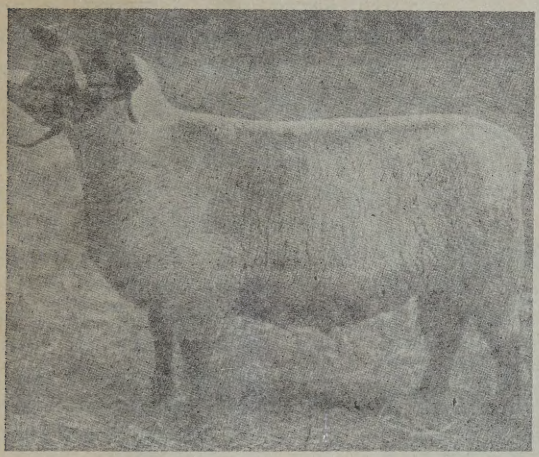

Ч. 4. Баран з раси Савтдавн.

сового барана можна купити самому, або при допомозі Домініяльного Відділу Скотарства, який дає „бонус" (зворот) у сумі від 5 до 10 доларів, залежить від того, якої якости купить і кілько заплатить господар за барана. У Манітобі в деяких околицях можна винайняти расового барана за невелику суму річно.

Догляд в осени.

Літом ягнята ростуть і ссуть свої матки. Коли вони підростуть і вже час їх продавати, порадно поробити заходи, щоб вівці-матки не припускали більше молока. Це робиться в той спосіб, що дійні вівці заганяється на убоге пасовисько. Пасучись на убогих пасовиськах дійні вівці не будуть припускати молока і за яких 7 до 12 днів не будуть мати молока у вімях.

Коли вівці вже не припускають молока, їх можна пасти на добрих пасовисках. Паша з люцерни, конюшини, або інших ростин є дуже пожадана. Сочисті корми в осени і перед парованням овець з бараном сприяють тому, що родиться більше ягняток близнят та трійнят. В разі, як вівці є худі тому, що їх паша була суха, їм треба давати зернової мішанки, або просто вівсяної дерті в додатку до пашних кормів, щоб вівці поправились. Худі вівці звичайно мають мало близнят або навіть часто бувають і не кітні.

При парованню овець з бараном порадно фарбувати груди баранові фарбою, яку розводиться водою. Це робиться для того, щоб можливо було пізнати, котрі вівці були з бараном у протягу певного часу. Баран, паруючись з вівцею, зафарбовує вівцю. Що два або три тижні кольор фарби мож-

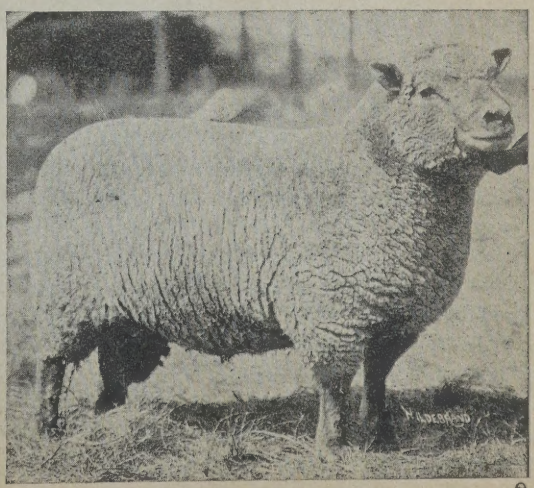

Ч. 5. Вівця з раси Софолк.

на зміняти. Це також буде показувати, коли можна сподіватися ягнят від овець.

Щодо часу, коли треба парувати вівці, є ріжні гадки. Дехто бажає мати ранні ягнята. В таких случаях пускають барана зараз по першім морозі в осени. Ранні ягнята звичайно дорого платяться. Для ранніх ягнят треба мати тепле приміщення та й корм для маток повинен бути добірний. Як що нема цего, господар має страту, бо третина, а часто й половина ягнят ви-

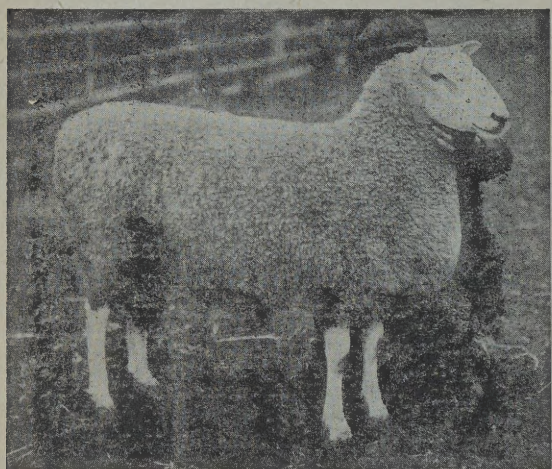

Ч. 6. Вівця з раси Лестер.

гибає. При звичайних господарських обставинах ранні ягнята завдають більше клопоту ніж приносять хісна. Більшість господарів роблять старання, щоб ягнята родились тоді, коли пора є тепла. Тоді є менше клопоту з ягнятами та й вони менше гинуть, бо відживлення маток і ягнят є більше відповідне. Вівця звичайно є кітною від 146 до 158 днів. Пересічний час є 154 дні або 22 тижні. Коли господар має це на увазі та прибере способу у парованню овець, він може відповідно застосуватись, щоб ягнята приходили тоді, коли йому є найвигідніше.

Барана перед парованням і підчас паровання треба годувати якнайліпше. На цім господар зискає. Баран 2-річний, як добре годований, може обслужити 40 до 50 овець за осінь. Парувати з баранцями, що родились попередньої весни, або парувати ягниці, що родились в той сам час, є дуже некорисно. Від таких пар ягнята є слабовиті й часто гинуть.

Догляд овець зимою.

Зимівля овець не вимагає дуже коштовного приміщення. Вівці мають на собі теплі кожухи. Щоб ті кожухи були так теплими, як повинні бути, вівцям треба мати захист від дощів, сніговиць, вогкости й вітрів. Для цього надаються низькі повітки з достаточним доступом соняшного світла та свіжого воздуха.

Годівля зимою має бути така, щоб кітні вівці були удобрім тілі. При добрій годівлі й догляді вівці будуть мати здорові ягнята. А коли покотять ягнята, будуть мати подостатком молока, щоб відживляти їх.

Сіно для кітних овець має бути добре. Коли ж сіно не зовсім добре, то треба давати їм ще й зерна, тобто дерті з вівса та ячменю. Для відповідного відживлення вівця потребує від $\frac{1}{2}$ до $1\frac{1}{2}$ фунта зерна, від 3 до 5 фунтів сіна денно і чистої свіжої води до схочу. У деяких околицях є звичай не давати вівцям води зимою. Замісць води вівці їдять сніг. Це є невідповідний спосіб, бо вівці є здебільша прагнущі води, а снігом не встані задоволити спраги.

Коли вівці котяться.

При добрім способі плекання овець господар повинен знати, коли вівці мають котитися. Для цього заздалегідь треба поробити квадратові клітки чотири або пять стіп широкі і довгі. У тих клітках треба настелити досить сухої підстілки. Вівцю пару днів перед родом заганяється до клітки і там її тримається. Такі клітки є великою вигодою і запорукою при породі ягнят. Народжене ягня не буде затоптане іншими вівцями. Та й лекше буде вівцям присвоювати їх ягнята, а ягнятам лекше буде навчитись ссати свої матки.

Часом стається так, що вівця не хоче приняти ягняти, або не хоче прийняти осиротілого ягняти. В таких случаях осиротіле ягня покроплюється молоком від тої вівці, до якої бажається прилучити ягня. Це треба робити тоді, коли вівця і ягня є у клітці.

По народженню ягняти, як у повітці є холодно, його треба обтерти, щоб було сухе, і не брати його від матки, а зоставити, щоб вона присвоїла його. Коли ж дуже холодно, то ягня треба взяти до тепла, бо воно може застудитись.

Обхід коло ягнят.

При своїх рідних або прибраних матках ягнята навчаться пастись і, як є нагода, їсти зерно. Так що господар мало має роботи годувати їх. Його робота полягає в тім, щоб вівці мали пасовисько та корм.

Дуже важні операції належиться зробити ягнятам, як вони є в віці коло одного тижня. Це є — баранців треба почистити і повтинати всім хвости. Валашання баранців є потрібне на те, щоб вони ліпше росли та щоб їх мяса не було дуже чути. Цими часами ринки платять два центи дешевше за фунт

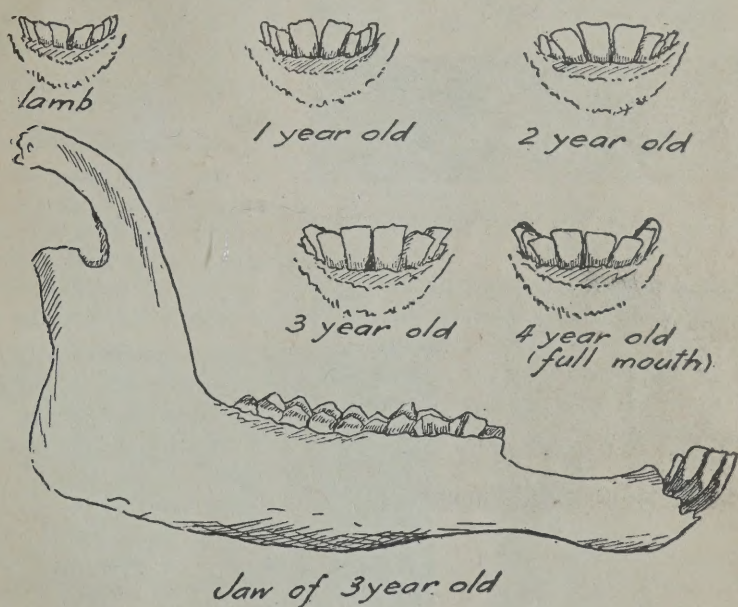

Ч. 7. Як пізнати вік овець по зубах.

не валашаних ягнят. Втинання хвостів знов робить ягнята чистійшими і з вигляду гарнішими. Як переводити цю операцію, показують образки ч. 8 і ч. 9.

Ч. 8. Валашання овець.

Обхід літом.

Літом вівці потребують доброї паші, подостатком води і соли. Вони потребують захисту від дощів, холоду, від спеки та загороди від псів та кайотів. Ці захисти звичайно вже є, коли господар зачинає плекати вівці. — (Образок ч. 10).

Для того, щоб вівці приносили господареві прибутки, він мусить пильнувати, щоб якнайменше шкоди було від паразитів. А вівці мають їх багато. Між ними є кліщі або клапуші, хроби в голові та хроби в шлунках.

Кліщі,находяться у вовні при шкірі. Вони ссуть кров овець та ягнят. На шкірі робляться струпи, які часто сверблять. Вівці чухаються і обдирають на собі вовну. При тому господар тратить дуже багато, бо вівці й ягнята не можуть бути ситими та й багато вовни губиться. Щоб позбутися кліщів або зменшити шкоду від них господар повинен купати вівці в розчині води з хемікалами, які убивають ці насікомі. Купати належиться вскорі по стриженню овець а другий раз перед морозами в осени. На ринках є багато хемікалів, яких вживається при купанню овець. (Образок ч. 11).

Хроби в голові також спричиняють багато втрати. Тому, що ліку проти хробів, як вони вже є в голові, нема, хіба операція, яку лише ветеринар може перевести, — найкраще є запобігати, щоб хробів не було.

Коли завважується, що вівці не пасуться, лише стоять гуртками і тримають голови попри землю та від часу до часу раптово кивають головами, належиться поробити заходи, щоб цього не було. Збиватись у купи заставляє їх муха, з якої є хроби в голові овець. Щоб та муха не робила шкоди, порадно вівцям намастити голови дьохтем, щоб його смерід відганяв мухи. Часом це роблять так, що корита, де є сіль, обмащують pine tar-ом, щоб вів-

Ч 9. Обезхвощування овець.

ці, коли лижуть сіль, замащували собі голови дьогтем.

Хроби в шлунках треба нищити в той спосіб, що вівці заливається розчином води з синім каменем. Розчин треба дуже уважно зробити, щоб не був заслабий або засильний. Півтора унції синього каміня розпускається в одним ґальоні води. Це належиться робити в камяній або деревляній посудині.

Ч. 10. Як вести вівці.

Нім заливається вівці, їм не повинно дати їсти у протягу одної доби, тобто 24 годин. Так виголодженим вівцям дається вище згаданого розчину з води й синього каміня у слідуючих порціях:

Три-місячне ягня — три четвертих унції.

Шість-місячне ягня — одну і пів унції.

Одно-річна штука — дві і пів унції.

Доросла вівця — три унції.

(Образок ч. 12).

По залиттю вівцям можна дати напитися води а пізніше і їсти трохи сіна. Коли голод овець цим заспокоїлось, їх можна пустити пастися.

Заливання таким розчином убиває всі хроби у шлунках. Вівцям це не шкодить. Вівці можна заливати так що шість місяців.

Коли зважимо, що способи господарювання міняються враз зо світовими змінами, — плекання овець стає одною з найпоплатніших галузей в господарстві. Наші фармері не помиляться, як пороблять зарядження, щоб могли плекати бодай по кілька овець у своїх господарствах.

Ч. 11. Купання овець.

Ч. 12 Заливання вівці.

К. С. Продан.

ГУМОР.

Напасть.

До одного ресторану приходить гість і каже собі дати чай. За хвилинку кличе кельнера:

— Віднесіть чай, а дайте мені замісць нього каву.

Випив каву і виходить, але при дверях задержує його господар:

— Пане, а платити!

— За що?

— Та за каву!

— Я за каву дав вам чай!

— То платіть за чай!

— Або я його пив?

Скупар у раю.

Умер скупий, прийшов під небесні ворота і застукав.

— Хто там?

— Я!

— Ага! А що ти зробив доброго на землі?

— Дав я раз жебракові два центи.

Отворив св. Петро книгу і провірив. Учинок цей був записаний.

— Дав я ще одному бідному два центи.

І це було записано.

— Ще що?

— Ще одному каліці дав два центи. Це вже все. Пустіть, св. Петре!

На те св. Петро звернувся до головного небесного книговодця:

— Зверни йому цих шість центів і хай іде собі до чорта!

Доцільний лік.

— Знаєш, я тому лікареві зуби повибиваю!

— Та защо?

— Дурень порадив моїй жінці вживати „доцільного руху", а вона що вхопить в руки, тим і ціляє в мою голову.

Спосіб.

Гість сидить у знайомого вже кілька годин і не думає йти. Нараз починає свистати.

Господар звертає йому увагу:

— Не свищіть, пане, бо я не можу цього терпіти.

— О! — дивується гість — ви мешкаєте при самій залізниці і ще не привикли до свисту поїздів.

— Це що іншого, — відтяв господар. — Як поїзд свище, то я бодай знаю, що він уже відходить.

Між жидами.

— Знаєш, Лейбо, той злодій Іван хотів мене вдарити раз по лиці.

— Як ти знаєш, що хотів?

— Я не знаю? Як би не хотів, то був би мене не вдарив.

Жид в Івана.

— Іване, ви спите?

— Ні, або що?

— А гроші маєте?

— Ні, я тепер сплю.

В аматорськім театрі.

Режісер: Я вам ще вчора казав, що маєте виступати в кожусі, бо ця дія відбувається в зимі, серед морозів.

Аматор: Ба, коли я не маю кожуха. Але я собі за те натягнув три парі штанів.

Дурень.

Перший: Дурень є той чоловік, що не може висловити своєї думки так, щоб другий його зрозумів. Ви мене розумієте?

Другий: Ні!

УКРАЇНСЬКЕ ВЕЛИКОДНЕ ПЕЧИВО

Бабка парена. — Кварту муки запарити квартою молока, а як остигне, розтирати аби не було грудок, доливаючи по трохи 20 цілих, добре вибитих яєць. Дати кавальчик свіжого дріжджа і поставити в тепле місце, щоби підкисло. Як підкисне, місити, додаючи около 2 кварті муки, двоє горнят цукру. При кінці мішання додати кварту топленого масла, терту шкірку з цитрини і сок з одної цитрини. Можна також дати ванілії для запаху і кілька ложок шафранового плину для жовтішого кольору. Шафран купується в аптиці, намочується і ту воду по якімсь часі додається до тіста. Добре тісто вимісити і додати тільки родзинків як бажається. Поставити тісто в тепле місце, щоби підросло. Тісто на бабки мусить бути вільне. Накладати тісто в форми, котрі повинні бути високі, потім поставити в тепле місце, щоби підросло.

Бабка віденська. — Спражити одну кварту молока, охолодити, дати кавалок свіжого дріжджа, трохи цукру і муки, щоби зробити легку рощину. Поставити в тепле місце, щоби підкисла. Розтерти 30 жовтків з одним фунтом цукру і терти аж збіліє. Додати жовтки до рощини, стерти одну цитрину, дати сок з одної цитрини, дві ложечки ванілії, ложку соли і тілько муки, щоби замісити вільне тісто. Коли вже вимішене, додати фунт топленого масла. Можна також додати шафранового кольору. Дати тілько родзинків як бажається. Поставити тісто в тепле місце, щоб підросло. Накладати в форми і знова поставити в тепле місце, щоби підросло.

Кубанська паска з сира. — Дві кварті свіжого солодкого сира перетерти через ситко, дати кілька ложок свіжої густої сметани, горнятко муки і півтора фунта цукру (приблизно 3 горнят), ложечку ванілії, дві ложечки „бейкінґ павдер" змішаних з мукою і все те разом добре терти, що найменше годину, додаючи по трохи вибиту піну з 30-ти яєць і терти цілий час, без перестанку. Потім дати фунт (може бути більше) виполосканих обсушених родзинків. Бляху обложити зі споду і з боків крухким тістом. Наложити на те масу зі сира і посипати по верха січеними оріхами. Піч має бути досить горяча і тісто має печися 2 годині.

Крухе тісто. — Одно горнятко масла, горнятко сметани, 3 жовтки, одно ціле яйце, терта шкірка з цитрини, трохи цукру і соли і кавальчик свіжого дріжджа і тілько муки, щоби замісити тісто. Відставити тісто в тепле місце, щоби підросло. Потім розвалкувати в тоненький пляцок і тим обложити бляху на дні і з боків. На верх тіста дається масу з сира.

Сирник Солений. — Перетерти 1 фунт свіжого сира через ситко, додати жовтки з 10 яєць, по одному і кожний раз добре перетерти. Додати дві або три ложки муки, щоби маса трохи згусла. Посолити до смаку і дати кміну, як хто любить. Виложити форму папером, посмарувати папір і посипати тертим сухим хлібом. Виложити в форму масу з сира і поставити в вільну піч на три чверти години. Краяти в клястри і подавати на Великдень.

Сирник Солодкий (Сокальський). — Перетерти через густе ситко два фунти сира, додати двоє горнят мілкого цукру і добре разом перетерти. Додавати два тузини жовтків по одному і добре разом перетерти, щоби маса аж збіліла, додати ванілії, тертої цитринової шкірки, горнятко мелених оріхів, горнятко великих родзинків і пів горнятка малих родзинків. Одну ложечку „бейкінґ павдер". Під сирник спечи такий спід: Три горнятка масла, три жовтки і одно ціле яйце, ложку цукру, пів ложечки соли, три ложки сметани і тілько муки, щоби замісити і розвалкувати пляцок. Вложити пляцок в бляху. На печений пляцок виложити масу з сира і поставити в піч.

Додаток: — До вище поданого сирника дуже добре надається січений ананас (пайнепл) замісць родзинків.

Український медівник. — Одну ложку масла втерти, додати три жовтки. За кожний раз утерати. Дати шклянку топленого меду, шклянку муки, піну з трох білків, пів ложечки соди до печення, 50 волоських оріхів, стерту цитринову шкірку, додати ложечку меленого коріння. Все разом вимішати, виложити на насмаровану бляху і лишити на чверть години, щоби постояло. Відтак печи в недуже горячій печі одну годину.

Медівник на дріжджах (постоїть довго). — Двоє горнят меду, чотири ложки масла, чотири яйця, один кавалок свіжих дріжджей, горнятко цукру, одна ложечка соди до печення, пів фунта або більше горіхів, три ложечки меленого мішаного коріння, троє горнят муки (як за мало, дати більше, дати води як загусне).

Масло перетерти з цукром, додати топлений мід і піну з вибитих яєць. Додати розпущені дріжджа. Муку пересіяти з корінням і з содою і вимішати. При кінци дати оріхів. Виложити масу в вимащену бляху і відставити на бік на якийсь час в тепле місце. Печи в вільній печі одну годину.

Медівник галицький. — Одно горнятко топленого меду, 1 горнятко сметани, пів горнятка масла, горнятко оріхів, четверо яєць, дві ложечки (рівних) соди до печення, двоє горнят муки. Перетерти масло з цукром і додати топлений мід, вбити на піну яйця. Муку пересіяти з содою і по троха додавати до тіста. По муці давати по троха сметани. Відтак знов давати муку аж доки не зужиється мука і сметана. Оріхи дати на кінці. Печи в вільній печі одну годину.

Медівники поцілуйки. — Півтора горнят мілкого цукру, 1 ложку меду, 4 яєць, 1 ложечку соди до печення, 4 горнят муки і ріжного меленого коріння. Все разом добре вимісити і брати по кавалку тіста, виробляти в валки і краяти в кульки величини волоського оріха. Помачати медівнички в розбите яйце з молоком, а відтак в ґрисіковий цукор. На верха можна ще дати половину або чверть волоського оріха. Складати на вимащену бляху з рідка і печи в мірній печі, щоби зарумянилися зверха. Добрі аж на другий день.

Медівнички парені. — 1 горнятко цукру, 1 горнятко меду, заварити мід з цукром. На горяче всипати 2 горнят муки, щоби запарилася і добре перетерти, щоби не було грудок. Коли маса трохи простигне, але ще є тепла, додавати по одному 4 жовтки і одно ціле яйце. По кожнім добре утирати. Додати меленого мішаного коріння. Пересіяти ложечку соди до печення з горнятком муки і вимішувати тісто. Виробляти малі валки величини волоського оріха. Класти з рідка на вимащену бляху. На верх можна дати половину волоського оріха. Добрі аж в три дні. Можуть постояти довший час.

Медівник або медівнички. — 1 горнятко меду, пів горнятка цукру, пів горнятка масла, 3 яєць, ложечку меленого коріння, 3 горнят муки, ложечку соди до печення, пів горнятка родзинків виполосканих та висушених, пів горнятка волоських оріхів.

Втерти мід з цукром, додати масло і добре терти. Додати муку пересіяну з корінням і содою. На останку дати піну з білків. Додати родзинки і оріхи, коли за густе, можна додати води. Виложити в посмаровану бляху, або виробляти малі медівнички, мачати в розбите яйце з молоком, а потім в посічені оріхи і печи в мірній печі.

Канадійські медівнички. — 1 горнятко цукру, горнятко меду, 2 ложки масла, 1 ложку соди до печення, ложечку джінджер, ложечку цинамону. Додати тільки муки, щоби можна тісто розвалкувати. Викроювати малі медівнички, мачати в ґрисіковий цукор і печи.

Зауважа: Всі медівники чи медівнички є ліпші, як постоять якийсь час. Медівники найкраще перетримувати в посудині, що накривається. Коло медівника поставити розкраяне яблоко для запаху і для збереження свіжости.

Періжки з мармелядою. — 2 горнят муки, пів фунта свіжого домашного

сира або жовтого купленого під назвою „шетов чіз". Пів фунта масла, пів ложечки соли. Перетерти все разом. Розтачати тісто на тонко і вирізувати кавальчики. Накладати на них ананасову (пайн епл) мармеляду і зліпити разом. Пекти в мірній печі.

Завиванець з овочами або з маком. — 3 кварти муки, горнятко і половина масла, 2 яєць, 4 жовтки, пів горнятка цукру. Три кварти молока, один кавалок свіжого дріжджа. Одну ложечку соли.

Масло, цукор і сіль розтопити в теплім молоці. Яйця та жовтки вибити і додати до молока. Додати муку і дріжджа та замісити все разом. Поставити в тепле місце, щоби добре підросло. Тісто на стільници розтачати і помастити такою масою: Масло, цукор, сметана і піна з білків. Все разом добре вимішати. Поверх того можна ще посипати січених волоських оріхів. На завиванець можна уживати тертий та на меді пересмажений мак або густий джем чи мармеляду. Тісто звинути і покласти в бляху в тепле місце, щоби підросло. Як підросте, тоді печи.

Пляцок з цитриновим люкром. — 1 горнятко цукру, 1 горнятко масла, 3 жовтки і одно ціле яйце. Перетерти масло з цукром аж доки маса не збіліє. Додати до того добре вбиті жовтки і ціле яйце. Все разом терти, доки маса не стане легкою та пухкою. Додати пів ложечки ванілії і тілько муки, щоби зробити вільне тісто, щоби можна його розтачати. Вкласти тонку паланицю в бляху. Тісто мусить бути досить тонке. Пекти в мірній печі, щоби зарумянилося. Коли готове зараз поки горяче покраяти ножем на кавальчики один цаль через два з половиною. Окремо зробити цитриновий люкер. Сік з одної цитрини і три чверти горнятка цукру варити. При варенні пробувати, чи готове в той спосіб: вливається трошечки того сиропу в горнятко зимної води. Коли з сиропу зробиться мягка галка в воді, то вже готове. Тим люкром смарувати кавальчики крухого пляцка і складати два до купи.

Заувага: Пляцок можна спечи скорше, а люкрувати вже тоді, коли потрібно уживати.

Хруст. — Три жовтки, 2 цілі яйця, одна ложка сметани, 1 ложка цукру, пів ложечки соли, 1 ложечка ванілії, 1 ложка руму або бренді. Яйця вибити на піну, додати все решта і дати тільки муки, щоби замісити вільне тісто, як на пироги. Тісто розтачати і краяти на паски два цалі довгі, а один цаль широкі. На середині прорізувати і через дірку пересилювати кінець тіста, щоби виглядало вивернене. Оба кінці трохи надтяти. Кидати на горячий смалець і обертати, щоб зарумянилися. Виймати на папір. Коли вже стечуть, тоді вкладати в миску і посипати порошковим цукром (айсінґ шюґер). Розтачувати по трошки, бо коли тісто висохне, то хруст не буде добрий.

Український струдель. — Тісто: 1 ціле яйце, пів ложечки соли, півтори горнят води і тільки муки, щоби замісити вільне тісто, як на пироги. До тіста додати руму, бренді або ванілії. Добре вимішувати. Накривати тісто кілька разів теплим начинням аж поки тісто не стане вільне. Розтягати тісто тонесенько, як папір, на застеленім столі або на застеленій подушці і присушувати. Кінці, де є грубе тісто, обтяти ножицями. Посмарувати тісто топленим маслом, накладати дрібно посічених яблок, приготованих так, як на пай, звивати. Звинений струдель покласти в бляху, полляти маслом і печи.

Додаток: До тіста можна давати замісць яблок, пересмажений мак з медом і маслом або сир приготований як до налисників. Також можна дати капусту приготовану, як до капустяних налисників.

Сніжні тісточка (макарунс). — Три білки (може бути 4), одно і три чверти горнят мілкого цукру, двоє горнят коконатс, або корн флейкс, одна ложка кукурузяного крохмалю (корн старч), кілька крапель ванілії. Вибити ціну з білків і додавати по трохи цукру і далі вибивати. Додати корн старчу. Вложити миску з масою в баняк з горячою водою і мішати аж доки на

дні миски не стане маса густою наче шкаралупа. Коли вже готове, додати коконатс або що інше і викладати по трошки маленькою ложечкою на висмарувану бляху. Печи в мірній печі 20 мінут. До повище поданих тісточок можна дати мелених оріхів.

Морська піна (цукорки). — Троє горнят цукру, 10 столових ложок води, пів горнятка сиропу (корн сироп), два білки. Зварити цукор, воду і сироп. Вляти трошки цеї маси в горнятко зимної води. Коли з того зробиться мягка галка в воді, то вже готове. Відставити нехай прохолоне трошки (не довго). Лляти по трошки на вбиту піну з білків і бити аж поки не згусне. Викладати ложечкою на посмаровану миску.

ГУМОР

Дива.

— У нас, в Етелберт, є такий великий чоловік, що коли одного дня випє шклянку води, то щойно другого дня та вода доходить до жолудка.

— Е, а в нас, у Давфині, жиє така велика жінка, що коли в зимі перемочить собі ноги, то щойно в літі пчихає.

Неможливе.

— Я знав такого маляра, що як нарисував на стіні павутиння, то служниця через пів години змітала його зо стіни думаючи, що це правдиве.

— Це неможливе.

— Чому? Кажу ж тобі, що є такі малярі!

— Але таких служниць нема.

Шибеник.

Це було у Вінніпеґу. Одного разу приходить Івась до школи і говорить до учительки цілком спокійно:

— Моя сестра має шкарлятину.

— Що? Як ти важишся приходити до школи, як твоя сестра така хора? Зараз забирайся до дому і не приходи доти, поки сестра не виздоровіє!

Йде Івась до дому і регочеться:

— Добре, що я їй не сказав, що моя сестра в Кенорі хора . . .

Добре відповів.

На траві сиділо дві дівчині. Попри них переходив старий дід зі сивою головою.

— Зима йде, — сказала одна дівчина.

— Вже й сніг на горі — додала друга.

— Ще до зими далеко, — відповів дідусь, — бо ось телята на траві...

Побожні християни.

Три скотляндці пішли на богослуження. Нараз після проповіди почали збирати гроші на будову церкви. Коли дяк, підійшов до трьох скотляндців, один з них зімлів, а два негайно взяли його на руки і винесли з церкви.

Hotel Myrnam

ГАРНО ВАС ОБСЛУЖИТЬ.

Теплі і вигідні кімнати. Смачні обіди. — Умірковані ціни.

ДМИТРО ЧАПЕЛЬСЬКИЙ, властитель.

MYRNAM, ALTA.
Телефон 4.

ЛІТОПИС КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

1891 — З Галичини до Канади приїхало перших двох українських переселенців, Іван Пилипівський і Василь Ілиняк. Оба з села Небилова, повіт Калуш. З анґлійського порту Ліверпул відплили кораблем дня 28-го серпня, 1891, а до Монтреалу приплили 7-го вересня того самого року. Оба пізніше поселилися на фармах в Алберті. (Один з них, Іван Пилипівський, умер 10-го жовтня, 1936).

1895 — Приїзд Осипа Олеськова зо Львова до Канади, який оглянувши Канаду описав відтак свої спостереження для українських поселенців. (Умер 20 жовтня, 1903).

1896 — До Канади приїхало около 150 українців. Початок іміґрації більшими гуртами.

1901 — Збудовано церкву св. Володимира і Ольги (т. зв. „мала церква") на розі вулиць Стелла і Мекґреґор у Вінніпеґу. Найстарша українська церква в Канаді.

1902 — ОО. Василіяни прибути до Едмонтону, Алберта.

1903 — Почав виходити часопис „Канадійський Фармер" у Вінніпеґу.

— До Канади приїхав російський архиепископ Серафим, який висвячував будь кого на священика і розбудив релігійні суперечки серед української еміґрації в Канаді.

1904 — Архиепископ Серафим збудував „катедру" Спасителя на розі вулиць Стелла і Кінґ у Вінніпеґу.

— Дня 12 травня перший вечір в Канаді в честь Тараса Шевченка.

— Дня 14 травня перше представлення в Канаді, „Арґонавти" Гр. Цеглинського. Вистава відбулася в Читальні ім. Т. Шевченка при вулиці Юклид, ч. 109 у Вінніпеґу. Режісером штуки був Йосип Косовий.

— Церква оо. Василіян (св. Миколая) у Вінніпеґу.

1905 — Засновано анґлійсько-український учительський семинар у Вінніпеґу.

— Засновано Запомогове Братство св. о. Николая у Вінніпеґу.

— „Ранок", тижневий орґан анґлійської презбітеріянської церкви в Канаді.

— Школа СС. Служебниць у Вінніпеґу.

1906 — Приїзд д-ра Юліяна Бачинського зо Львова до Канади з метою приглянутися тутешнім обставинам й життю українських поселенців. Вернувши до Львова написав свої враження під заголовком „Українська еміґрація в Канаді". На жаль ця книжка зістала знищена з вибухом Світової Війни.

1907 — Засновано Товариство „Самопоміч" в Монтреалі, Кве. (З. П.).

— Дня 24 березня заложено Читальню Просвіти в Едмонтоні, Алберта.

— Збудовано церкву в Брендоні, Ман.

— Засновано Читальню „Просвіти" в околиці Косів, біля Давфину, Ман.

— Анґлійсько-український учительський семинар перенесений з Вінніпеґу до Брендону, Ман.

— Дня 5 липня перший зїзд українських учителів. Наради відбувалися в салі на розі вулиць Паверс і Манітоба в Вінніпеґу. Основана „Українсько-учительська Орґанізація в Канаді". Іван Коцан предсідник, Борислав Деделюк, заст. предс., Онуфрей Гикавий

секретар, Олекса Климків заст. секретаря, Василь Саранчук касієр, Петро Огризло заст. касієра; провірники: Т. Д. Ферлей, М. Драбинястий.

— Теодор Стефаник, назначений шкільним інспектором і орґанізатором в Манітобі.

— „Українська Вільнодумна Федерація" у Вінніпеґу видала брошуру про М. Драгоманова. Це перша українська книжка, друкована у Вінніпеґу.

1908 — 12 січня заложено Читальню ім. І. Франка в Розборн, Саск.

— Осип Меґас шкільним орґанізатором по українських кольоніях в Саскачевані, назначений урядом цеї провінції 5 квітня.

— Вийшла з друку книжка Т. Федика п. н. „Пісні про Канаду і Австрію".

— 3 травня заложено Читальню Просвіти в Венлав, Ман.

— 12 липня засновано Читальню Просвіти в Оттаві.

— Побудовано греко-католицьку церкву в Етелберт, Ман.

6 грудня заложено Читальню ім. „Рання Зоря" в Ґімлі, Ман.

1909 — Ліберальний уряд Саскачевану отворив 14 жовтня українсько-анґлійський учительський семинар в Ріджайні, Саск. На курс учащало 18 студентів.

— Збудовано греко - католицьку церкву коло Ростерн, Саск.

— М. Слобода з „Руської Канцелярії" в Вінніпеґу зістав іменований провінціяльним урядом Манітоби, як публичний нотар.

— Збудовано церкву в Копер Кліф, Онт.

— Почав виходити часопис „Робочий Народ" у Вінніпеґу.

1910 — Вийшло з друку перше число „Українського Голосу" в Вінніпеґу з датою: „середа 16 марця 1910". Члени першої дирекції Видавничої Спілки: Т. Д. Ферлей предсідник, В. Чумер касієр, В. Кудрик секретар і редактор. В. Карпець, А. Жилич, Г. Сліпченко, Я. В. Арсенич.

— 30 серпня в Канорі, Саск., відбулася перша конвенція українських учителів в тій провінції. В конвенції взяли участь слідуючі учителі: — А. Штик, Д. Якиміщак, В. Головацький, П. Божик, Ф. А. Сивак, Я. О. Антонюк, Й. Богоніс, К. Олійник, І. Костюк, Г. І. Махній, І. Пернеровський, Я. В. Арсенич, С. І. Теслюк, О. Жеребко, Г. Новак, Г. Шевчишин, Й. Бачинський, Баран, В. Бойчук, П. Козяр, М. Басарабович. Кромі учителів було багато гостей.

— Читальня Просвіти у Вінніпеґу.

— Митрополит А. Шептицький відвідує українців в Канаді, до Вінніпеґу приїхав в суботу 8 жовтня.

1911 — „Канадийський Русин" (пізніше „Канадійський Українець"), часопис у Вінніпеґу.

— Зорґанізовано Брацтво св. Івана Милостивого в Вінніпеґу.

1912 — Епископ Никита Будка обнимає провід як владика українців греко-католиків Канади. Осідає у Вінніпеґу.

— Інститут Просвіти ім. Т. Шевченка в Бруклендс, Ман.

— Засновано Товариство Український Народний Дім у Вінніпеґу.

— Засновано Товариство „Боян" у Вінніпеґу.

— Радним до міської ради у Вінніпеґу вибрано Т. Стефаника.

— Товариство Просвіта ім. Т. Шевченка в Монтреалі, Кве.

— Семен Демидчук, делеґат „Рідної Школи в Галичині, приїздить до Канади в справі грошевої допомоги Рідній Школі. Виголошував промови на вічах, скликуваних між українськи-

ми поселенцями і взивав до піддержки Рідної Школи в краю. Канадійські українці зложили тоді около 5 тисяч доларів для Рідної Школи; Семен Демидчук відїхав з Канади в січні 1913 року.

1913 — Анґлійсько-українська читанка в Манітобі, часть І.

— Проф. П. Карманський приїздить до Канади й займає посаду учителя українознавства у брендонськім учительськім семинарі.

— Послом до леґіслятури провінції Алберти вибрано А. С. Шандра.

— Орест Жеребко, перший українець в Канаді, що скінчив фільософічний факультет в манітобськім університеті й 16 травня одержав диплому степеня В. А.

— Перша Рідна Школа при церкві св. Володимира і Ольги в Вінніпеґу. До школи учащало понад сто дітей. Учителем був тодішній питомець Духовного Семинаря Василь Балешта.

1914 — Засновано Читальню Просвіти ім. Т. Шевченка в Бруклендс, Ман.

— В неділю 17 травня українці Вінніпеґу і околиць влаштували величавий маніфестаційний похід головними вулицями міста в память 100-літніх уродин Т. Шевченка. Около сім тисяч людей, чоловіків, жінок і дітей взяли участь в поході. Багато було убраних в українські народні строї. Банда грала до походу. Козаки їхали на конях, несли українські прапори, співали українські патріотичні пісні. Несли таблиці з написом: „Хай живе вільна Україна".

— Збудовано Український Народній Дім в Толстой, Ман.

— В пятницю 19 червня, 9.30 ранком наступила велика експльозія в копальні Гилкрест в Алберті, в якій згинуло 200 робітників, між ними згинуло кількадесять українців.

— Збудовано Народний Дім у Веґревил, Алта.

— Вибух війни в Европі. В українських часописах в Канаді появилася слідуюча

„Оповістка.

В Австро-Угорщині Його Величество зарядило загальну мобілізацію.

Тому мають сейчас нарокувати до своєї станиці уоруження: всі обовязані до служби при лінії, воєнній маринарці та краєвій обороні, всі ґажисти ополчення і ополченці, обовязані до рокування після своєї карти призначення, всі прочі, посідаючі ополченецькі паси, 37-літні та молодші ополченці стану, що після своїх пасів обовязані нарокувати.

Всі прочі ополченці мають сейчас зголоситися устно, або письменно в ц. і к. заступничій власти, подаючи точно свої адреси, а та власть дасть їм дальші укази, щодо їх роковань.

Тим, що обовязані нарокувати, повертається видатки на подорож. Ті обовязані до рокування, що не мають потрібного гроша на дорогу, мають зголоситися у найблище положеної ц. к. заступничої власти і там дістануть гроші на дорогу.

Прочим обовязаним до рокування звертається опісля видатки на подорож, після обовязуючих вимірів таких винагород.

Його ціс. і кор. Величество цісар уділив цілковиту амнестію тим, що сейчас повернуть до краю, і то як тим, що мали ставитися до асентерунку, так і тим, що узнані дезертирами.

Ц. і К. Австро-Угорський Конзулят у Вінніпеґу.

Вінніпеґ, 1 серпня 1914.

Ц. і К. Конзуль

Лукес м. п."

— 9 серпня зібралося около 3,000 українців на мітинґ в Індустріяльнім Бюрі в Вінніпеґу і по вислуханню промовців про становище Великої Британії а також Канади до европейської війни, всі однодушно заявились за слідуючою резолюцією: „Позаяк добробут Британської Імперії загрожений,

ми, українські горожани Канади ось тут зібрані заявляємо, що оцим виражаємо нашу льояльність британському прапорові і готовість стояти в його обороні, коли цього буде потрібно". Мітинґ отворив І. Неґрич, першим промовцем був І. Петрушевич, відтак Я. В. Арсенич, о. др. Редкевич, Т. Д. Ферлей і Т. Стефаник.

1915 — Послом до провінціяльної леґіслятури Манітоби вибрано Т. Д. Ферлея.

— Український Студентський Кружок в Вінніпеґу.

1916 — Знесено науку в українській мові в анґлійських публичних школах.

— Бурса (пізніше Інститут) ім. Петра Могили в Саскатуні.

— Український Народній Дім у Вінніпеґу купив власний будинок на розі вулиць Боровс і МекҐреґор.

— В днях 4 і 5 серпня Перший Народній Зїзд українців в Саскатуні, Саск. У зїзді взяло участь понад 400 признаних делеґатів. Промови й реферати виголосили: епископ Никита Будка, посол Т. Д. Ферлей, В. Е. Морей, президент саскачеванського університету, Дж. С. Вудсворт директор Бюра для Соц. Дослідів, Йонґ, майор Саскатуну, Д. Меккал, Г. Шкварок, О. Меґас, В. Свистун, М. Стечишин, А. Т. Кібзей, М. Савяк. Зїзд скликано заходами Бурси ім. П. Могили в Саскатуні. За Орґанізаційний Комітет підписані: Г. Сліпченко, В. Свистун, А. Т. Кібзей, Н. Михасів.

1917 — Літературно-Наукове Товариство ім. Т. Шевченка в Етелберт, Ман.

— Не-анґлійцям відібрано право голосування з воєнних причин.

— Українська Фармерська Елеваторна Компанія в Канаді, заінкорпорована 22 травня, після компанійного домініяльного закона з основним капіталом 250,000 доларів.

— Я. В. Арсенич, перший українець в Канаді, що скінчив правничий факультет в манітобськім університеті.

1918 — Інститут ім. М. Грушевського в Емонтоні, Алта.

— Збудовано Український Робітничий Дім у Вінніпеґу.

— Засновано Українську Греко-Православну Церкву в Канаді.

— „Україна", ілюстрований місячник під редакцією проф. д-ра Ол. Сушка.

— Розпорядком з дня 30 вересня уряд Канади заборонив видавання всіх українських часописів в Канаді з воєнних причин. Місяць пізніше уряд позволив знов видавати часописи, але у двох мовах — українській і анґлійській. Кожна стаття, допис, новинка, звіт мусіли бути надруковані у двох мовах побіч себе. Цей розпорядок уневажнено в квітні 1919 р.

1919 — Український Червоний Хрест у Вінніпеґу.

— Др. Г. Новак, перший український лікар в Канаді.

— Канадійські українці висилають делеґацію на мирову конференцію в Парижу в особах І. Петрушевича і О. Меґаса. Завданням делеґації було співділати з українською і аліянтськими делеґаціями на мировій конференції в цілі полагоди української визвольної справи в Европі.

1920 — Вибір Д. Якиміщака і Н. А. Григорчука на послів до манітобської леґіслятури.

1921 — Засновано Товариство „Взаїмна Поміч" у Вінніпеґу.

— Збудовано Канадійсько-Український Інститут Просвіти у Вінніпеґу.

— Митрополит А. Шептицький відвідує другий раз українців в Канаді.

— Послом до леґіслятури провінції Алберти вибрано Василя Федуна.

— Др. А. Дж. Гонтер перевів вибрані твори Шевченка на анґлійську мову.

— К. С. Продан, перший український аґроном в Канаді.

— Збудовано Читальню Просвіти на розі вулиць Флора і МекКензі в Вінніпеґу.

1922 — Засновано Запомогове Брацтво св. Михаїла в православній церкві при вулиці Дізраелі в Вінніпеґу.

— Н. В. Бачинського вибрано послом до леґіслятури провінції Манітоби.

— Михайло Лазечко, перший український аптикар в Канаді.

— Др. М. Мігайчук, перший український дентист в Канаді.

— Українська делеґація від Українського Національного Союза в Східній Канаді була у премієра міністрів в Оттаві, Мекензі Кінґа, з домаганням незалежности для Східної Галичини, яку насильно загарбала Польща. В делеґації було трьох українських громадян: о. В. Ґіґейчук, А. Т. Кібзей і п. Любинський.

— Українці міста Вінніпеґу влаштували велику демонстрацію проти польських злочинів над українським населенням у Східній Галичині. В демонстрації взяло участь десять тисяч чоловіків, жінок і дітей.

— Український Центральний Комітет з головним осідком у Вінніпеґу вислав депутацію до премієра Канади, Мекензі Кінґа в Оттаві. Склад делеґації був такий: Петро Зварич від Алберти і Брітіш Коломбії, Мирослав Стечишин від Манітоби і Саскачевану, о. А. Сарматюк від Онтеріо, др. А. Т. Кібзей від Квебеку і Надморських Провінцій, о. В. Ґіґейчук від українського духовенства. Депутація вручила премієрові меморіял про тодішнє положення в Галичині, пригадала недавні демонстрації канадійських українців проти насильства поляків над українцями, і внесла протест проти того, що канадійський натуралізаційний департамент вимагає, щоб українці зо Східної Галичини, які подаються за канадійськими горожанськими паперами, подавали свою державну приналежність як польську.

— Представництво Західньо-Української Народньої Республіки (Уряду Петрушевича) з осідком у Вінніпеґу. Др. Осип Назарук і проф. Іван Боберський урядники представництва. Початок Збірки Національної Оборони.

1923 — Читальня Просвіти в Оттаві.

— „Наш Поступ", часопис в Едмонтоні, Алберта.

— Робітниче Запомогове Товариство при ТУРФДІМ в Вінніпеґу.

— Український Національний Хор під проводом О. Кошиці виступає у великій салі Борд оф Трейд в Вінніпеґу.

1924 — „Робітниця", жіночий журнал у Вінніпеґу.

— „Православний Вісник" (пізніше „Вістник"), двотижневий часопис у Вінніпеґу.

— Перший виступ хору „Канада" в салі Борд оф Трейд у Вінніпеґу.

1925 — Новіціят оо. Василіян в Мондер, Алберта.

— „Фармерське Життя", часопис у Вінніпеґу.

— Народній Дім в Росбурн, Ман. (Збудовано).

— 1 жовтня засновано Товариство Рідна Школа ім. М. Шашкевича у Вінніпеґу.

— Збудовано Український Право-

славний Собор св. Покрови у Вінніпеґу.

1926 — Збудовано Український Народний Дім в Енґусвил і в Овкборн, Ман.

— Школа українських танків Василя Авраменка в Канаді (Торонто).

— До домініяльного парляменту в Оттаві вибрано послом з Алберти Михайла Лучковича.

— На радного до міської ради міста Вінніпеґу вибрано Н. В. Колісника.

— Збудовано Сиротинець СС. Служебниць в Мондер, Алберта.

— Засновано Союз Українок Канади.

1927 — Товариство Український Народній Дім в Торонто, Онт., купило на власність великий три-поверховий дім на розі вулиць Олстер і Липинкат.

— Засновано Українське Просвітне Товариство ім. Т. Шевченка в Ст. Боніфес, Ман.

— Публичний попис учеників школи українських національних танків В. Авраменка в найбільшій салі Вінніпеґу, Амфітеатрі. Виступало около 275 танцюристів у народніх строях. Орхестра до танків грала під проводом проф. Е. Турули.

— Н. Григоріїв відвідує з відчитами українців в Канаді.

— Мирослав Січинський відвідує з відчитами українців в Канаді.

— Зорґанізовано Союз Українців Самостійників в Канаді.

1928 — Товариство Рідна Школа ім. М. Шашкевича збудувало власний дім при вулиці Юклид ч. 49 в Вінніпеґу.

— „Західні Вісти" (пізніше „Українські Вісти"), український часопис в Едмонтоні, Алберта.

1929 — Лев Ясінчук, делеґат Рідної Школи в Краю, і Олена Кисілевська, сенаторка і редакторка часопису „Жіноча Доля" в Коломиї, відвідують українців в Канаді. Вернувши до Краю Л. Ясінчук написав книжку про свої враження на еміґрації п. н. „За Океаном", а О. Кисілевська написала свої помічення в „Жіночій Долі" за 1930 р.

— „Голос Спасителя" — місячник, видають монахи Чина Найсв. Ізбавителя в Йорктоні, Саск.

— „Правда і Воля", український тижневик в Вінніпеґу.

1930 — Послами до леґіслятури провінції Алберти вибрано Ізидора Ґорецького і Петра Міськова.

— Микита Шаповал відвідує українців в Канаді.

— „Новий Шлях", український часопис зразу в Едмонтоні, пізніше перенесений до Саскатуну, Саск.

— У Вінніпеґу відбулося висвячення о. В. Ладики, другого з черги епископа українців греко-католиків в Канаді.

1931 — Урядовий загальний перепис населення в Канаді виказує число 225,113 осіб, що записали себе українцями.

— Марія Дима вибрана до шкільної ради міста Вінніпеґу.

— 8 травня Парлямент в Оттаві обговорює польську пацифікацію в Галичині. Посол Лучкович, премієр Бенет і 10 послів з ріжних партій говорять про кривди українців під Польщею.

1932 — Льокальний народний зїзд українців північно-західної Манітоби в днях 9 і 10 жовтня. Наради відбувалися в салі Народнього Дому в Давфині. Зареєстрованих учасників було звиж 400.

— Зорґанізовано Брацтво Українців Католиків в Канаді. Перші основуючі збори відбулися в Саскатуні 29-го грудня.

1933 — Жіноче Товариство Українського Народного Мистецтва у Вінніпеґу.

— Святочне отворення ново-збудованої салі ім. Юрія Федьковича у Вінніпеґу.

— Збудовано Український Католицький Дім Брацтва св. Івана Милостивого на розі вулиць Флора і МекҐреґор в Вінніпеґу.

— П. І. Лазарович, молодий український інтеліґент вихований в Канаді, скінчивши право на албертійськім університеті, виїздить до Краю з метою пройти однорічний курс українознавства, пізнати Край і обставини, серед яких жиє український нарід.

— Степан Стецюк, 24-літній українець, гине геройською смертю, рятуючи 12 сплячих осіб з горіючої гостинниці у Вінніпеґу. Пропамятна бронзова таблиця в честь С. Стецюка є прибита до стіни в сінях міського ратуша у Вінніпеґу.

— Проф. В. П. Тимошенко відвідує українців в Канаді з відчитами на економічні теми, які виголошує на зїздах в Саскатуні, Едмонтоні, а опісля у Вінніпеґу.

— Засновано товариство Українські Січові Стрільці ім. Д. Вітовського у Вінніпеґу. Основуючі збори відбулися 1-го лютого.

1934 — Послом до леґіслятури провінції Саскачеван вибрано д-ра Юрія Драґана.

— „Український Робітник", часопис в Торонто, Онт.

— Куплено дім Консисторії Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

1935 — Послами до леґіслятури провінції Алберти вибрано Дмитра Попіля і Василя Томина.

1936 — Ґенерал-ґубернатор Канади, лорд Твідсмюр, спеціяльно відвідує українських поселенців у Фрейзервуд, Ман., приймає привіт в українській мові, яку виголосив посол Н. В. Бачинський, і в відповідь на привіт ужив також української мови.

— Послами до леґіслятури провінції Манітоби вибрано В. Лісовського і Ф. Ваврикова.

— „Правда", український часопис у Вінніпеґу.

— Відпоручник Української Господарської Академії в Подєбрадах, Чехословаччина, проф. О. І. Бочковський, приїздить до Канади, відвідує кругло 100 місцевостей, де живуть українці, і виголошує 102 виклади на ріжні теми у звязку з українським питанням.

— Збудовано новий Український Народній Дім в Ґлендон, Алберта.

1937 — Участь українців Вінніпеґу (хор Народнього Дому і Інституту Просвіти) в святі з нагоди коронації короля Юрія VI, влаштованім адміністрацією міста Вінніпеґу і урядом провінції Манітоби.

Засновано Національно-Просвітне Товариство ім. І. Франка на Лулу Айленд, Брітіш Коломбія.

— „Наталка Полтавка", перша українська фільма в Вінніпеґу. Перша українська фільма випродукована в Америці.

— Виступ хору У. Н. Д. в Вінніпеґу в великій салі Авдіторії під проводом д-ра П. Маценка (12 травня).

— Проф. Д. Дорошенко приїздить з Европи на зїзд до Саскатуну, на якім виступає головним промовцем, відтак стає головним лектором українознавства на курсі влаштованім Інститутом ім. М. Грушевського в Едмонтоні.

Зібрав **М. Кумка.**

ЖАРТИ

Кури.

Один фармер післав свойому братові, який жив у місті, в дарунку кури. По якомусь часі фармер, будучи сам у місті, зайшов до брата:

— Ну, як там, брате. Одержав кури?

— Одержав, але сталося нещастя, бо як знімали з воза скринку з курми, дверці відчинилися і всі кури повибігали. Я ледви відшукав 10 курок.

— Та яких 10? Я ж післав тобі тільки сім!...

Цілоденне заняття.

— Дай Боже, Гладущик! Що робиш тепер?

— До полудня нічого, а по полудні відпочиваю.

В готелі.

— Перед хвилиною ти сказав слово „осел". Чи ти мав може мене на думці?

— Зовсім ні! Чи ти думаєш, що на світі є тільки один осел?

Жінка.

Одному чоловікові пропала жінка. Поліція шукає. Вкінці віднайшли. Дають знати чоловікові:

— Ваша жінка віднайшлася.

— І що вона говорить?

— Нічого.

— То це не моя жінка.

Фільозофія.

— Про що ти так думаєш Моріц?

— Я думаю, пощо у слові „корова" є буква „б".

— Як? Чейже слово „корова" не має жадного „б"!

— Ну і що? Але може бути...

— Пощо?

— Я власне думаю про те, що?...

За правду.

— Цей безличний тип назвав мене брехуном, бандитом, голотою ітп. Я його вибю за те...

— Рація! Кожний з нас повинен битися за правду!

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ?

Що здоровля є основою всіх осягів?
Що нервова система контролює кожний орґан і кожну функцію тіла?
Що людський хребет є осередком (свич борд), з котрого всі нерви розходяться?
Що відповідне звільнення притиснених нервів в хребті приверне нормальний стан кожної части тіла, бо помимо недуги ваше тіло посідає в собі завжди всі потрібні середники до здоровля.

Отже відвідайте Хіропрактика і нехай він усуне причину вашої слабости.

Oshanek Chiropractic Health Service

1.) 205-7 Paris Bldg. **2.) North End Clinic, 585 Main St.**

WINNIPEG, MAN.

ЩО Є В КАЛЄНДАРІ.

Стор.

КАЛЄНДАРНА ЧАСТИНА: Астрономічний календар на 1938 р. Затьміння в 1938 р. — Здогадний характер року. — Пасхалії.— Пости. — Загальниці. — Заборонений час весіль та забав з музикою. — Публичні свята в Канаді ..... 3—5
Календарій і записки на кожній місяць ..... 6—29
О. Г.: Україні (В 20-літні роковини Першого Листопада), вірш 31
Л. Л.: Проголошення Західньо-Української Республіки і бої за Львів. В 20-літні роковини 1-го Листопада 32
Я. СКОПЛЯК: Перед 1-им Листопада (Спогад) 37
Б. ЛЕПКИЙ: Напис на стрілецьких гробах, вірш 40
С. РУДНИЦЬКИЙ: Де лежить Україна, які її межі й сусіди? ... 41
Кілько коштувала Світова Війна 49
В. САМІЙЛЕНКО: Україні, вірш 50
О. ГИКАВИЙ: Жиди про Хмельницького і про козацькі повстання 51
М. ЧЕРЕМШИНА: Зрадник 55
Т. Шевченко: Псалом 43, вірш 58
З книги життя 59
Приповідки про науку і розум 60
О. МАКОВЕЙ: Свідок 61
А. НОВАК: Оженитися не штука! 63
Народні приповідки 66
Українські гимни і їх творці 67
О. ОЛЕСЬ: Коли б ми плакати могли 73
М. СТАШИН: Мої спогади за сорок літ життя в Канаді 75
О. КОНИСЬКИЙ: Я не боюсь тюрми, вірш 90
МИР. СТЕЧИШИН: Число українців зростає 91
Чисельний стан У. Г. Армії в березні 1919 р. 94
П. КРИПЯКЕВИЧ: Союз Української Молоді в Канаді 95
С. СТЕЧИШИН: Жінка на сторожі рідної культури 97
„ „ Український народній стрій 107
Др. Г. ДМИТРІВ: Боротьба з алькоголізмом і нікотинізмом 111
М. КУМКА: Які часописи виходили в українській мові в Канаді .. 115
М. КУМКА: Загляньмо в наше минуле 125
Т. ГУМЕНЮК: Закон про старечі пенсії в Канаді 135
Календар вагітности домашних звірят 138
К. С. ПРОДАН: Про плекання овець 139
Українське великодне печиво 147
М. КУМКА: Літопис канадійських українців 151

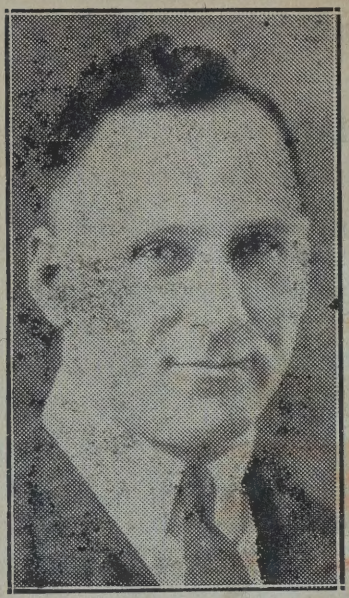

ЧИ ХОЧЕТЕ МАТИ $1000,00 АБО БІЛЬШЕ?

Позвольте нам уплянувати вашу будучність, щоби ви остались незалежні на старші роки, як також позвольте заасекурувати в нас ваших діточок, забезпечити їм вищу освіту та стати на рівні з другими народами. Пишіть ще нині до нас за блищими інформаціями в своїй рідній мові до:

J. P. SWITYK, Prov. Manager

The Western Life Assurance Co.

43—44 Union Bldg.

CALGARY — ALBERTA.

БУДУЙТЕ КРАЩІ БУДИНКИ

БУДУЄМО, ПРИГОТОВЛЯЄМО КОШТОРИСИ НА ЦЕРКВИ, ШКОЛИ, НАРОДНІ ДОМИ, ШПИТАЛІ і т. і.

НАПРАВЛЯЄМО І ВСТАВЛЯЄМО ЕЛЕКТРИЧНІ ПРОВОДИ І ЗНАРЯДИ.

WASYL DOROSH

10564—98 St. EDMONTON

003177

HORSE SHOE Brand HARNESS

ЩОДО ВАРТОСТИ.

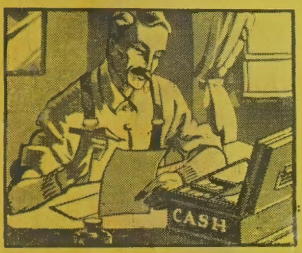

Судіть вартість упряжі після річного кошту. Коли дешева упряж, котра вартує $25.00, витреває тільки три роки, ваш річний кошту буде $8.25 на рік. Горс Шу Бренд упряж може коштувати трошка більше, але вона вислужить десять літ при річнім кошті $4.00. Горс Шу Бренд має найбільше вартості.

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Не ризикуйте життям і власністю, їдучи шляхом в ночи з звичайною упряжою. Горс Шу Бренд упряж має на собі виключно приспосіблені рефлектори на брайделах котрі блищуть як лямпи.

Пишіть *за книжечками „—енд соден дет". „Вай інсвел колар". Фитс Бетер".*

ЩОДО ҐАРАНТІЇ.

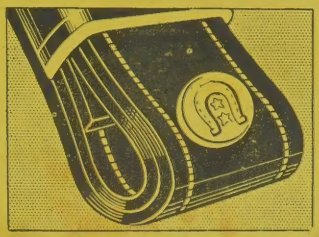

Ви ніколи не ризикуєте, коли купите Горс Шу Бренд. Дивіться за малим місяжним (брес) значком на кожнім паску. Цей значок є вашою абсолютною ґарантією якости, і цей значок є для упряжі те саме, що королівський значок є для срібла.

Department U A 10

The GREAT WEST SADDLERY COMPANY LIMITED

114 MARKET ST., WINNIPEG, MAN.

КОЛИ ТІЛЬКИ ВЖИВАЄТЕ ШОРТНІНҐ — ВЖИВАЙТЕ

Джул

Джул

НАЙЛІПШИЙ

НАЙБІЛЬШ ЕКОНОМІЧНИЙ

ДЛЯ ВСІХ ПОТРЕБ В ПЕЧЕННЮ І СМАЖЕННЮ!

Коли купуєте шортнінґ, питайте свого торговця за ДЖУЛ, а защадите гроші.

SWIFT CANADIAN CO. LTD., WINNIPEG

B37158

ВАША АСЕКУРАЦІЯ Є [illegible] МАЄТЕ ПОЛІСУ В

Springfield Fire and Marine Insurance Co.

OF SPRINGFIELD, MASS.

ОБЕЗПЕЧУЄ ВІД ВОГНЮ, БУРІ, ГРАДУ, І ТАКОЖ АВТОМОБІЛІ.

МАЄТОК сеї компанії виносить поверх **$40,000,000**

ОБЕЗПЕЧЕНЬ виплатила компанія поверх **[illegible],000,000**

ГОЛОВНЕ БЮРО НА КАНАДУ — 460 St. John St., MONTREAL, Que.

F. L. HEBERLING, General Agent — 501 Paris Bldg., WINNIPEG, Man.

Має своїх представників по цілій Канаді.

Ся Компанія є давня й богата; відшкодовання виплачує ретельно й скоро.

УКРАЇНСЬКІ ПРЕДСТАВНИКИ:

UNION INSURANCE AGENCIES — 290 Garry St., — Winnipeg, Man.

Phone 96 626

МИ ЗАВЖДИ РАДІ

КОЛИ ВИ ЗАЙДЕТЕ І ПЕРЕГОВОРИТЕ ПРО СВОЇ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ З НАМИ.

Друкарня „Українського Голосу" виконує всякі друкарські роботи по умірковaних цінах. Як приміром —

Листові наголовки, зворотні коверти, візитівки, фінансові звіти, ріжні афіші, подвійні ресіти, картки замовлень, весільні запрошення базарові тикети ітп.

Нехай ваше товариство піддержує тих, хто їх піддержує.

Позамісцеві замовлення висилайте на адресу:

Ukrainian Voice

BOX 3626 WINNIPEG, MAN.

003177